ત્રીસ પુતળીમાંની વાતો.

(ભાગ ૭ મો.)

પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં છાપી. રૂ. ... પાસે રીગીંગ—અમદાવાદ.

વાંચો) સચિત્ર ધાર્મીક પુસ્તક

- નરસીંહ મહેતા ભાગ ૧-૨ સચીત્ર દરેકના ૦-૧૦-૦
- મીરાંબાઈ ભાગ (૧-૨) સચીત્ર દરેકના ૦-૧૦-૦
- રામલીલા ભાગ ૧-૨ સચીત્ર દરેકના ૦-૧૦-૦
- વીણાવેલી ભાગ ૧-૨ સચીત્ર દરેકના ૦-૧૦-૦
- સતિ દ્રૌપદી સચીત્ર ૦-૧૦-૦
- મદાલસા ભાગ ૧-૨ સંપૂર્ણ સચીત્ર કીં. ૦-૧૦-૦
- રાજ કઠીઆરો સંપૂર્ણ ૧-૪-૦
- રક્ષક કે ભક્ષક ? ૦-૧૦-૦
- સતિ સીતા સચીત્ર ૦-૧૦-૦
- પતિનારાયણ વૃત ૦-૬-૦
- સત્યનારાયણની કથા ૦-૬-૦
- વારાંગના કે દેવાંગના ? ૦-૧૦-૦
- બત્રીસ પુતળીમાંની જુદી જુદી વાર્તા ૧ થી ૧૦ ભાગમાં સચીત્ર દરેક ભાગની કીં. ૦-૮-૦
- કામલત્તા સચીત્ર ૦-૮-૦
- સમાજનો શીકાર ૦-૧૦-૦
- સત્યવાદી હરિશ્ચંદ્ર ને તારામતી ત્રીઅંકી નાટક સચીત્ર ૦-૧૦-૦
- જોડનો કરણ કીં. ૦-૮-૦
- પ્રતાપી પ્રમિલા કીં. ૦-૮-૦
- રૂષિરાજનાં પદ સચિત્ર કીં. ૦-૮-૦
- ચતુર સ્રી વિલાસ ગરબાવળી (લગનનાં ગીત સાથે) ૦-૮-૦
- જુલ્મી જનેતા યને પરીવર્તન સચીત્ર ૦-૧૦-૦
- હિંદુ સંસાર સચીત્ર ૦-૧૦-૦
- જીવતી ચુડેલ સચીત્ર ૦-૮-૦
- રાજા હરિશ્ચન્દ્ર હરિગીતમાં સચીત્ર ૦-૬-૦
- ભોડાણો ભાગ ૧-૨ સચીત્ર દરેક ભાગના ૦-૧૦-૦
- પવિત્રકુમાર સચીત્ર ૦-૧૦-૦
- પારસમણી ૧૯૨ પાનાં ૦-૮-૦, ,, મોટી ૨૫૬ પાનાં ૦-૧૦-૦
- ભક્તશીરોમણી પાનાં ૧૯૨ કીં. ૦-૮-૦
- ઝેરી ઝવેરી સચિત્ર કીં. ૦-૧૦-૦
- એકજ પેસો સચિત્ર કીં. ૦-૮-૦
- ભક્તશીરોમણી પાનાં ૨૫૬ કીં. ૦-૧૦-૦
- પવિત્ર લીલાવતી (હરીગીતમાં) ૦-૬-૦
- સતી તારામતી વાર્તામાં સચિત્ર ૦-૧૦-૦
- કોણ ચાલાક ? સચિત્ર ૦-૧૦-૦

બત્રીસ પુતળીમાંની વાતો.

ભાગ ૭ મો.

ગોટકાની વાર્તા

જોગણની વાર્તા

માધવા નળની વાર્તા

લક્ષબુદ્ધિની વાર્તા

પ્રકાશક :

બુકસેલર રણછોડલાલ મોતીલાલ શાહ

રીચીરોડ—અમદાવાદ

પ્રથમાવૃત્તિ	::	પ્રત ૨૦૦૦
સને ૧૯૨૫	::	સં. ૧૯૮૨

કિ. ૦-૮-૦

"સૂર્યપ્રકાશ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ"માં મુળચંદભાઈ ત્રીકમલાલે છાપ્યું.
ઠે૦ કાળુપુર ટંકશાળ—અમદાવાદ.

गोटकानी वार्ता.

ચંદ્રવદની નામની ચોવિસમી પુતળી બોલે છે તે વારતા રાજા ભોજ સાંભળે છે.

શ્રીગણેશાય નમઃ દોહરા—આદ્ય શ્રીઉમીયાપતી,અધીપતી અદકો ઇસ;જુગકાશી જુગની રવશે,જુગતી પ્રગટ દશ. દીશ વર દાયક લાયક લહો,ગણનાયક ગુણનિદ્ધ, વાયક સુખ દેણો, ગાયક ગુણ શુભ સિદ્ધ; સરસ્વતી સતી અતિ ઉત્પતી રતી ગતી છતપતી છેક,નીતી રીતી હીત ધરો સરવ સંકટ આત અદભુત એક. ચોખરા—માત મૈયા કરો, બરદમાંહે ધરો; સરવ સંકટ હરો,ઇષ્ટ ત્રાતા. ભોગ ભાવે કરો, ખેલ રાખો ખરો, ઠેઠ કામે કરો. સુખશાંતિ તેહ આ[illegible] નરો, પલક નહિ પરહરેઃ, એક છે આશરો માન માતા. સાચા સામળ જાણે. [illegible] લાયક તણે. આપણે એક દોલ દેવી દાતા. પ્રેમથી પુજીએ સ્નેહથી સ[illegible] જે[illegible]થી ઝુઝીએ દેઇ ટાટી, મેહે થી માણીયે, અંતરે આણીયે, જુકતિથી [illegible] ચીત ચોટી, સરનો પ્રમાનીએ, વીશ્વ વખાણીએ; આણીયે, નહી દીયે [illegible] ખોટી. શામળજ સેવીયે, દીન મરી દેવીએ, મોટપે ગાજતી માત મોટી, [illegible] વેદતું, ભ્રાંતીમાં ભેદે તું, મુક્તમાં મેલતું, બ્રષ્ટી બારી. કોક કાશી તણે, [illegible] શામળ ભણે, વેદ વાયક આનંદકારી.

દોહરા—શ્રી ધારાધર ધરણીપત, ખરી વાતમાં ખોજ; ભારે જય [illegible]ડમાં ભુપત બોલે ભોજ.પુન્ય પ્રતાપથકી મળ્યું,આસન એક અનુપ;નીર[illegible]ખી યો, રાજસ રૂડો રૂપ. લક્ષવરા એ લાવીયો, ફળ માંહે તે શીદ્ધ; મહુર[illegible] મંડીયું મોટી સભાની મધ. ગામ જમાડયું ગુણ વધે. જુગને કીધા જંગ; [illegible]શન પ્રીતથી, રૂડો રાખ્યો રંગ, આરાધન ઇશ્વર તણું, કરી પરઠે તે પાપ. [illegible] કહે ચીતથી,મહે વેગળો. [illegible]ય; સ્પર્શ કરોમાં રાયજી,જો ચીત રૂડુ ચાહો. બુ[illegible] બેઠા તણે, તોખીઆ બહુ થાઓ. ભોજ કહે છે ભામની, તેં શી કીધ[illegible] એ આસન કુણ બેસતું.તેજ વખાણે વાત.ચંદ્રવદનીકહે ધીર ધરો,કરૂં [illegible]માણ એ આસન,છે ઇંદ્રનું, પરદુખતો પ્રમાણ, માળવામાં ઉજેણ પત વ[illegible]રમ વીર;અરીગંજન રંજન સજન, નીરમળ ગંગા નીર. દુખભંજન દુર[illegible]ણ, ભમ ગણ દેવણ માન,અશરણ સુખી કરણ. દીન દિન દેયણ દા[illegible]ધરણ પ્રીતે પલણ, કરણ રીપુકુળ કામ, નીરદખણ ભુપણ ભલો શુભ લક્ષ[illegible] સુખ ધામ,પ્રતીપાલણ પ્રજા તણો, નારાયણ શું નેહ: અક્કલવંત સંતોષ સત, [illegible]વાંશી દેહ, નરૂપતી, છત્રપતી અધીપતી; નીત નીત નમે નરેશ; આપ પ્રતાપે છ[illegible]. દુખ ન વ્યાપે દેશ. પાળે પ્રજા બહુ પ્રીતથી, રીતે રાજી રાખ; ચીત ચીતની ચીંતા [illegible]રે, સકલશાસ્ત્રની શાખ,ઇંદ્ર થકી ઉત્પન્ન હુવો;ચંદ્રકારે ચેન: આનંદ કંદન અ[illegible]ર્નાશે અમ્રત સરખાં વેણ. રંગ રામ સંગે સદા; અંગે અંગ અતી અરથ; લીંબ શુભ શું: [illegible]જ તણાં; ખરચે ઘણેરા ગરથ;કશી ચીંતા નહી,હશી હશી સજન હેત:

ધરી ચાઓ ધર્મને, લશી લશી માલણુ લેત

ચોપાઇ—એવો રાજા ધરમ પવીત્ર; સંક્ષેપે કહ્યું તેજ ચરીત્ર; નીશ ચર્ચા જોવા કારણે, નિકળ્યો રાય તે બારણે; ગલીકુંચીએ જોતો ફરે; પ્રીતિ પ્રજા ઉપર તે કરે; એ પ્રધાન તણિ દિકરિ, બાળા તે બાહેર નીસરી, શણગાર આપ સજ્યા છે સોળ; મુખ બહોળા તાત તંબોળ; રૂમઝુમ કરતી પાય, રાત અંધારી દીઠી રાય. એકલી નારી જોબન વેશ. કયાં કરવો તેને પ્રવેશ, નયને જોવાનું છે વરત લીધી કેડ તેવેળા તરત નગર શેઠ શિરોમણી દાસ, પ્રેમદા પોચી તેની પાસ, કોટીધવજ જેનું ઘર સુત્ર, પ્રતાપવંત એક તેનો પુત્ર, મેહેલે મળી પેહેલી ડેલીએ, સુતો છે મોટીમેડીયે. શામાએ કીધો સંકેત. દ્વાર ઉઘાડયાં આણી હેત; વાર ન લાગી એક ઘડી, ચતુરા એતો મેડે ચડી, સઘળી ગુણ રૂપે શુભ સાલ, લક્ષણ પુરાં ચીસનેબાર જોવા સરખી એ છે જોડ, નહિ તેમાં ખાંપણ કે ખોડ; બહુ રઢીઆળા ગુણવંત ગાત્ર, જોવા સરખી છે જાત્ર. બાળા ત્યાં બેસે છે જેટલે; નગ્ર શેઠ બોલ્યો તેટલે; નારી મેહેલથકી નીસરો. પ્રીત ધરીને પાછાં વળો, હવે ન આવશો એકે દીશ, જળ મુકયું મેં શિવને શીશ આજ આવ્યાં તે કરીયે કેમ હવે આવો તો મારા સમ, દોહરા—શામા કહેરે સેઠ શુણ, એશું બોલો આક; તે દિન તરછોડશો, તે શો મારોવાંક, શીવ દેરે આપણ મળ્યાં, કરવા પુજન કાજ કોલ કરયો કર ઉપરે, માટે માનો આજ, અરધી રાતે એકલી; આવી વસમી વાટ, નીરાશ મુકે નર થઇ. શો વાકે શે માટ. ચોપાઇ—શેઠ કહે સાંભળ સુંદરી; નીરખી કાલ મેં દ્રષ્ટે ભરિ; નીતની ચીત હરયું માહરૂપ; દીવ્ય રૂપ દીઠું તાહરૂં કરયું ચરીત્ર રામાની રીત; અરસપરશ ત્યાં થઇ ગઇ પ્રીત; ગયાં ઘેર કદી વાયદો મેં વીચારયો મન કાયદો, કરી પરીક્ષા થઇ ગઇ પ્રીત, નકરૂં રામા કેરિ રીત; ગઇ દેખી નારીની પીડ, નજરે મેં તો દિઠ. સાંચા બીજા સમ હું ખાઉં. જુઠે તો પાપી થાઉં. કરે સંગ કુવરિ તણો, પ્રૌઢ પાપા ગર્ભજ તણો, વિષમકાળ વીકરમનું રાજ ચોરી જાર એ બે છે તાજ; રાજા નીત્યે રાતે ફરે; નીશ ચર ચાલો કોની ડરે; કદાચ થાય જો આપણ જાણ. દે શુળીયેત લે પ્રાણ. મારા બાપ ઘેર લક્ષ્મી ઘણી; કહેશે કપુત કુળમાં ઉઠીયા, લક્ષણ ભુંડેથી લુંટીઆ; એવી ભ્રાંત મારે મન ટળી, જાઓ આજહાં તેમ પાછાં વળી રાજા મહાહરામી ખોર, એ આગળ ચાલે નહી જોર: પ્રેમદા પાગ લાગું તાહરે, ઉતરો મેડીએથી માહરે, શામાં કહે સાંભળે શેઠ, ડાહાપણ તારે; ઉઠી વેઠ; વીકરમતે કોને ગંધાય, હું નથી લેખાં ગણુતિ માંહ કેહે તો છેદું એનુ શીશ. દેખાડુ ઉગમતે દિશ. મુજ સરખી જે ધરૂની હોય ચરચારાતે ન જાણું કોય નાગા કરી નચાવુ ઘણુ, મુજ આગળશું મોહોકમ પણું, જોરાવર એ વિકરમતિર. બેઠો શેઠો અરણાવુ નીર. શાહ પુત્રને અચરત અ-ર. એ વાતે પુરં નવ પડયું; મુસ્તાક છે દિને લાવજે તે દહાડે મેડ આવજે, વિનતા વિમાશીશ ઘણું, કહ્યું નથી કીધુ મુજ તણુ વરદી મુખ ચાલી માનની ગઇ

મંદિર જયારે જામની. સુતિ જઇ પોતાને ઘેર, બીછરો રાજા સઘળી પેર; રાત પાછેલી રહી બે પહોર, દીઠો પુરૂષ તે એ ઠોર. ઉતાવળો તે મારગ ગયો; વીર તેહની કેડે થયો; ઉભો જઇ જુવતી બારણે, રથવાજાર તણે કારણે, કરી સાન ઉઘાડોબાર ઉભો જઇ જુવતીને દ્વાર. નર પ્રત્યે બોલી તે નાર- નહી ઉઘાડું મારૂં દ્વાર :આજથી તુટ પડી તાહરે, રખે મંદીર આવે માહરે; સાની કહું તુજ આગળ વાણ, દીવસપાંચમાં તજશું પ્રાણ જે બોલ્યા તે કરજો તમો મારૂ, આ દેહ ધરૂં નહી આપ, ત્યારે જાર બેઠે ત્યાં ઠરી,સાંભળરે શામા સુંદરિ- સાચી વાત માંડીને કહો :મુને, કોણે હાવે દુખી તને;શા દુખ કે રી થઇ છે હાણ. જે પરાણે તજશો પ્રાણ ત્યારે કામની બોલી કથી,મારૂ દુઃખ શું જાણુતો નથી મારે રોજે પરણ્યો પર ધણી, તસ્કર વીધા તેતો તણિ, ગયો તેહ ચોરી કારણ.બળીયા ગ્રહસ્થ તણે બારણે, ચતુર તે ચોકીમાંપડયો તેને ઘાટ તે વેળા વડયો, ઉંચે મસ્તક બાંધ્યો વન. તેર વરસનો તેને તન, સુતા પિતાનું દિઠુ મુખ, તેમાં પ્રગટયું અદકું દુખ. તે બોલ્યો પીતાની સાથ, જળ સુકયું જઈ જમાણે હાથઃ મારૂં રાજા વીક્રમાવર, ત્યારે મુખમા લેઉં નીર.લઇ ખાતારીયું આયો ત્યાંહ, મહીપત કેરા મહોલો માંહ; પાડી ખાતર પેશે જેટલે; બાંધીતરત લીધો તેટલે તે વેળાએ કારજ કીધ, સુતને ત્યાં જઇ,શુળીએ દીધ; વીકરમ ઉપર મુજને વેર, દેખીના શકું અદકુ ઝેર. બળીયા રાજાને શું કરૂં આતમ ઘાત કરીને મરૂ; જાર કહે છે મારાં સમ,જુવતી તે તું જીવે કેમ. વચન તારૂ મુસ્તક લીજીએ, કાંઇક કામ મુને દીજીએ.માનની દે માગ્યુ આપ; મુસ્તક જઇ રાજાનુ કાપ. મુખ આગળ મુકું જયાહરે; મુજ મંદીર આવે ત્યાહરે. કીધો કાલ પરઠીને પેર, ગયો જાર પોતાને ઘેર, રાયે જોયું તેનુ દ્વાર, પ્રાતકાળે દરબાર. રાત સમે જે કઉતક થયું. લક્ષવંતે મનમાં લહયું; જોયું શું કરે છે એહ,મનમાં એ ઉપજ્યો સંદેહ. દોહરો–પ્રધાનતણી જે દીકરી,ગઇ નમરશેઠને ઘેર;લાગી ચાનક તેહને, પરઠી મનમાં પેર- વચન મહારૂ તે કેમ પળે, કેમ જીતાયે રાય એકે વાત ન ઉકલે,આકુળ વ્યાકુળ થાય.

ચોપાઇ–મસાણમાં રહે જોગી સીધ,તેની પાસે છે એક રીદ્ધ;બે ઘડીકાસઇ છે જામનિ,તે વેળા આવી ભામની.કરયો દંડવત આવી ત્યાંહ.સીધ તણી મઢુલી માંહ, સીધે દીઠું રાજાનું મુખ,અતીશે નઉતમ અનુપ. કહે બાળા બેટી કુણ તણી, કુણ તારો છે ઘરનો ધણી,શા કામે અહીં આવવું પડ્યું, એ વાતે મુજ અચરત અડયુ, જુગતે જુગતી જોડી હાથ,બોલી સીધ તણી તો સાથ;મારે મન મોટી આશ, માગવા આવીછું તમ પાસ.તેનું આપો વચનજ મુને, તે કારણ માગી લેઉં તુને; ત્યારે વચન તો તેણે દીધ;વાત કામની કોડે કીધ.કરી પ્રતીજ્ઞા આ દીશ, જાય રાયે વિક્રમનું શીશ; અચરત સાંભળી રીધજ રહયો, ફરી બોલ કામનીને કહયો; પ્રથવી પત છે ધરમીષ્ટ ધામ, પરદુઃખભંજન એનું નામ, તે સાથે શું તારે કામ; એવડું કેમ રાખેછે ઝેર.તે મારો મારયો કેમ જશે, એને મારતાં અનરથ થશે; અજીત

જાત્યો કેમ જાય, એને માથે હરસીધ માય. કામની કહે વચનજ તુજ થયુ.તુજમાં સિદ્ધપણુ શું રહ્યું,સીદ્ધ કેહે છે આવજે કાલ,એક બતાવીશ તુજને ખ્યાલ.વિનતા વચનજ લઇને ગઇ, મંદિર પાતાના જઇ રહી;સીધે વિચારયું આપો આપ, અઉઠું કેમ થાયે મેં પાપ.એનાં વચન તે એને દઉ,માથે ભાર હું શાને લેઉ;મે સીદ્ધનો છે પંગો વરણ,જે પાંગળો તેને નહી ચરણ; પાસે ગોટકો વિદ્યા એય તેમાં વીદ્યા છેજ વિવેક; તે ગોટો રાખે જો મુખે,જાય વન આવે ત્યાં સુખે સકળ લોક કળે તનસિદ્ધ એ ગોટકો પાસે સીદ્ધ; બીજા દિવસ તણી થઇ રાત; સુતા માનના જાયા જાત, નીજચરચા કેરે કારણે, નીકળ્યો બુધ સગર બારણે; આવ્યો નગરશેઠને વાસ;તેનો મિત્ર એક બેઠો પાસ; હેતપ્રીતથી વાતો કરે, તેતો રાજા મનમાં ધરે, અષ્ટ વિદ્યાએ આવ્યો હોય, તેને દેખી ન શકે કોય.

દોહરા–શાહપુત્રને મિત્ર કહે, કહુ આજની વાત,મધ્યાને નહાવા ગયો,સાંભળી તે ભાંત મેહેલ રાય વિક્રમ તણો, જેવું ઇંદ્રાસન ભાગ્યું દુખ તે નીરખતા; તરૂપ્ત થયું મુજ મન. નીરખતોતો હું નેહશું; વાદે વારંવાર ઉંચી એક અટારિએ, દિઠી નૌતમ નાર ઇંદ્ર તણી કો અપસરા, ભામની રૂડી ભુપ;કે રાણિ રાજા તણિ. શોભા રૂડે રૂપ;હાર પરોવતિ મોતીએ, ચક પડદામાં ચંત; તે વેળા હુ તે તળે, જાતો હુંતો પંથ. મડીયુ મોતી કરથકી. વાગ્યું મારે શીશ; ઉંચું મેં નીરખ્યુ અતી,ને વેળા તે દિશ, જેમ આકાશે વિજળી, જેમ આભામાં ચંદ; જેમ કમળકા નીરમાં. માનનિ દીઠી મંદ, નીચુ નિરખ્યુ નારીએ, મુજને દીઠો તુરત;ચકમાં બેઠી ભામની,નેઅલો પે તરત મોતી હાથ મારે રહ્યું ચીંતામણી સમતુલ્ય; મુખ આગળ મુકયું મીત્રને કહે એનુ શું મુલ્ય, વેચી દામ એના કરૂં;જઇ કાશીએ કાજ,કરવત મુકાવું કોટ પર, મન કરૂં હું તાજ. વરેહ લાગયો વનીતા તણો, પરદેહ નહી તાણ, માડી વાત માટે કહિ, સાંભળ શાહ સુજાણ, માનમાન્યો મીત્ર છે. દે મોતીના દામ. પરમ. હહાડે પંથે પણ કરવું નીશ્ચે કામ.

ચોપાઇ–શાહ પુત્ર કહે સાંભળ મીત્ર,સઉથી મોટું એહ ચરીત્ર;એવડી હું શા કાડેથી કશી, કયાં જઇશ તું કાશી દશી, તમ વીના રહ્યું નવજાય સુખ દુખવાત કોને કહેવાય. ત્યારે મીત્રે વાતજ કરી. આવ પ્રધાનતણી દીકરી,મેં હાંકી કહાડી. તેહને, પદમણી જેવી દેહને; કહે વાતુ રાજાનું શીશ,ત્યારે મંદીર આવું દીશ. આવી વાત કરિ જ્યાહરે;મેં કાઢી મેલી તાહરે ત્યારે મીત્ર બોલ્યો તેહને,મોહ લાગ્યોછે મન જેહને, મુજને તે રાણી શું હેજ,એકવાર પોઢું તેની સેજ,નોતો સફળ જન્મારો કરૂં, આ દેહમાં જીવ નહિ ધરૂ, શાહ મંદિર જાઓ,મુજ આગળ એ ગુણ નવ ગાવો; મોટી વાત મોટાના કામ, એવડા તો એમછે નહી હામ. કોટી ધ્વજ અપારા ધર, મોટા વીક્રમરાયનો ડર એક વાત કરો જ્યાહરે, મારે ઘેર નાવોત્યારે. એ વચન બોલ્યો તે સાથ, મોતી પાછું આપ્યું હાથ; તે મીત્રને લાગ્યુ દુખ, ગયો.

ઘેર મરડીને મુખ. પરવારયો વીક્રમ દેડ પાસ;ગયો :તેહ વણીકનો વાસ;તેનામનની સીધી વાત, મેલી આવ્યો મહીપ ૧ પ્રભાત. લક્ષણ સરવનું રાયે લહયું તેનું કઉતક શું થયુ, મીત્ર નગરશેઠજ તણો, તેને મોહ લાગ્યો છે ઘણો,નરભેદાસ છે તેનુ નામ તેણે જોજ્ને કીધું કામ, પ્રધાનતણિ જેછે દીકરી, પુજા કાજ દેરે પરવરી નરભેદાસ દેરે જઈ જામ, લાગ્યો પદમની કેરે પાગ; જુવતી આમળ જોડયા હાથ. દીન વચન બોલ્યો તે સાર. પ્રીત ધરી પગે લાગીએ, સાચું બોલો તો માગીએ તે કામનીએ દીધો કોલ, પુછો તે સાચુ કહુ બોલ. કરી પ્રતીજ્ઞા તેને દીશ, તેમાં આણ્યા શ્રી જુગ દીસ; કરી પહેલાં દીવસની પેર;ગયા તમો નગરશેઠને ઘેર. ત્યા જે વાત કરી છે તમે; તે સરવે જાણી છે અમે, મોટી છે તમારે હામ,તો કરશો તમો કેમ કામ. મહા બળી યો એ વીક્રમરાય, એને મોહોલે કેમ જવાય, નીરખી રાણી મે એહની; શુદ્ધ નથી મુજને દેહની. તે ઉપાય બતાવો હેજ,જેમ દેશ રાણિની સેજ; એવું સાંભળી હરખી નાર. બે દુખિયાં મળ્યાં તે ઠાર, જા ભાઇ કરીશ તુજ રાજ, ઇશ્વર રાખશે :સહુની લાજ; પુજાએ નીતઆવુ છું અમો, કાલ પરમ અહીં મળજો તમો, એવી તેને દીધી આશા, આવી શીવપાંગાને પાસ; કહો મહારાજ મારે જે કામ, કેમ સારપો તમો આ કામ; સિધાઇ તમારી જોઇએ દરો ન હોશ તો વચન પોતે પરહરો, કહે સીદ્ધ વચન કેમ જાય. વચન જતે તો પ્રલે થાય;એક વસ્તુ મુજ પાસે હોય,ત્રીલોકમાં નવ દીઠી હોય. ગોળી એક છે ગોટા તણી,ગુણ કરામત એવામાં ઘણુ મુખમાં રાખી ધારે કામ. જાય ચીંતવે તેણે ઠામ. કાશી અયોધ્યા કે કેદાર મનમાં રાખી અરણવપાર. લંકા પરલંકા જે દીઠ, જાય ચીંતવી પૃથ્વી પીઠ; એહ વાત મારે મન સેહેલ જઈ પુરાણું વીકરમ મહેલ-કામ હોયતે ગુટીકા લે,કાલ તારા પરિયાનો દે;કામ કરી આવે જેટલે, પાછી ગુટીકા આપે તેટલે. ત્યારે તેણીએ ખાધા સમ, પાછી ગુટીકાના આપુ કેમ;પુત્ર થઇ જે મારે માત, વીધવા નાર કરે ગર્ભપાત, ગમન જે ગોરાણીનું કરે ગોત્રી હણીને ગરથજ હરે, હોય નાર જે કોઇ ગરભણી હત્યા તો :ગૈ બ્રાહ્મણ .તણી. શેણ ઘાત બંધા નાતની કરે નીંદા:પીતામાતની; જુઠી સાક્ષા લોભે લાંચ, પ્રપંચ પાંખંડ પટેલ પાંચ શેઠાઇ વીપ્રની વીપ્રનુ ધન હરનીશ પરનારિ શું મન;વાટડે જઇ પડાવે વાટ, ઘણા ઉથાપે શીવનાઘાટ. વીશ્વાસઘાતને કુડા કોલ; બાપ તણો નવ પાળે બોલ; એ પાતીક માથે લેઉ, જો ગુટીકા પાછી નવ દેઉ. વચન ભ્રષ્ટ કહાચીત થાઉ, તું જ્યા વેચે ત્યાં વેચાઉ; ફરી ફરી હું શું કહું તુને ગુટીકા માટે લીધિ મુને, લઇ ગુટકો ને આવી ઘેર, પોતે મન વિચારી પેર; મેં કેમ થાશે મોકમપણું, હું રાજા કેમ હણું શાહપુત્રને સોંપુ હાથ, અહકી અસ્ત મોટી એ સાથ; રાજામાં લક્ષણ બત્રીશ રાખે રૂંદેમાં અહકી રીશ. સાચી વાતનોરચ્યુ પ્રપંચ ઘાઘુ વાયક સાચો સંચ; નરે નીરખી તિ નારી જેહ,પિછી પ્રેમદા પોતે તેહ-હાથ જોડાવીનેતે ગઇ,રાણિની પાસે જઇ રહી; શુભ દીધાં તેને સનમાન લવીંગ સોપારી પુરણ પાન આવો ભાઇ ભલે આવિયા- ન

ગર વાત કાંઇ લાવીયા, નવા જુની તાજી જે વાત, કહો કંઈ ભલેરી ભાત. પ્રધાન પુત્રી બોલી તેહ. તે નારી પણ આણી નેહ; ગામ આપણે આવ્યો સીધ, તે પાસછે નકિતમ નીધ. મેં તેનું કીધું દરશન પ્રિતે મન થયું પ્રસન્ન નિશા પુરણ થઇ મારુ-રી, ત્યાં મેં વાત કરી તાહરી. મારી રાણીને નહી પુત્ર,સુનુ છે એનું ઘરસુત્ર; પુત્ર ફળ એને કેમ થાય. તેનો કાંઇ કરો ઉપાય.તેણે .પ્રસન્ન જોઇને કહયું,બાળકતોએણે નવ રહયું ફરી અવતાર બીજે અવતરે, ત્યારે ગરભ તે રાણી ધરે, વળી ફરી મેં જોડયા હાથ, સ્તુતિકરી મેં સીદ્ધની સાથ; તમો ઉપાય કહો તે કરે,જેરાણીગર્ભજ ધરે;ત્યારે સીધ બોલ્યો વાણ. સાંભળ ચતુરા ચતુરસુજાણ;કરે પુરૂષબીજાનો સંગ, રહે ગરભ રામાને રંગ. અમો મોકલુ પુરૂપ જેહને,દેઇ માન મળે તેહને; રંગભેર રમાડે રાત, પરઠે ગરભ પ્રોઢ પ્રભાત.

દોહરા–રાણી કહે રામા સુણો, પુરૂપ ન તેડું પાસ;એવા ઠગ અનેક છે, સુજને નહી વીશ્વાસ. એક કામ તો નવ કરૂ, આ દેહે આ દીશ, જાણે વાત જો રાયજી,નિશ્ચે છેદે શીશ. વીકરમ વેચ્યાં શકાય નહિ. જે જનમ્યો જે માત; સુને પ્રતીજ પડે નહી, રાખ અહિંયાંથી વાત. કહે કુંવરી સુણ સુંદરી, રાણી રાજશ રામ; તેની પથીજ કેમ પડે, કરીએ આપણ કામ, આવે ઉડી આંત્રિક્ષથી, આણુવઃયો એકાંત; લોકો કો ચેતે નહી, ભાગે મનની ભ્રાંત. ગયું મોતી એક માહરૂં, તેને દાઝે તન; તે નર તે લઇ આવશે, માને મારૂં મન. રાજાને રાણી વળી, મનમાને ત્યાં જાય; આવી નીત્ય અણચીતવ્યાં તેનો શો ઉપાય. જોર હોય જાવા જાણું, તો એ કરજે કામ; નહીતો દેશે શુળીએ, મારે તેણે ઠામ. ચોપાઇ–વારૂ કહીને વીનતા જાય, તે સરવે જાણે છે રાય,ભુપત નવ ભાગે કાંઇ ભરમ,જેઉ કરેછે કેવાં કરમ.કહું વાત તસ્કર તેહની, રોતીતી નારિ જેહનિ. તેણે જ્યારે દિધુ વચન, હું જઇને મારૂં રાજન. કરી દીલાસો તે નર વળ્યો, વાટ સિદ્ધપંગાને મળ્યો; ઘણી સ્તુતી સંભળાવી કરણ. આપ શીશ અડાડી ધરણ, ગદગદ કંઠ થયો જેટલે, બોલ્યો સિદ્ધ વચન તેટલે; શા માટે આંટા ખાય છે,તારા મનમાં શું ચ્હાય છે; તારૂ વચન રૂદેમાં લેશ; મુજ પાસે હશે તે દેશ; ત્યારે તો બોલ્યો વાણ, સાંભળરે તું સિધ સુજાણ.કહું દુખકેરો અંકોર શું હું શાહ પણ થયો છું ચોર; ભળિયાના ઘર માંહે જવું,એવું એ કામ કરવું છે નવું,ત્યાં ચોકી બેઠી છે ઘણી. મોટી છે ચિંતા તે તણી; ભોળોસિદ્ધ લક્ષણ નવલહયો, એક બોલ તસ્કરને કહયો.અક્ષત આપ્યા એને હાથ, શીખામણ દીધી તેસાથ. તારે થવાય તેવો થજે. અક્ષર હશે; વેરતો વાટે જજે, ધારણા વિદ્યા એનું નામ,કરી આવજે તારૂ કામ. જ્યા સુધિ કર અક્ષત હશે; નિદ્રાવશ સઉ લોકજ થશે. પામ્યો અક્ષત તે પણ જાય, ઉલટ તેને અંગ ન માય,

દાહરો–બીજા દીવસની રોયણી, શુભ વેળા થઇ સુત્ર; પ્રધાન પુત્રીને મળ્યો, પ્ર-
[illegible] શાહનો પુત્ર, વનિતા કહે આ વસ્તલે. કરી આવજે કામ, રાણીને જઇ રીઝવો,

રહે રાત તે ઠામ. રાતે જજે મારી કને, હુરનીશ આદુ દિશ; જ્યારે દાવ તારો પડે, છેદ રાયનુ શીશ.વચે વિસ્વંભર આણ્યા, સમહીશા સઉસાથ, કોટી પ્રતિજ્ઞાએ કરી, ગુટીકા આપી હાથ. મુખમાં રાખી મન કરયુ, મયો માળીએ તરત; રાણિ દેખી રીઝીયાં વિશ્વાસ પડયો તે તુરત,મોતી મુખ આગળધરયું,વનિતા મન વીશ્વાસ,સેજયા બેહેક બરાસની પ્રીતે તેડયો પાસ, ધન વિદ્યાએ સિધનિ ધન એ પ્રાકરમ પુર; પુત્રફળ મારે થશે, ધન એ ન્યાવટ નુર કરે વારતા વિનોદની, અદકી પ્રિત અકોર,તેટલે આવ્યો તે સમે, ચિતંચરિને ચોર,ધારણા વધ્નાછે ઘણી,તે કેમ માથ્યા થાય, નરનારી નીદ્રાવશ થયાં, નરખે સઘળુ રાય, તસ્કર તે ઘણુ રીઝયો, દલથી ડહાપણ દિશ, કાઢી ખડગને છેદીયુ, જાણી રાયનુ શીશ હધું ચતુર તેણે કરયું, વીટયુ વસ્ત્ર જે સાથ, ગુટકા મુખમાંથી પડ, આ રાયને હાથ. અક્ષત કરથી થઇ રહ્યા, પ્રિછયો નહિતેપેર; જારગયો તેજ્નેગમાં, જુવતી કેરે ઘેર. મુસ્તકે દીઠુરાયનું માન્યુ તેનુ મન, ઘાલ્યુખણિને ભોંયમાં, ડાટયું કરી જતન. ચોપાઇ–કઉતક એવાં અદકાં હોય,રાજા બેઠાં દ્રષ્ટેજોય; રેણી પોહોર રહી જ્યાહરે, તે રાણી જાગી ત્યાહરે;શીશવિના ધડદ્રષ્ટ તે કામની પામી બહુ કષ્ટ; કયાં જાઉંને હવે શું કરૂ,ભારે દુખ હૃદે કેમ ધરૂ,કદાચ જાણ રાજાને થશે,ઇજત પ્રાણ અમારો જશે, મહેલનિ પાછળક્ષીપ્રા તિર, અગાધ દ્રષ્ટ નિરમળ છે નીર, અગાધ દ્રષ્ટ રાણિએ ભાખિયુ. સજ્યાસમેત ધડ ત્યાં નાખિયુ: નીચ્યે દેહમાંબિજ અહિ, એકે સુજ તન તવ વડિ મોંઘી વસ્ત મોટાને મળે, ત્યાં મરમ. રાંક હંશ મોટિ મન ધરે, નિચ્યે વણ ખુટે તે મરે;પોકારેથી થયો પરભાત નીપન્યું તેહ વખાણુ વાત; પ્રધાન પુત્રિ વાટજ જોય ગુટકા આપવા ન આવ્યું કોય, આકુળ વ્યાકુળ તે બહુ થાય, જવાબ સીધને શો દેવાય, એહ વાતનું ઝુરે પેર.નગરશેઠને આવિઘેર.મિત્ર મોકલ્યો તો જ તમો, તેને રત્ન આપ્યું છે અમો; તે મિત્રને પેદા કરો, જીવ્યાનો નથી આશરો.

દોહરા–શાહ પુત્ર કહે સુંદરી, કાંઇક આણે લાજ; મારી નાંખ્યો તેહને, ગળે પડે છે આજ, કહુ હકીકત તાહરી, રાજા આગળ રીત; તુને વલાવુ શુળીયે, પરહુ નહિ મન પ્રીત.

ચોપાઇ–સિદ્ધ પાસે આવી સુંદરિ, આંસુ નેત્ર પોતાને ભરિ; હવે હકીકત શી માહરિ, ગુટીકા વસ્તુ ગઇ તાહરી. જે કો કરિએ કામ. મુજને વેચોને લોદામ. સિદ્ધ તો મુકયો નિશ્વાસ, અરે દેવ ન પહોંચી આશ, પમ વિના મેં કેમ પળાય. ગુટકા પાખી કેમ જવાય; હવે જીવવું તેનો ફોક. એવો મનમાં આણ્યો સોક, નારી સાથે કીધો નેહ,દાવાનળ દુખ પડીયુ દેહ,હવેજીવીને શુ કરિયે ન ખાય અન્ન ન પાણિપિએ,કુંવારીએ મન કીધો કોપ, થયો વચનતણો બહુ લોપ; જ્ઞાન હૃદેમાં વ્યાપ્યુ અસુ, વચન ગયું તે જીવીત કશુ. માહું ઉપન્યુ મુજને મરમ વિકરમસેન ધોરંધર ધરમ;

તે ઉપર જુવે ભુંડી દ્રષ્ટ, તેતો નીચ્ચે પામે કષ્ટ. હાવે વરી ન કઇકુ કહ્યું, એમાં શું અચરજ અડે, ભુંડુ પોતાને મન ભજ્યું, અન પાણી તે વેળા તજ્યું. રાજાની રાણી છે ડાહી, વિચાર કયા જે હું વિવાહકી, મારી ભુધ તેનો કયાં ગઇ, મુજ માટે હત્યા થઇ. પામવા પુત્ર તણે કારણે. બેઠી હત્યા બારણે, કદાચ રાજાએ મારયો હોય. કરપુત્ર જોવા નવ લહે કોય; કેમ તને દેખાડુ મુખ. એવું દલમાં દાખ્યુ દુખ; માટે દેહ પાડીને મરૂ. કયાં જાઉંને હવે શું કરૂ, ચોરતણી તે હતી જે નાર, તેણીએ મન કરયો વિચાર, પાપી રહયો પ્રાણીઓ,નરપત તો જીવનો જાણીઓ, જાર પુરશો મુજને છેતરા,છળ પાડી મુજ કપટે કરી, રાજા તો સત્યવાદી આંક, મરે ચોર તેનો શો વાંક, રામ રાખી મનમાં રીસ, કોનુ છેદી લાવો શીશ; પ્રતાપ શેઠે વીચારયું મન, કર્યા લાડકવાયો તન. કરો વરત કવરાંતાં ઘણાં, મુખ દીઠાંતાં પુત્રજ તણાં; તે પુત્રનો થયો વિજોગ, તો તે કરમ આપણા ભોગ નર નારીએ મુકયું અન્ન, મરવા ઉપર દીધુ મન. નગર શેઠ તણા જે પુત્ર, તેણે વીચારયું સાચુ સુત્ર વેઠી નહી એ મારી રીત, પ્રથમ કરી પ્રેમદાની પ્રીત, ઘણા હેતથી તેડી ઘેર, પછે કરું વનીતાનું વેર થતાં થઇ જે હત્યા આંક; એ સરશે તે મારો વાંક, શાહા પુત્ર થઇ સાહુ કરયું, તેતો તેને મનમાં ધરયું, પોતે તો દીલમાં ડાહરો હવે પ્રાણ તજવા માહરો, સઉ સઉ કેરા મનમાં ગણે, તે ભુપત ભજે વન ભણે. રાજા કહે તજે સઉ પ્રાણ;એ વાતેતો મુજને હાણ, સઉના મનની પુરું હામ.તો તો પરદુખભંજન મુજ નામ;દુખ ભંજન કેરે કારણે નગરશેઠ તણે બારણે, ખડગ ચોધારૂ કરમાં ધરી, વેશ તસ્કર કેરો કરી, શાહપુત્ર સુતો એકાંત. ભુપત આવ્યો ભાગીભ્રાંત. તારૂ ધન દેખાડોમુને, નહિતર મારી નાખુ તુને, શાહપુત્ર બોલ્યો છે વાણ.આમે મારે તજવો પ્રાણ. તું મારે તો પગે નમુ; વારૂ વચન તો મુસ્તક ધરૂ.કહે તસ્કર તારે વચમાઇશ. હત્યા નહી એશે તુજ શિષ, સાચો અક્ષર કહુછુ આંક; એમાં નાહી તમારો વાંક.એમ કહીને અરપાવ દિધ. પ્રધાન પોતાને કેડે કીધ, તેનું આપ્યું ઝાઝુ માન;રિજેથીચાલ્યો રાજન પવિત્ર વિચારી પોતે પેર, ગયો શેઠ પ્રતાપને ઘેર; અનજળ બેઠાં છે તજી, પુત્રપુત્ર મનમાંહિ ભજી,ત્યાં પોહોત્યા ભારેભુપ,પ્રકટ કરી પોતાનું રૂપ;શાદુઃખે કષ્ટો છો પ્રાણ, સાચુ ના કહોતો ઇશ્વર આણ, ઘણાં કરયાં એણે તો વરત, ત્યારે પુત્ર પામ્યાં તરત; તે પુત્રનો થયો વિજોગ, એવો કરમ અમારો ભોગ, રાયે માંડી કારણ કહ્યું, ત્યાંથી જ્ઞાન વણીકને થયું; આણી આપ્યું તેનું શીશ.કીધુ દહન તેહશમે દિશ ઘણો એક ખરચ્યો તેણે ગરથ, સરયો વણીક કહે મારો અરથ; ઘણી લક્ષમીને છે ઘરસુત્ર, બીજે પેટ નહિ કંઇ પુત્ર.તે આવેતો પહોચે અંશ.એમ કહી મુકયો નિશ્વાસ, રાયે પંડીત તેડયા ઘણા. કાઢયા ગ્રંથ સુવરણન તણા મહાઅરણવ મંગાવ્યા ત્યાંહ પોચી છોડાવી તે માંહ, પહેલા જન્મનું નીકળીયું પાપ, શોકય તણો માથે છે શ્રાપ; સુત શોકયના રમે બહાર, તે ઉપર આપે બહુ ખાર, હઇડામાં રાખી વેર.

દીધુ હળાહળ તેને ઝેર,તેણિયે આપ દિધો છે ઘણો,મુવો છે સુત તુજ તણો;સોનું આડાત્રણ મણ દીધ, તે તણો પુરૂષ એ કીધ. મોતી મોર અમુલખ ભયા, આ જળ લઈ કરણાર્પણ કર્યા, તસ્કરને ડેરે જઇ રહયો;અડધી રાત બેઠી રાય, તેને રાજા દ્રષ્ટે જોય,છાની રાખી દિધી ધીર,પરસન થયો ત્યાં થયો ત્યાં વિક્રમવીર;તેણીએ વાત આંડીને કહી જેહ હકીકત પેલી થઇ.તસ્કર વિદ્યા કરે તે મરે. તેમાં તે રાજા શું કરે; કુટુંબ કબીલો મરે. જે ભુખ એ મોટું દીલમાં છે દુખ,આપ્યું પસાયતું દેઇને માન, આ પાંખ કબીલો પકવો ધાન તેનું મન મનાવી વળ્યો, પોતાની રાણીને મળ્યો; તેને દીયામણી દીઠી દેહ. નારને કહ્યું આણી નેહ શું દુખ પરગટયું છે આપ આચુ કેહે જે મુજ હત્યાનું પાપ, ત્યારે જુવતીએ જોડયા હાથ, સોળે બોલી સ્વામી સાથ, સી વાત કહુ છાની એ, નારી બુધ વસે પાનીએ. એક પુત્ર તણે કારણે, જાણિ સીધ તેડયો બારણે, કોણ જે કોણે હણયો, તેનો ભેદ તેનો મેં મનમા ભણયો,કાયા કષ્ટી તજશું પરાણ, સાચી કહુ કરજોડી વાણ; રાજા કહે નહી તારો વાંક; અક્ષર સરવે જાણુ આંક. કહુ અમો તે કારજ કરો;તુને ઇશ્વર આપે દીકરો; હરીવંશ સુણાવી કથા, શાસ્ત્ર રીતજે હોય જથા, પંચલક્ષ ચિંતામણી જે હશે, પુત્ર તણું ફળથી તેથી થશે.પરીત ધરી પટરાણી કરી.અચરત દ્રષ્ટે જોયું ભરી,પરધાન પુતળી બેઠી જયાંહ, મહિપત આવ્યો વેગે ત્યાં, અમરત વચને પોંખી તેહ, નારી શું બોલ્યો આણી નેહ. શા માટે તું દુખીયણ થાય, અન ઉદક તે શે નવ ખાય; એને આજ્ઞા દીધી આપ, તે શામા બોલી છે સાચ,જે પ્રાક્રમ પોતાનાં થયા તે સરવે માંડી તે કયાં. આરે દુખ હઇડે કે ધરૂં, કાયા કષ્ટ કરીને મરૂં; રાજા કહેજે જીવો તમો, ઇશ્વર આણ તે કરીએ તમો;ગુટીકા પામે સાદ્ધ તો હું પામી નવ નીધ,મારૂ વચન બોલ્યુ તે પાળે, તો તો ભાગ્ય અમારૂ ભળે,બીજુ માંગુ છું એક સુત્ર,નગર શેઠનો પરણે પુત્ર;રાયે દિધો તેને કોલ. અમરતજેવા બોલ્યા બોલ, દેખાડી ગુટીકા જે નીદ્ધ, આપી મન મનાવ્યું સિધ. પોતાના ઘરનો પ્રરધાન. એકાંતેતેડી દીધાં માન; તારી પુત્રીની કરૂ પેર, પરણાવો નગર શેઠને ઘેર, કન્યાદાન શેડને દેઉ, લાવ જશ લાખેણા લેઉ. પ્રધાને ધરી બહુ પ્રિત, કન્યા પરણાવી રૂડિ રીત.

દોહરા—રાયે સરવેને રીઝવી, અદકી દીધી આશ;પ્રિત ધરીને પરવરયો,પોત્યા સિધની પાસ પ્રણામ કરિ ધરયો ત્યાંહાં, કરજોડી કહે વાત.કાંઇ આજ્ઞા અમને કહો ખરી દિલમાં જે ખ્યાત;દુરબળ દેહ શાથી થઇ, શીથઇ તમને હાણ; સાચી વાત તમે કહો,નહિ તો ઇશ્વર આણ,સીધ કહે દ્રાડી શકે, ઘશીગયાબે હાથ; વાત કરમ તણી કહું,સતવાદિ તું સાથ,કાલબળતું છે કાષ્ટમાં કરવું છે એજ કાજ;અંતે અસત્ય ન બોલીએ,અધીપત તમશુ આજ, ભુતનાથ બાવો મળ્યા. મોટા શીધ સુજાણ;આપ્યો મંત્ર મયા કરી.પુરીપ્રિત પ્રમાણ,વાક્યાસોડપ અક્ષરી,પામ્યા પુરણ પ્રિત, કરી

આરાધન દીનની; રાજસ ગુણની રીત સોળ લક્ષ તમે જમો, પુરૂષારથતો એક. એવાં કામો સો આદરયાં;વિનય કરી વિવેક,હવન હોમ હેતે કરયા, આહુતીદેવીનેદિધ કાયા માંડી કાપવા,ચરણથકી તે વીધ,હોમ્યો ચરણ બે કટી, વિપરીત કીધી વાત; ત્રિપુરા તરત પ્રસન્ન થયાં,ઝાલ્યો મારો હાથ, સાજો કીધો શહેજમાં.દયાકરીને દેવ; ગુટીકા ગુણની આંગળી; મુજને સોંપી તેહ, અરથ ધરમને કામની મોક્ષ મળશે તુજ; માતાએ માયાકરી ગુટીકા દીધી મુજ. પુછયું આયુશ માહરૂ,તેનીકહો ચીતચાવ, તે આયુષ આવી રહ્યું, અડધી રાતે કાલ.

ચોપાઇ–રાજા કહે સાંભળ સિધ. તારે શું કરવીછે રિધ.આમેકાલરાતેતું મરે,ને ગુટકાને તું શું કરે, એ જુવતીનેદ્રષ્ટે જોઇ.તે પાપે એ ગુટિકા ખોઇ;આનરવેળાતારી થાય, ત્યારે સિધ કહે સાંભળ રાય, આગળ અન્યા નહીથાય, મારા મનમાં એહ ઉપાય, શું કરી શકે મુજ પાપ. જાઉં નર્મદા તીરે આપ. જે વેળા હશે મુજ મરત તે વેળા ત્યાં જાઉં તરત; કર મોકલી સંગમ સંગ; પાપમળને ન અડે અંગ, પલક એકમાં પાવન થાઉં, સહજ મુક્તિને મારગ જાઉં; મારા દીલમા હતું જોર, તે હવે કીધો હું ચોર, આ પાપ ભોગવવું ચિતે અટયું. જીવજનમ અવતરવું પડશું; તપ કીધા ઉંડિ વાટ, ઝાઝુ શું કરૂં તે માટ પવિત્ર જાણો તો મુજ દેશ,પ્રિતમેં કીધો પ્રવેશ; અવશાન કાળ રહેતામાં જાશું, તે તો કામ સરસુ નહી કશું, ગુટીકા આવે તો પોહોચે કોડ,તુજને જાણુ બંધી છોડ, મારગ સ્વર્ગ તણો લુટિયે,ગરભવાસ થકી છુટીએ. શેહેજે સ્વર્ગતણુ સુખલેઉં, તો તુજને આશીષજ દેઉં;વીક્રમ કહે સાંભળ સીધ માંડવાત કહે મુજ વિધ, રોવા ગયે સુખીઓ કેમ થાય,પુન્યવિના વઇકુંઠ કેમ જાય; સ્વરગ પહોચાડે આણિઘડી,રેવા કેમ એવડી છે વડી;સંક્ષેપ સંભળાવે મુને; તો ગુટીકા હું આપુ તુને.

દોહરા–સિધ કહે સ્વામી સુણો, પુરવ લખ્યાછે પાન;પ્રતાપે ગુણ લહયો, કોડે સુણાવું કાનરેવાખંડે રિઝમાં;વચન કહયાં જે વાસ; કહુ શીક્ષા જે શાસ્ત્રની,પ્રીય મન આણી પાસ. પંચવદન ત્રીનેત્રશું, પ્રશ ભવાનશીરઅંગ, જટામુગટ ઝળકી રહ્યાં, અતી ઉજ્વળ શુભ અંગ. કોટી અરૂણથી અતીઘણું ત્રણલોકનું તેજ; કલ્યાણરૂપ કરૂણારૂપ કરૂણાનીધી, હરીજન ઉપર હેત; મુકતીપદ મહીમા ઘણો,કલ્પવ્રક્ષ કૈલાશ; બેઠા શીવ તે સ્થાનકે. પ્રિતે પારવતી પાસ. ઉમયા અઘ નીવારણ, જગત ભાવની નામ; સાક્ષાતકાર જે શિવશવા, કલ્યાણરૂપની કામ,શોભા છયે રૂતુ તણી, ખીલી છે એ ઠોર; પંખી બોલે પ્રીતશું,મેના હંસ ચકોર.તપીયા બેઠા તપ કરે, સનકાદિક કરે શેવ;નારદનુ મન નૃત્ય કરે,દંડવત રૂડે દેવ; ઉપમા અન્યઓટીજીએ,જીવ્યા હોય પુરણ; શિવ સીંહાસન શોભીએ, શામા સંગ સુજાણ વાત કરે વીનોદની; કરૂણાનીધી કૃપાળ; પુછુ પ્રસન્ન એને પ્રીતથી,જો દયા કરો દાયાળ;એપતાએ પ્રેમે પુ-

છ્યું,ક્ષણુ ન રાખે ખેદ; સંદેહ હો મનડા તણો, ભાગ્યુ તેનો ભેદ.

ચોપાઇ—સાત સમુદ્ર તો કુખે રહે; સહુ અચોની શંભુ કહે;દેવતાદેવઇશાન ઇશ. કહે પારવતી નામી શીશ; કહુ કરીગરી જોડીહાથ. પુછ્યું પ્રેમદાએ નેહથી નાથ. સંદેહ ઉપન્યો મનમાં ઘણો. પ્રતી ઉતર આપો તે તણો. મ્રત્યુ લોકમાં માનવ જેહ, જીવા જેની આગળ દેહ;રૂડાં કરમ તેમાં જે કરે; તે માનવી પુન્યે તરે, પુન્ય કરે તે વઇકુંઠ જાય, તેમાં સંદેહ શાનો થાય;જપ તપ પુન્ય નથીછે જેહ, રામનામ ઉપર નહિ નેહ.પાપી સુરા પીયે ઘાતટી, પ્રૌઢપ્રૌઢ તેતો પાતકી જન્મ જન્મનાં પાપી જન, એ શાથી થાયે પાવન, પાટ ઘાવ દીલ રિઝી દેતાંપજ સાચા જનની લે;એવા અનેક અપરાધી આપ, તે પ્રાણી કેમ છુટે પાપ એવું છે તીરથ નહીય, પરોઢા ખાખિ પાવન થાય; અઘ ભાગ બધાને દેહ, શેહેજે સ્વરગ જઇ પામે તેહ.મન સંદેહ મોટા મહારાજ, ઉતર અર્થી પતીઆપો આજ, કામની વાયક સુણીયાં કરણ,અતી સુખ પામ્યો અશરણ શરણ સાબાશ;શાહાએ કરયું.પ્રશ્ન પવીત્ર પોતેપુછ્યું; ઘણાહેતથકીગુણગાય, પલક એકમાં પાવન થાય. ચઉદ લોક કેરાં મેં રચ્યા, પુરાણ પ્રાણી તેમ પચ્યા; તેને છુટાના કેરા ઠામ, અનેક તીરથ નીરમળ નામ. કાશી કેદાર અયોધ્યા આદ, વાણી વેદ વખાણે વાદ;સ્વેતબીંદુ રામેશ્વર રામ,તીરથ ભોમ તણો એ ઠામ. ભક્તિ સુત્ર મોટાં છે નામ; મટે કરે પાપનાં જે કામ;વારૂ તીરથ વિવિધ વિવેક,તમે પુછ્યું તેણુ તોએક. રૂદ્રદેહી છે રૂડુ સ્વરૂપ, બ્રહ્મ ન જાણે બ્રહ્મા ભુપ;બીજા તીરથ નહાયે અઘ જાય,રેવા દરશનથી પાવન થાય, લક્ષ ચોરાશી તે નવ ફરે,પલક એકમાં પાવન કરે; રીઝી ખીજીનીરખેનેહ, ફરી ન આવે માને પેટ; વરણુન કરે રેવા ગુણ થકી,તે બ્રહ્માએ સરજ્યો નથી;જેટલું જ્ઞાન રૂદેછે મુને, તેટલો મહીમા કહુછું તુને; પચાસ ક્રોડ પ્રથવીનું પીઠ, રેવા તુલ્યે કો નવ દીઠ; સઘળા રૂપીએ સઘળા દેવ, સહુ કરે છે એની શેવ,એવી વાત કરે છે ઇશ,તવ પારવતીએ નામ્યું શીશ;મોટાદેવ મુરત મહા એની શેવ, એવી વાત કરેછે ઇશ,તવ પારવતીએ નમ્યું શીશ, મોટાદેવ મુરત મહારાજ,કર આરાધન આપે આજ, દોહા—મોટા સઉથી નરમદા, કહ્યાં તમે જેઆપ; પાપીને પાવન કરે વેદ પુરાણે છાપ કોણે ધરી એહને, કોણ રહ્યા એ પાસ; કોણ પાપી પાવન થાય,કોણ છુટયા ગરભવાસ કયાંથી પ્રગટયા કોણ એ,કેમ પરયું એનામ;મુકિતમારગ એ મોકલે;કોણ આરો કોણ ઠામ. પામ્યા વઇભવ કેટલા, કુણવામ્યા દેહ રોગ;કોણ સ્વરગ સહેજે ગયા, જળ દરશનસંજોગ.શીવ કહેશામા દેઊ કેટલી શાખ, નીત્ય ઓધરે, કરોડ હજારો લાખ, વાશી એ વઇ કુંઠની કઇલાસ સ્વરગ અતી આપ; એ પદ પામ્યા પાણિયા, રેવા જળપ્રતાપ.

ચોપાઇ—વનિતા સાંભળી લે વિવેક, આદ્ય નિરંજન ઇસ્વર એક, નીર્મળરૂપ નારાયણનેહ,રૂદ્ર દેહછે તેનિ દેહ, જોતીસ્વરૂપ પ્રગટયાં જ્યાહરે, આદનમદાછે ત્યાહરે,ગારિવસ્તથકીપ્રગટ એ થયાં,વ્યાપીવીસ્વ બધામાં રહ્યાં, અમરકોટથકીઆવીયાં,

ભ્રગુક્ષેત્ર ભાવે ભાવીયાં; ઉભય પાવની જુગતે એય, તીક્ષ તીલ માત્ર તીરથકોયજેટલા કરણજ રેતિ તણા તેટલા, શીલ સંદેહી એ ઘણા; સરવે દેવ રહગા એ શરણ, કથા કહુ એક સાંભળ કરણ,સહજ મારગે દેઉ એક સાખ્ય,ચંડાળરૂપ રાજચાણાક્ય; પાજા રાજવતી તે તણો, પાશી પ્રોઢઅતીશે વણો, બ્રહમ હત્યા લેખે નવગણે, સાચી વાતન ભાવે ભણે; ન કરે કાંઈએ પુન્યનું કામ. મુખ નવ બોલે ફીઝી રામ, શીવ પુજન શમણે નહી નેટ, ચીરયાં એણે ગરભીણીનાં પેટ; સંકટ પાડયુસાધુજન લુંટી લીધું સઘળુ અન; ધન દરીદ્ર પમાડવાથરમીઘણા, ગઉહત્યાની નહીકાંઇમણા; બ્રહ્મહત્યા એણે ભોગીઓ, જીત્યા જોગેસ્વર જોગીઓ; તપશીને પમાડયા ત્રાસ,વાનપ્રસ્થ કાઢયા વનવાસ; ગર્ભ ગળાવ્યા એણે ઘણા શણગાર લુટયા સતીઓ તણા,વેપારી ધન લીધાં વાંણુ વાંક, ઘરબાર લુંટયા રઇયત રાંક, દાણને મશે દંડજદીધ, કન્યા ઉપર કરમે ક્રાધ, કોપ કારમો તેણે કર્યો, દીઠુધન તે હરીયોભરયો;લુટેલક્ષમી તેણે ઘણી, લાક્ષ ન રાખી ઘાતુ રણી, પ્રૌઢુકેમવખાણુ પાપ, અપરમ સુધ થાયેઆપ; એક વાતની કહુછુ કોડ,નહી પાપી બીજો એજોડ; એવાં અધરમ આચર્યાં તશેકરમ નાણાંચલાવ્યાજેણે; મનમાં પોતે કરયો વીચાર, જોઉંદમડોછેકો ઠાર. પારખુ જોવા નીશ્ચળ થય, બાંધ્યુ ઉંટ એક ચઉટેસુઇ મુલ દામડોતે એકજ કીધ, છમાસ મુધી કોઇએ ન લીધ. ન મળે દમડો કોઇને ઘેર, લાવે ઉંટ બાંધે બહુ પેર; ચઉટે.બાંધે ખાતે ખુટ: દમડે મુલ વેચાયે ઉંટ; આવ્યો એક અસુરનો તન. ઉંટ લીધાનું તેને મન;નહી ગઠિ દમડાને આશ, પ્રીતે આવ્યો માતા પાસ, માતા મુજને દમડો દેઊ, વ્હાણે ઉંટ વેચાતો લેઊ; મમત કરીને બોલાવી માત, ઘાલયો ભુમીએ તારે તાત. ત્યારે દમડો મુકયો ત્યાંહ, જુવો પુત્ર હશે તેમાંહય;જડે દમડો લીજીએ, કુંવર સીદ્ધ કારજ કીજીએ; કહાડયો દમડો ને ઉંટ આણીઓ, વિચાર માએ તેનો જાણીઓ; જો ટરી ગયો એ ઠામ, હજી ભોમીમાં દીસે દામ, ખોદી ભોમીકા તેણે ઘણી, શી હું વાત કહુ તે તણી, એકલી વાત એ ઠામે રહી પાપીની પછી શી ગત થઇ.

દોહરા–ઇશ્વર કહે ઊમીઆ સુણો,:એવાં પ્રોઢાં પાપ; એક પલકમાં ઊધરયો તે કહુ તમને આજ. જપ તપ નેપુન્ય વીણ અણદયા વીણ. દામ; રેવાજળથી ઊધરયો, મહીપત પામ્યો માન. ચોપાઇ–કાગરૂષીશ્વર મોટા રૂખી. ખોટા પુરૂષ માંહે જે મુખીઊજળી દેહ આમર છે અંગ;સહજ ગયા જમલોક સંગ. માંસ છમાસે જાતા જેમ. સહજ માર્ગ પોહોત્યા તે તેમ,સભા સમેત બેઠાછે સરવ જોવાય છે કરતુતનાં કરમ. અસત્ય અન્યાય, નવ બોલાય,ધરમ તણી ધારણતોળાય; સાચો પુરૂષ બેસેછે આપ, જુઠો જન પામે છે શ્રાપ. ચીત્ર વીચીત્ર ત્યાંતણે લહયું કરતન ધરમ રાજાને કહયું; ચાણુકય પાપી દઇતજ હુઇ. કોપકરીદે સઊને કઇ; અતીશે આણયો છે અહંકાર, ભોમી ઉપર વધ્યોછે ભાર. થરથર ધ્રુજે અત્રની ધણી, શીપેર એ પાપી તણી. પ્રોઢાં

કરે એવાં પાખંડ, જેવોવરેતે દીજે ડંડ;થયો આવરદા એનો નુન્ય, પરવાયું પાપીનું પુન્ય; કહો જમદુતોને એ કામ, લાવો મારતા આણે ઠામ; નગ્નરૂપે બાધી આણાયે, તીક્ષણ કાંટામાં તાણીએ,મારતાં રખેકો આણે મહેર,ખરાઅંગારા ધીકાવો ઘેર;સહસ્ર સંવત્સર ઘાલો એહ. હમો ઘણી પાપીને દેહ. સભાસહુ વીસરજન થઇ. સુણાકાગરૂષી એ મન લહી; કરતાં કરમ લાગે છે સહેલ, દુખવેઠવુદીશે ઝેર. કાગે કાનસુણવુજેટલુ, કહયું ચાણાકય આગળ તેટલુ;અમને આવ્યું તુજશુ હેત, અરેપાપી ચેતેનાચેત,થોડા દહાડામાં તું નીસ્ચે મરે, પાપી ઘેર નીસ્ચે નવ કરે જમના દુખનો મોટો માર, તારે શીર ભુડાપણ ભાર. ધીકે ખેર અંગારા જ્યાંહ. નાખે તરત તુજને તે માંહ, અમર જીવકેમે નવ જાય. કોટી કલ્પજ કષ્ટકાય. ખોટા કરમથી ખાવું સેહેલ. દુખવેઠવુંએ મોટી ઘેલ;સાણસે ચુંટે ઘણા કરેઘાય. જેપા થવાય તેવા થયા;એવું કાગરૂષીજી વદે. બોલ બાણનો વાગ્યો હ્રદે;બાબત પોતાની બુજીયો;થરથર રાજા ધ્રુજીયો;મેંમાઠકરયું છે કરમ. દેશે દંડ ઘોરંધરધરમ, પ્રિતધરી પગેલાગીયો, મેલીમાનમહેનત માગીઓ; હવેવલે મારી શી થશે,મારૂ દુખ તે તમથી જશે;અમ્રતવચન સુણાવોકર્ણ. વળગ્યા જઇ રૂષીયે ચરણ; કો આગળ કહુને કયાં જઉં,પાપી તે કેમ પાવન થાઉં; જેહ બતાવો મુજને કાજ. કેમ રહેશે મારી લાજ, મારે કાજ નરક જેકરયું,કઇપેરેતે તો પરહરૂ સહજ મારગ સ્વરગે કેમ જાઉં, તમ ક્રપાથી પાવન થાઉં; એમજ એ કરગરીઓ ઘણું. મન પલાળ્યું રૂષીજી તણું. ખાનપાન આપ્યા પકવાન. દીધ બહુ લાખેણાં દાન.

દોહરો—રૂષી કહે રાજા સુણો, શું લાગે છે પાય; ફરી ફરી તું કરગરે, અમથી તે શું થાય, ગળે પડે છે તે ઘણુ. તેનું તે શું નામ, અમથી જે કાંઇ થઇ શકે, તે કરીએ અમે કામ. વચન આપી વાણિ કહી;રીઝી બોલ્યો રાંક, એહ વરા મુજ કારણે, ફરિ જમ લોકે જાય. કહેવી પડે તો ત્યાં કહો, સાચી જુઠી વાણ, ચાણાકય પધારો સ્વર્ગમાં, જુમતે દીઠું જાણ. હા કહેજો ત્યાં હેતથી.લેશ નધરશો લાજ;મતી ઉતર પછે તે તણો, અમને કહેજો આજ. નરક થકી છુટું અમો;તેહ તમારૂં પુન્ય; કામ કરો તમે એટલું, ન રહે એક નુન્ય.

ચોપાઇ—એક વચન કહોત્યાં જઇ. પ્રિત થકી પરમારથ થઇ; ચાણાકય રાય તે સ્વરગે ગયો, તે ઠેકાણે એછવ થયો, અનેક મળ્યાં ત્યાં બહુ રૂખી, દીધાં દાન કર્યા બહુ સુખી, શીવ વીમાન બેસી સંચરયો, પ્રીતે સ્વરગમાંહે પરવરયો, શીખ દઇને વળગ્યા સુપ. ઘણી શીખામણ દીધી મુખ. પ્રિતે પાપીને તે શુળ લોભ ઘણો તે પાપનું મુળ કુસંગા સંગત ભુડું ઘણું, લાગે પાપ તેને તે ઘણું, ઓશીયાળું જે ખાએ અન્ન. તેથી તજવું પડે કાંઇ તન, વચને બંધાયા તે તે ગયા, જઇ ત્યાં જમ લોકે રહ્યા. બરાસ કસ્તુરી બહુ મસમસે. ક્રષ્નાગર કુમકુમ કસકસે.

ધરમ ધોરંધર છે રાજન, મરમ વાત તે મોટે મન; સભા સરવ ભરી ભરપુર ન્યાય શાવટ કેરૂ નીર, ખુવો પધારોજી રૂષીરાજ, આવડુ કુણે અરન કાજ; કોનુ ભાગ્ય પ્રગટયું છે ઘણું, વારૂ પુજન વીપ્રજ તણું.

દોહરા—રાજા પ્રશ્નને રૂષી કહે. શો તવ જાણે ધરમ; ચીત્ર વિચીત્ર જોતા હરી સહુના કરતુત કર્મ. ભુપત કહે ભરતખંડનો, ચાણાકય મહીપત શુભ નાથ, સ્વર્ગ લોક સધારીયો. બેઠા વિષ્ણુ વીમાન. દુદુભી વાગ્યા દેવનાં જયજયકાર જય હોય, શોભા કરી સભા વીશે જે કહી ન શકે કોય, ચમકે ચેતા ચીતથી, આશનથી અંઘ ઉઠ, કહો ભાઇ એ શું કહે, સાચું છે કે જુઠ, ચીત્ર વીચીત્ર લહે સહુ, નીમેખ સાચું નહી નુન્ય; એ પાપી કયાં પરવરે; પલક માત્ર નહિ પુન્ય.

ચોપાઇ—રૂશી કહે શું જાણો તમો, આ ઘડીએ હિંડુ છે અમો; એના હાથની પુજા હોય, અહીં જુઠું બોલે નહિ કોય, સાંભળને સભા શહુ રહે, કો જુઠું કે સાચું કહે; ત્યારે બોલ્યા ધરમજ રાય સ્વરગ જવાનો એક ઉપાય, મહા મહા પાપ મુકાવિ દે અંતરીક્ષ સ્વર્ગ ઉપાડી લે; તેનો ઉપાય છેજી એક; કદાચ કરયો હોય વિવેક. શ્લોક. ગવાકમ સાંણે દ્રત્વાકી દિપ સુરાલ એ સકળ તીરથે પ્રત દ્રષ્ટા વાંકીહ્ર અતીજમાસએ.

દોહરા—આશાન દીધાં હોય ગામના; જન્મ જરા પરંજત, તે નર સ્વર્ગે સંચરે દુઃખ નહીં દેહે અંત; દિપક દેવ સ્થળમાં કરે. નીત પ્રત્યે નહાય; તે નર સ્વરગે સંચરે. પાપ થકી મુકાય પ્રઉઢા પાપ કરે ઘણાં કરણુ તણી નહિ ધીર, તે નર સ્વરગે સંચરે તજે સહુ તીરથ શરીર; મુળ મોટુ એ મોક્ષનું, નરમદા નીરમળ નામ; કદાચ કો શંસય થકી, પામ્યો હોય તે ઠામ. પલક એકમાં પરવરે, કોઇ ન ઝાલે હાથ, મહત્વે થાય થઈ પંડે. સ્વર્ગ તણે એ સાથ. ચોપાઇ—સકળ તીરથ નરમદાનું નીર-સેજમાં જો પડે શરીર, કાળા તિલ ત્યાં, ઉજવળ થાય, અંગ સરખી ત્યાં જઇ નહાય વરસ એક દીન આવે અંગ; નીરમળ કરવ; આપે અંગ શ્રી મારકંડ મુનિએ ભણિ; સ્તુતિ કીધી નરમદા તણિ, શ્રી કુબેર લખે લહિ કાયા કુબજી કંચન થઇ; સોમેશ્વર કીધો શંજોગ, કુષ્ટી ટળી ગયો, રામ લક્ષમણ નાહ્યા મળા, તે વેળા બ્રહ્મહત્યા ટળી, રોપી વાડી સીતા સતી, ઉત્તર હત્યા નીરમળ મતી; કહેતાં પાર ન પામું જોડ, એવા ઉધરયા લક્ષ કરોડ, કદાચ સંગ રવાને થાય, છો ચાણાકય વંઈ કુંઠ જાય, કરો વાત બીજી કહું કથી. હવે ઉપાયતો બીજો નથી, કાગ રૂષીએ વાત રહિ, કથા માંડી રાજાને કહિ; અમો કહ્યું ત્યાં આણી નેહ, પ્રતિ ઉત્તર એને છે એહ; અધમ બુદ્ધિ કીધી તાજ, શોંપ્યુ પુત્રને રૂડુ રાજ. ઉપદેશ ઇષ્ટ તણો લાવીયો, ચાણાકય દરશુ મંગા ચાલ્યો; શુભ આસન ઝાલ્યું, ઢેલીયું વહાણ અમરકંટ મેહેલીયું, દિવ્ય જળ નાહયો દરશન થયું, પાપમુગ હતું તે ગયું; કાળા તમ લીધા

છે ભરી, કૃષ્ણુ વસ્ત્ર ધજા એક કરી, બેઠુ નજીતમ ઉભો તીર, નીરખે નાહે નરમદા નીર, ઉભય ત્રઠના દરશન કરે, પાપ પુરવ જનમનાં હરે, પુન્ય સંચો આપેલાવીયો ઉપકાર માન ધાતા આવિયો, ને ના જાએ કહયો, એક ભાગ તો ઉજવળ થયો સુળ ભેદ આવ્યો જ્યાહરે. ઉજવળ આપ થયો ત્યાહરે. ઓરસંગમાં આવ્યો વડ વિર. શુભ નીરમળ થયો શરિર; નેહથી નીરખે છે તે નેત્ર, ભાગ્ય થકી આવ્યો ભગુ ક્ષેત્ર; સીદ્ધ ક્ષેત્રમાં સ્નાનજ કીધ, પવિત્ર જળ પ્રીતથી પીધ, ઉજવળ નીલ દીકા છે આખ, ધજા થઈ બગલોની પાંખ કામ ક્રોધને અનજળ તજી, બેઠો સ્થાનક મંત્ર ભજી લાખિયો મહીમા, લેખે રહયો નિમેશ, માત્રમાં નિર્મળ થયો રેવાખંડ સાંભળીયો કરણ; તિત્ર તાંદુળ આપ્યું સુવર્ણ, અન વસ્ત્ર દક્ષણાનો દાન, વિપ્રસંતો સુભ સન્માન, પ્રથમ રૂદ્રદેહા થઇ આપ; પ્રતક્ષ બોલ્યું પુન્ય પ્રતાપ; મહિપત મન ગમે તે માગ, ઉણુમ કાંઇ રાખીશ નહિ જાગ, ધન્ય ધન્યરે માતા માહરી. હું કીરતિ શી કહુ તાહરી, પ્રીત ધરી પગે લાગીયો, વરદાનમાં પાસે માખીયો બોટુ હો પણ સુજમાં ઘણુ, હિંદું છે દુખ પ્રજા તણું એક વાર લડાવે લાડ, તેતો માતા તમારો પાડ, આયુષ હોય મારૂ આ ઠામ, કરૂં રાજ જેવું શીરામ; પરજનને ઓશીઅળ થાઉં પછે સ્વરગ મારગમાં જાઉં, ત્યારે નરમદા બોલજ કરયો, દસ શહસ્ર વરસજ રાજ. કરો, પાપ બુધિનો કીધિ તાજ, કરયુ રામ સરિખું રાજ; ગુણ ઘણા ચાલ્યા તે તણા, પાળ્યા લાડ પ્રજા સહુ તણા. અવસાન કાળ આવ્યો જ્યાહરે, અયોનરમદા ન્રૃપ ત્યાં હરે; શીતાયે જ્યાંહ વાડી કરી, બેઠો ત્યાંતો ધીરજ ધરી, કુંડ બ્રહ્મા વિસ્નુ તણા, જેના મહીમા છે અતી ઘણા; ચૈત્રવદ ચૌદશનોદન, મહારૂદ્ર સાથે મેળવ્યું મન, આવ્યું નામ અંજિક્ષ આકાર, ચતુર ચાણાક્ય તણે તે પાસ, વીમાન આપ બેઠા જ્યાહરે, ચંદન વ્રક્ષ થઇ તાહરે, અરર નિશ એ શોભાહશો વરશો વસ્ત્ર ચંદન વ્રક્ષ થશો શોભા રૂડીથી સ્વરગે શયો અહીયાં કથતાર એવો રહયો સ્વર્ગ થકી ઘટા આપ. ધાર સરાયે હીવો છે શ્રાપ; ઉજળા છો તે કાળા થાઓ, સ્વરગથકી મ્રત્યુમાં જાઓ, રહી રહો નીહોરે સરવે રોમ, ભક્ષ કરે બુડાના ભોગ ત્યારે તેણે જોડયા હાથ; સ્તુતી કરી ધરમરાજા સાથ. દીનબોલ રૂપીએ કહયા, ધરમરાયને આવી દયા, પાંખત્રડે તમે પર વરે મારયા પણ મોતે નહી મરે, ભોજન પેહેલું દેશો દાન, તેના પીત્રી પામે માન. વરદાન તેને એવું દીધ, કામ સરવે કાળાકીધ કથન કરૂણા નીરચે કહયાં શ્રીપારવતીપરસન થયાં સંદેહ સ્વામી તણો મળીયો, પ્રીતે પરન રૂડો પામીયો નરમદા નીરખે ને નહાય વેદ વાયદે વૈકુંઠમાય ચોપાઇ—નરમદાતો નીરખી નદી; વાસ વસો બહુ દુર તે નર પાપી કેમ તરે. પ્રીત ધરી કહો પારકાને વાત સુણિ નહી સ્વપ્ને નાવી દ્રષ્ટ પાપી હોય તે પ્રાણીઓ તે કેમ છુટે કષ્ટ.

ચોપાઇ—પાપ કરે પ્રાણી તે મરે, નરમદા નીરખ્યા વીણ કેમ તરે; સાંભળીયે

વનીતાના વાણ, સુભ વાત બોલ્યા છો સુણપાણુ તેહ પુછયાં તે વારે વસ્ત. પડાશ નીરમાંહે જે અસ્ત; અસ્તી પાણિ એટેથી તરે, શાસ્ત્ર ગાઉએ દુરે મરે. પ્રશુ પંખી જીવા જાતી એહ અસ્ત જળ તરશે તેહ; કહે પારવતી અચરત એહ, પુછુ મનમાંરે સંદેહ; અસ્ત થકી ઉધરીયા લાખ; સંક્ષેપ એક દહાડો સાક્ષ મુકતી ક્ષેત્ર એક કાશી ગામ, સઘળા દેવ સ્થળ વિશ્રામ શ્રીપત રાજ જ્યાં ધણી. પુતરી પવીત્ર પેટજ તણી, વરસ એકાદશ કેરી થાય; વિવા કરવા માંડયો રાય, કહે પુતરી સાંભળરે બાપ; નહી પરણુ હું આપો આપ; જોરાવરી પરણાવો મુને. અસ્રીહત્યા આપુ તુને ત્યારે ભુપત પડયો ભ્રાંત, પુતરી, તેડી એકાંત; એવા વચન બોલો શા માટ, તુ નહી પરણે તે શા માટ. ગામની કહે પેલો ભવ, અસત્ય ગત છે તેનો પંથ, અવપત છે સ્વામી; શુ કરૂં બાલ વચન તાહરો સહગતી સ્વામી મારો જાય; તો સાતા મારો દેહ થાય; સાંભળી વનીતાવચન વિમારયોકાસી રાજન, એતો અચરત મોટું હોય પેલી વાત ન પ્રીછે કો ... કહે સાંભળરે બાપ. અસત્ય વાત કરૂં નહી આપ. પેલે મારયો તો મોર રૂપે ... ડીયાળો જોબન જોર; તેની સ્રી મોરલી હું નામ રેવાતીરે રહેવાનો ઠામ નીર નરમદા કેરૂ મહે સઊ હાજ્ઞાયણી ગયા કહે, કન્યાળી સામો પશ્ચીમ ભાગ સમરડો વ્રત ... વાની જાગ, વામ ધનુઆરેથી ખરો, આગળ પાછળ વર વાચરો નરનારી ... દજ કરૂં, એક એકને દેખીં ઠરૂં, આવ્યે પારધી મેલ્યું બાણ; લીધા બે પ ખ ... ં પ્રાણ માંસમાટી લપઆહેડી ગયો, ઢગલો અસ્તી તણો ત્યાં રહયો. એટલે સીંચાણો આવ્યો સુખે; માનનીનુ અસ્તુ લીધુ મુખે, ઊડયો આકાશે પેલી તિ ... નરમદા કેરૂ નીર, બીજુ પક્ષી વાતે વળ્યું, અસ્ત હતું તે જળમાં પડયુ; નરમદા નીર તણો પરતાપ, અવિચળ પદવિ પામી આપ. પુષ્પવિમાનેબેશી આઇ દાન ફાટ ... દેવજ થઈ, સુખ ભોગવ્યું સ્વરગ તણું, વખાણ કહુ સુખ ઘણું. મન માહારૂ સ્વામીમાં અડયુ; એકવાર અવતરવું પડયું; પછી પેટ આવી તાહરે, જાણી સ્મરણ જે મન માહરે, કહ્યું મેધાન સાતીને વસ્ત, સમડી હેઠપડયાછે અસ્ત કરી એકઠાં નાંખે નીર, તોયે સ્વામી સ્વરગ શરીર; તે દ્રષ્ટાંત દેખાડુ રાય, સામા નાખુ તે સ્વેતજ થાય, પીતા સાંભળી વારૂ વાણ; અંતકરણ સાચી દિલઆણુ, ગોર તેડાવ્યો દેઈ માન. ચરચ્યા પુજન આપ્યાં દાન, આપ દેશ માહે છે મુખી, વિસરામ આપ્યે ... ; ઠામ ઠેકાણું શુભ સાથમાં, લખી લેખ આપ્યો હાથમાં લોભેલીધો. આલ્યો વન વનમાં વિરજ ધાનો મન. ધરમ પુન્ય ભાવે ભાવિયો, રૂપી રેવા તીરે આવિયો; સ્નાન કરીને શુદ્ધજ કરયાં, કુળ ઇકોતર તેનાં તરયાં, દીઠા વ્રક્ષ સમાન જયાહરે ... હસ્ત લાગ્યો ત્યાંહ; કાગળ વાંચી બ્રાહ્મણ જોય; તે વેળા પાસે નહી કોય, રાક્ષસ ... એક કણવક નામ, ફરતો તેણે ઠામ; વીપ્ર સાથે તેને છે વેર; પીતા શ્રાપ્યો છે માટે, નીત્ય પાંચ બ્રાહ્મણને હણે હત્યા પાપ તેનું નવગણે, વિપ્ર

શોધવાને કારણે, આવ્યો હઈવ એને બારણે; ખડગ મોકલ્યું તેણે દીવ, ધરિ છે-દવા આવ્યો શિશ; બ્રાહ્મણ તો સંકટમાં અડયો,રામ રામ કહીને હેઠો પડયો,દરશન નરમદા કેરૂં થયું,પાપ પાપી પુરૂષનું ગયું; દીઠો કાગળ જ્યારે હાથ, બોલ્યો આવિ વિપ્ર સાથ, શું બોલે છે શું એ જુવે, નહી માર શા માટે રૂવે; વિપરે સઉ હકિકત કહી, ખરિ નિશા પાપીને થઇ.

દોહરા–કૌતક જેવાને રહ્યા, વારૂ દીઠી વસ્ત; બે જણ મળિ ભુમી ખણિ, આ-વ્યાં એટલે અસ્ત. ચાંચ નખ પગ પાતળા,હધિક આકાર, બે જણ બાંધ્યા ગાંસડિ, ભલી ભાતના ભાર, નાખ્યા નિર નરમદા તણે,સારિ હેરે સેવ; મોર ફીટી મહીપત થયો દીવ્ય અદકો દેવ. અચરત દીઠું દાનવે, પ્રઉઢ તણો પ્રતાપ; તજ કરિતન કા-રણે; અધિપત બેઠો આપ. એકવિશ મે દીન એ ચિત્તશુ દીઠું દીવ્ય દરશન; આ-પ રૂપ શ્રિ નર્મદા,પુરણ થઇ પ્રસન્ન, વિમાન આવ્યું વઇકુંઠથી. દેવ સ્વરૂપી દેહ; આનંદમાં આસન કર્યું, તેજ પુંજ થયો તેહ; હર્ખત કહેરે દેવ સુણ, વિમાસે શું આજ;આમ બેશ વિમાનમાં જુવતી જોડે જાત, વિપ્ર પડયો તે લોભમાં, શીવ મા-મની વાટ,કર દેખાડયો ના કહી,કરમ હીણુ તે આટ, મહિમા મોરલી સંગમનો, જીભે ન કહેવાય,અસ્ત પડે જો નીરમાં, તે સ્વરગે જાય, વીપ્ર ગયો વાણારસી, કહયું જાણે તે ઠામ;ત્રાંબાના પત્રે લખી,લીધાં છે તે ગામ.

ચોપાઈ–નરનારી તે સ્વરગે ગયાં, દેવરૂપ દેવાંશી થયાં લક્ષાગ્રમંગાનાં ગુણગા-ય,અકળીત કોને નવ કળાય; શુભ દેવના ગુણ છે ઘણા, પુરે મનોરથ સનકા તણા; રેવા તઠ રહયા રણછોડ;પુરે જન્મારાગ કોડ દેવના દેવ દેવતાનેદેવ, રાઉ જાણી ક-રએ શેવ;કંડ નાહે અંધ જડયો, વીષ્ણુ કુંડ વઇકુંઠ પદ પડયો.બ્રહ્મ કુંડ બ્રહ્માદીક નમે,નાહે પાપ સઘળાં તે સમે, રામકુંડ શ્રી આપે રામ મુકતી ક્ષેત્ર તણો એ ઠામ. સીતાવાડી પ્રવરગ બારી એહ, વધાર પામે નરનારી તેહ; મોખડ મોક્ષ તણુ છે મુળ, સકળ પાપ તણું છે શુભ.વારૂ પનોતી લોઢી વડી,અધબાળી નાખે તે ઘડી, મોરલી સંગમ મહીમા મોટ;ટાળે જન્મ પાંચની ચોટ;અગ્ની તીરથ આરાધશે, વિશ્વસકળ પાચે વાધશે,શ્રી કુબેર કલ્યાણજ કરે, ભંડાર અખુટ અભરે ભરે, નિરખે શોમેશ્વર તે નેહ;રોગ ન વ્યાપે તેની દેહ, પગો કહે સુણ નરપતી, તેનું હરમ જેરાવર રતી; તે પાસે નરમદાનુ નીર, જે વેળા જીવ છોડે શરિર ફરીથી એને નહી અવતાર; શું કહુ તુજને વારંવાર,કાશી રેવા કોડે કહ્યુ, વેદ વ્યાસ લક્ષણથી લહ્યુ.

દોહરો–ગુટીકા આવે માહરી,તોતો સુખીયો થાઉં; આ વેળા આણી ઘડી, રેવા તીર જાઉં,કાલ મધરાતે પડે, દેવરૂપ મુજ દેહ;માટે ઇચ્છુછું ગોટીકા; નારાયણ શું નેહ. કહે વીકરમ સીદ્ધ સુણ. લે ગુટીકા કર કામ, તારી દેહ પડયા પછી, એ મુદીરા કોણ ઠામ.સીદ્ધ કહે છે સાંભળો, કરૂં જેઇ જુગતે જાત્ર; પછે ગુટીકા આપ્યા તણું,

સોંપુ તુજ સરખું પાત્ર, ઘણાં પુન્ય તમે કરયાં, શુભ બુધે સમરથ; તે માટે પુન્યે કરી, આપું તારે હાથ. મહિપતે ગુટીકા મુખ ધરી, વારૂ કહિને વીદા;સમરી હરસીધ માવડી; ખોળે લીધો સીદ્ધ, આખ મીંચી ઉઘાડતાં,પુરણ મન પ્રસન,રાજા રેવા પામીઓ દિઠું દિવ્ય દરશન,કાયા તોળી કનકણ, સિદ્ધ સહિત સુજાણ. દિધાંદાન દધ વિપ્રને, પરઠિ પુન્ય પ્રમાણ. મધરાતે તે મહીપતિ સીધ્ર આનીધે સુર નહિ, પમાડયો નરમદિ ભાવ થકી ભરપુર, પુષ્પ વિમાને પરઠીઓ, સ્વરગે પહોચ્યો સિધ; કોટી કલ્યાણ તારૂં થજે,રાય સોંપ્યો રીધ. એક પલક ઉજેણમાં આવ્યો વિરવટે હાથ,દાને માને ડાહાપણે, સુભ બાતે સમરથ. પાળે લાડ પ્રજા તણા.જેવું રામનું રાજ;પરદુઃખ ભંજન પ્રીતશું, નીત નીત કરતો કાજ, શાસ્ત્ર મારગ લોપે નહી, વખાણેવાયુ પુરાણ; સરવેને સરખા ગણે, પર કાજે આપે પ્રાણ, એમ કહિને પુતળિ આપે ગઇ આકાશ; એહ કથા પુરણ થઇ કહે કવિ સામળદાસ, શ્રોતા વકતા સમજતા, કહે કવિતા કરજોડ; એકવાર સઉ બોલજો. જે જે શ્રી રણછોડ.

वारता २५ मी जोगणनी.

સુમંધા નામનિ પચીસમી પુતળી બોલે છે, તે વારતા રાજા ભોજ સાંભળે છે.

છપ્પો—નમું શ્રી સારદા દેવી, કોટી કોટી દુત કામ; શામ શીવ સરખે સેવી,સકળ ગુણ નીધી ધામ, ગાંધરવ ગુણ ગ્રામ, પુરે મન હિતનાં કામ; મન ચીંતવ્યાં કરે કામ, વામક મંડળ ઠામ. બાણ દક્ષણ પુસ્તક તણાં. નામ જુમસુ પસાંસુધાં; શામળ કહે શેવો સરસ્વતી, પામો મનવાંછીત મુદા.

ચોપાઇ—એક સમે ધારાધીશ, સમરણ શ્રી દીધું જુગદિશ,સીંહાસન પુજ્યું સરસ્વતી,આસનબેસવાનું મન મતી,શકળસભા ભરીછેજ્યાંય; ભોજરાયપધારયાત્યાંહ; પુજીને પ્રદક્ષણા કરી,આસનબેસવાની ઇચ્છા ધરી.જમણો પગધરે જેટલે,પુતળીએક બોલી તેટલે;સુમંધનાછે તેનું નામ,ભોજ રાય નરધરશો એ ઠામ.ભોજ રાયનાધરશો ચરણ,કહુ વાત તે સાંભળોકરણ.વીક્રમ શરખા જયાં થાય,ત્યારે આશનધરે બે પાય; બાકી સ્મરશ કરે નહિ કોય,જે બેસતાં અનરથ હોય;કહે ભોજ તું સુજાણ કરે;વીક્રમ કેરા વખાણતેવો થાઉ તો પગજ ધરૂં,નહિ તો એહનિ પુજા કરૂં,કહે પુતળીસાંભળરાય,કહું તુજને તેનો મહિમાય, નગર ઉજેણી માળવ મુખ ગામ, દેવસથળ સકળનો ઠામ,રાજ્ય કરે ત્યાં વીક્રમવીર; સુંદર ગઢ શીપ્રાનાં નીર;શ્રી હરસીદ્ધ મોટી શાહકા.વાંછીત શેવક વરદાયકા;મહાકાળેશ્વરનો મહાજળી. શ્રીગુણ રૂપ ત્રીલોકય પતિ, વરણે અઢાર વસે શુભ વાસ,લોક સહુને લીલ વિલાસ, એકસમે ઉજણો માંહ પુરૂષ એકલો આવ્યો ત્યાંહ; ઘેલો ઘેલો સઉકો કહે, દુકાન તંબોળીની રહે, કશી

વાત ઉપર નહિ નેહ, નંદે છ સઉની તે દેહ;એ વસ્ત તેને નવ ગમે,અલમસ્ત થઇ ને ઘરમાં રમે. તેને સઉ કહે મસ્તાન, રહે તંબોળીની દુકાન;સભા ભારી છે રાયજ તણિ, થઇ વાત ત્યાં પેલા તણી.એક મસ્તાન સરિખો હોય;કળી ન શકે તેને કોય, જાત ભાત જણાયજ નહી; જાયે માગે ના જાએ કહી; તેજ વાત થઇ અનુમાન, તે સાંભળ્યું રાજાએ કાન;એક સમે રાજા એકલો મસ્તાન બેઠો ત્યાં મહીપત આવ્યો. આશપાશ મળે નહી કોય, ચતુર રાયજી ચરચા જોય,દીઠો બત્રિશ લક્ષણો તેહ, નરપતને મન ઉપન્યો નેહ. તેજ પુજમાં કોટીક કામ, જાણે પ્રકટ્યો બીજો કામ, દીઠા બાહુ ચક્ષે લોળ; ઢળકે કંદરપવત કપોળ, સામુદ્રિકનું એધાન;રાજ ચીન્હ પુરણ પ્રમાણ; સજચેન સઘળાં સચજપણાં, પાંચ રાતાં પાંચ ઉન્નત ઘણાં, એ વાસી ચેન તે રાયેજ તણાં, ચેન બીજાં તે જોયા ઘણાં; રાજબીજ રહીયાળો રૂપ, ન હોય ઘેલો નર એ ભુપ. દોહરો–પાસે બેઠી પ્રીતશું, આપ્યા બીડાં પાન,ભેટ્યો તેને ભાવશું, મળીને દિધાં માન ઘેલાના નિરખ્યા ગુણ બહુ, ધારણ રાખી ધીર. લક્ષણ જોતાંમાં લહે, એતો વીક્રમવીર, ગુણેગુણ જેના મળે, તેને તેશું પ્રિત; બાકી જોગી વરતીઓ,ત્યાં શા રૂડી રીત. ચતુરને ચતુર મળે. મળી જાય ત્યાં મેળ;બાળ સંગાથે બાળ મળે,જેમ ભંગી ભેળાભેળ, ચોપાઇ–પુરણ હેતને પ્રિતે પેર,તેડી લાવ્યાપોતાને ઘેર; સંતોષ્યા સનમાનજ કરી, અધીક હેતથી આદર કરી. બેઠા બે જઇને એકાંત; ભુપને વળતી ભાગી ભ્રાંત ક્યાંથી આવ્યાને ક્યાં રહો, ઇશ્વર આણુથી સાચુ કહો, ઘેલુ કરી બેઠા કેમ રૂપ, છો તો કો નગરીના ભુપ;બ્રહ્મહત્યાદીક પાતીક તને, જો વિસ્તારિ નવ કહો મુને; કાંઇ ભ્રાંત રાખો જો આપ;મુજ સરખાં કોટી વધ પાપ, નીમે આ વાતમાં જો રાખો નુન્ય, તો પાંચ જન્મ હરખ્યાનુ પુન્ય; લેશ માત્ર ન ધરશો લાજ. આપણ વચ્ચે ઇશ્વર આજ, દોહરા–પુરણ પ્રતિજ્ઞા કરા ત્યારે બોલશો તેહ; વાત કહે શું નિપજે નૃપત સાંભળે નેહ. કો દુઃખભાગી નવ શકે,મટે નહી કો મરમ,કુળ પ્રગટ કરવું પડે ફોગટ ખોવો ભરમ, દુઃખના તો છે ડુંગરા,અરણુવ જેવા આજ, તેતો તમ આગળ કહે. એને ન કુળને લાજ,છપ્પો—લેશ નહી કુળ લાજ, ધન બાપનું ખુએ; નમે વેરીને પાય, કુળ આગળ દુઃખ રૂએ, કુળનું કહે કલંક;બોલા બાપીકા બોળે, દે સજ્જનને દુઃખ પછી પોતાનુ ખોલે. અધીન :થકી જે અન જમે, લાજ મરજાદા નવ રહે; કવી સામળ કહે સાચું કહુ, લાક કપુત તેને કહે.

ચોપાઇ–કપુત નામ ધરૂ જ્યાહરે,તમને સાચું કહુ ત્યાહરે;એમ અરથએકે નવ સરે,મહા સંકટ કોથી પરહરે.વાત થઇ રાખો એ રાય,તે તમ આગળ નહી કહેવાય,ફરીને વિકરમ બોલ્યો બોલ, દિધો સાત પરિયાનો કોલ,રાખ વિસ્વાસને વચન માહરૂં, સંકટ નિસ્ચૈ ભાગુ તાહરૂં;હોલ માત્ર તાહરૂં દુઃખ હરૂહું તો વાત વિચારી કરૂ;દુઃખીયો કહે સાંભળ પુરપતિ, હું કરમરેખાની રતી, રત્નવતી છેનગર

અનુપ, રત્નરાજ નગરીનો ભુપ બત્રિશ લક્ષણ પુરણ કામ નરપતમાં શિરોમણ નામ; પ્રજા પાળે રૂડિ રીત, પુન્ય ઉપર રાજાનિ પ્રિત, પરનારી જાણે પુત્રનિ, ચતુર શિરોમણ ચંતનિ; ધણિ રિદ્ધ ને વરસુત્ર નિધિ રાજ હું તેનો પુત્ર,લાકડવાયો એક જ એક, વપુએ સુંદર ઘણિ વિવેચ, માનનિ એક બીજી જે નાર, તેને પ્રિતે વિરહ અપાર; તે દેખી રીઝે રાજન,તેને તન મન જાણે ધન. દોહરા—એક સમે વઇહરભવ નો નરભસેન રાજન;તે આવ્યો આમ ગામમાં મરવા ઉપર મન. કોપે કટાક્ષ થઇ થકી કીધાં દેરા બહાર; રાજા ઘર કામે ગયો, ગામ રહી ઘરનાર. પુર સોંપ્યું પ્રધાનને,રણ ગયો સજન દીવસ ઘણા ત્યાંહ વહી ગયા; ઉપાય બન્યો બહુ અન્ય-

ચોપાઇ—વસંત રૂતુ તણી જે રીત,રમેછોકરા આણિ રિત,રૂપા દડો ગેડિ હાથમાં, રાજપુત્ર રમે સાથમાં. પડયો દડો ગેડિથી જેમ, ગયો મહેલ રાણિને હેમ. ભરજોબનમાં હુતી જેહ, દડો દેખીને પ્રગટયો નેહ. રાજપુત્ર લેવા ત્યાં ગયો, બાળ રાણિયે બોલજ કહયો; દીઠો કુંવર સુભગ સુજાણ,વાગ્યુ વનિતાને મોહ બાણ,નખ શીખ નિહાળ્યું તન, થયુ માનવાને મળવા મન; નિચ બુધ સહુ નારી તણિ, લાગી ખાંત તેને મન ઘણિ,હેતે ઝાલ્યો મારો હાથ,શામા બોલિ સુતને સાથ; કામ વાસના આવ્યું હેજ. નાંખ્યો બાથ ભરીને સેજ,મુજ સાથે તમો રંગે રમો,ભોજન મુજમાં બેશી જમો; તુ મારા હઇડાનો હાર,લાડ લડાવુ અપરમપાર. નિચ બોલ કહયા નારીએ,લાગી દેહને ઝાળ મહારિએ; એશું બોલી મારી માત, વિપરિત એ અણઘટતિ વાત; તું તો માહું તારો તન; એ વાતે મળે કેમ મન.એ વાતે તો કોપે ઇશ, ચડે કલંક આણિ શીશ; પ્રતક્ષ લાગે મોટું પાપ,દુભાવે પરમેશ્વર આપ;મુને તેં પેટ જણ્યો છે પુત્ર, સાચો અક્ષર એહે સુત્ર.

દોહરા—ત્યારે કોપી કામનિ,કહ્યું ન કરે જો આજ; દેવરાવું હું શુળીએ,તો લોપે મુજ લાજ, રામ હવાઇ રામ કહે, વચમાં રાખુ ઇશ, ના કહીને જો નિકળે. નથી છેદાવું શિશ. તારૂ ચાલે તે કરે, લે જો મારો પ્રાણ; અણઘટતુ કરૂં નહી,કુળને લાગે હાણ.

ચોપાઇ—કરી જોર તે તો નીસરયો; કટાર કેડેથી વિસરયો; બીક તજી આવ્યો બારણે, રમત રમવાને કારણે. ભોળવાઇ ગયો તે બાળ, કામનીને મન વાધ્યો કામ; લખ્યો કાગળ એક જતન, કરી બીડયો મહોર પોતાની ધરી. ઘરનું માણુસ ઘરની દાસ મોકલ્યાં છે રાજાનિ પાસ; મોકલ્યો કટાર નિશાની એક કહાવ્યાં વરૂવાંવચન વિવેક પોહોચ્યો પાંચ દીવસમાં સાથ,આપ્યો કાગળરાયને હાથ;વાંચ્યુ પત્ર ઉગતે દીશ, પગની જવાળા લાગી શીશ મુખ જીભ્યાએ કહ્યું દાશીએ,વણશાડ થયો ત્યારે વાશીએ, જુવતી સાથ જોરાવર જાર, ગયો કુંવર મુકીકટાર હવે કહો તે રાણી કરે,પેટ પાળી મારીને મરે,તારા પુત્રથી આવ્યાં વાજ,કેમ ખમાએ ભારેહાઝ.

દોહરા—મતી ઉપર ચાયેલખ્યો,સાંભળ શુભ પ્રધાન,વચનજ પાળો માહરૂં,તોતોત-મારૂ માન કડકા કરજે કુંવરના રતી રતી રાઇ ભાર;મારી સમ એ વાતમાં,અજર કરે આવાર. કદાચ ઉગારે કુંવરને, દુખ લાગે મુજ શીશ;રામ દુવાઇ માહરે,હાથે હણુ તુજ શીશ. પ્રધાને પત્રજ વાંચીયો,ન કહિ કોને વાત;વણુ સમજે હું કેમ કરૂ, રાજકુંવરની વાત, પેર પેર જોઉ પારખું, સાચ જુઠ જરૂર. આપ ઘેર એકાંતમાં. તે ડયો તેને હજુર ભામનીયે તે ભોળવ્યો, ચરીત્ર કરીને તેહ, કુડો રૂડો કેળવું, અકલ બહુથીએહ, માનદેઇને માળીએ,અધીપતીએ એકાંત,સુખ સજ્યા સુવાડવો,ભામવા મનની ભરાંત પુત્રી એક પ્રધાનની, કન્યા કોટી ધામ; ચડી માળીએ ચંતની,નેન-વંતી નિજ નામ, પડી તેહ પલંગપર;હાવભાવ હઠ હેત;ખાનપાડ મેવાત્રણા દસથી રિઝયો દેત. તેને દીઠો દાસીએ,કરશે કુડુ કામ,અધર્મ અમો ના આચરૂ;રાણી જાયો નામ, રામ દુવાઇ રામ તુને,સેજ અડાડે અંગ; કોટી ઉપાયે નહી કરૂ. કુંવરિતારો સંગ. કુવરિ કહે રાજા સુણો, અધિક તાહરિ આશ; નરપત નિરાશ રખે કરે,પ્રિતે આવી પાસ, સામા સતવાનાં કરે; ચતુર ન ચુકે આપ,તે પ્રધાન પ્રિછે ઘણું,છળ ન પાડે આ છાપ. પર અસ્ત્રિ જે પરહરે. તે જોરે કરે જાર;કપટ કરેછે કાર્મનિ,કુંવરમા રયા કાજ.ચોપાઇ—બીજે દીવસ થયો જ્યાહરે,પરણુવા પુત્રિ તાહરે,આપ ઘરમાં એકાંતે હોય. તેનો અન્ય ન જાણે કોય. વળતો બોલ્યો ત્યાં પ્રધાન, રાજપુત્રને દેઇ આન;માત્મા પીઓને ખુબી કરો,મંદીર બહાર.નહી નીસરો :કદાચીત જાશો અજા ણુ, તો તમારા જાશે પ્રાણ;કુંવર કહે એવું શા માટ.તે વાતના તમન ઉચાટ;પ્રધાને માંડી કહી પેર,તમો ગયારાણિને ઘેર;તેથી કામના પામી કરોધ,લખ્યો પત્ર રાજાને બોધ. રાજા બોલ્યો કેવો બાળ,મારજો કુવરને તતકાળ;મેં રાખ્યા તમને ઘરમાંહ, મારા લખી મોકલીઆ ત્યાંહ, મેહેલેથી ઉતરશો તમો,તો તો દુખ પામીશું અમો; પ્રધાનપણું અમારૂં જશે. હાણુ જીવને ધનનિ થશે;વાર કહી રહયો ઘરે તેહ.દાઝયો ઘણું પોતાની દેહ, છાનું રહેવું તસ્કર પેર, ભરવું પેટ સાસરીયા ઘેર, એથી તે ભલેરૂ મરત, એમ તેણુ વિચાર્યું તરત, એમ આપ વિચાર્યું મન. અડધી રાતે ઉઠયો; રાજન;ઘણો મુલી લીધો ઘોડલો.જોતાં ગંગાજળ જોડલો,બહચોકા પડે નહી હથિયાર; એકલો આપ થયો અસ્વાર; રાજ બીજ કોઇથી નવ ડરે,ખોડીવાન પંથે પરવરે,ખેડખેડ તો કરતો જાય,કોને ન ગણુ લેખામાંહ;વિસ દીવસની વાટે જાય,ત્યાં તો એક તમાસો થયે.

દોહરા—વેરાવળ ગામે ગયો, ઉતરયો વાડીમાંહ; અસ્વબાંધ્યો આસોપાલવ,ભોજન કીધું. ત્યાંહ, સુરસંગ રાજા સામલ છે,રાજ કરે તે ઠામ;ડાહી તેની દીકરી.પદુમસેન શુભ નામ,નિશાનબાજે ગડગડે, ઓછવ અદકો થાય;નગર ભોજન બહુ કરે, આનંદ અંગન માય. વેલચંદશા વાણિયો,રાજ સરીખી રીત,કુંવારી કન્યા રાયનિ

તે શું રાખે પ્રીત, વનીતાએ તેડયો વાણીયો,કરો કહ્યુ તે કાજ; આપણે જઇયે નીકળી, એકલડાં બે આજ, જાન પાછી વળી જશે.જખમારિને ઘેર; કન્યા વરશે તુજને, તુજને પરણ્યાની પેર, શેઠ કહે સુણ સુંદરી,એહ સરે નહી અરથ,તુજ માટે હું કેમ તુજુ,ઘરબારને ગરથ.નારી કહે આવે નહી તોતો લુટિ લેઉં;કુટુંબ નિકંદનસહુ કરૂં,તુને શુળીએ દેઉં,જાન્યો તેહ વણીક તો,જુગતે જોડયા હાથ;તમો કહો તે હું કરૂં, આવું તારી સાથ, શામા કહે સાબાશ તું,હું રત્ન અમુલખલેશ;વિદેશમાં આપણુ જશું, ત્યાં તો સુખે દેશ ઘડિયાં જોજન સાંઢણિ લાવો વાડિમાંહ;બોલ કોલ કીધા ઘણા, સહુ લાવું તુ કામ; એક પહોર બે જણાં, આવ્યાં તેણે ઠામ.સાંઢે બેઠી સુંદરિ; શેઠ બેઠા તો ધરણ, બળ કરિને વાણિયે, સાંઢે મુકયા ચરણ, સાંઢ હંકારિ સેજમાં, ઘણા હેતથી ઘેર, તે વેળા હેઠ પડયું ડાબા પગનું ઝેર.

ચોપઇ—અશ્વ બાંધ્યો આસો તમે, મહિપતતે સ્થાનક નવ મળે;મારગદ્રષ્ટે જોયો સાથ;આવ્યું ઝાંઝર રાયને હાથ, હિડું રત્ન અમુલખ જ્યાહરે.ધાયો પુઠ તેનિતાહરે, આરબ એહ પડિ જાય. સાંભળે તારે દુખિયા રાય, એમ કહિને ધાયો પુંઠ, રાખ્યું ઝાંઝર પોતાનિ મુઠ. દોહરા—ગયાં આંહરે બે જતાં, સહેજ ઉપર નેટ; જાણ્યું ઝાંઝર પગનું પડયું, પડયો ધ્રાશકો પેટ,કુવરી કહે છે શેઠ સુણ.આપ સાંઢણિ રાખ,લાવો ઝાંઝર પાછા વળો,એક ઘડીમાં દાબ,સાંઢ બેસારિ વાટમા,રહિ એકલી નાર, શાહ પુત્ર પાછો વળ્યો આવ્યો આસો છાંય, કુટુંબ કબિલો મુકિયો, પરદેશની શી પેર, નારિ સાથે નિસરયો. ગયો પેતાને ઘેર, એટલે ત્યાં રાજા ગયો, લેઇ જુવતીનું ઝેર, ભામની કહે ભલે આવીયા, આપો હમારૂં ઝેર; આપ્યું જુવતી હાથમાં,કામની નિસરિયુ કાજ.ચોપાઇ—ખડી સાંઢ હંકારી આથ. રાણી ચાલીરાજા સાથ.પ્રાતકાળ થયો જેટલે, રાણિયે રાય દિઠો તેટલે. તેને મનતો અચરત હોય. નહોય મિત્ર આ બીજો કોય; હવે શું ચ કરૂં કયાં જાઉં;કેમ એ આગળ કુડિ થાઉં, કોણ જાતનો કોણજ ગામ, વળી રાજનું છે નામ, મુજ સાથે કેમ આવવું પડયું, પગનુ ઝાંઝર કયાંથી જડયું, દોહરા—રાય કહે રામા સુણો, હું તો પંથી વેષ; વટે મારગુ વાટના, હું આવ્યો આ દેશ. તમો બે જાતાં હુતાં; તે મેં દીઠું દ્રષ્ટ; પડયું આભુષણ તાહર, તેથી પોચ્યો કષ્ટ. આવ્યો તુજને આપવા, હેતે આપ્યું હાથ; તમે કહયું જેશીઘ્ર થઇ; ચાલો મારી સાથ; હા કહે તો આવિએ હઇડે હોયે હેત નહિતર જાતું એકલી શણગાર સાંઢ સમેત.

ચોપાઇ—નેહ ભરયાં નારીને નેન,બત્રીસ લાક્ષણો દીઠો સેન; આપે પ્રોડે લિધા ગ્રંથ, ચાલ્યો કારિ ગુણવંત. ગયા વેગળા દેશે દુર ઉદેશ થયો ઉગમતે સુર. મેલિ સાંઢ સરોવર પાળ,બેશારી તે ઠામે બાળ,લીધો હેમ અણેરા ગર્થ,ગયો ગામમાં સોદા અરથ. પાન સુખડી વસ્ત્ર વિવીધ; વોરી મનને ગમતિ નિદ્ધ. બેઠો આપ એક

આવ્યું હાટ, ફકીર એક આવ્યો તે વાટ, તેણે સ્વાલ નાખ્યો તે ઠાર;આપ્યા રૂપીઆ એક હજાર; ભંડારો કરવો ચાહરે,કર ઉપકાર અહલ તાહરો. દોહરો—રાજા કહેરે સિદ્ધ સુણ.સારે તાહરો અરથ.વેચે મુજને ચોટે જઇ, લે જોઇએ તે અરથ, સોદાગર એક તે સમે. પરે દરીયે વહાણ;આપે હંકારે તે સમે, વેચ્યો ચતુરસુજાણ, વાટ થકી વહાણે ધડયો, અગાધ અરણુવ નીર, વાટ જોતી વનીતા રહી, તેહ તળાવે તીર. ચોપાઇ—સોદાગરનો ચાકર રહયો.વહાણવટી વિદેશે ગયો,ઠઠા ભખરપબર દેશ. પંથ વેગળો કરયો પ્રવેશ, ચાકર સોદાગરને ઘણા. તેમાં કાંઇ મળે નહિ મણા,તેમાં એક છે રજારામ તે સોદાગરનું કરે કામ. એક એક ચતુર સમજણા, વહાણવટી રાજાને ઘણા; ભક્તકો તેમાં શી મણાય; નવ માચું રહયા તે તીર. કહો સંભલ પમ્યા તે નીર, મણિપુરમાં છીપ્યાં વહાણ, સંભળાવ્યું તે રીજ સુજાણ; ભારે વહાણવટીની જોડ; વેચ્યો લીધો માલ કરોડ. જુનાં વેચ્યાં નવા ભરયાં; વહાણ ચાલવાં જારી કર યાં; મારી પાસે બે રતન. રાખ્યાં છે ને કરી જતન, તેની માલકિંમત કરનાર,નથી મળ્યો મુજને સંસાર; ભારે વેપારી છો તમો, તે માટે પુછુછું અમો, કીમત પારખુ હોયે આજ,તેહ મળે તો સારે કાજ,તુજ સરખા આવ્યા છે આંહ,બીજું પાન્ખુંમળશેક્યાંય.વહાણવટી કહે સાંભળ રાય,કરૂં પારખું વહાણમાંહ;કરી વાયદો આવ્યો શેઠ, છીપ્યાં વહાણ સમુદ્રબેટ, મોટા મોટા વાણોતર જેહ પેર પેર પુછેછે તેહ,કરવું રત્ન પરિક્ષા કાય; ચાલશો કુણ હામ.

દોહરા—વેચાથી લીધો વાટમાં. તેણે કરી સભાલ;રત્ન રાયનું પારખુ સોંપો મુજને કામ, વહાણવટી રહખ્યો ઘણું. ખાંતે કર્યો પ્રણામ, બીજે દીવસ તેડી ગયો, જ્યાંહાં રાયને ઠામ. રાજા પ્રત્યે શાહ કહે, રત્નજ લાવો આજ, ચાકર મારો ચેતરા એ શું મોટું કાજ,તેહ રતન તો દાખવ્યાં સોંપ્યાં શેવક હાથ; કરી કિંમત તે કલ્પના સરજ્યો રૂદીયા સાથ.

ચોપઇ—સાભળ રાજા ગુણ છે ઘણું, કહું મુલ રત્નજ તણું; એક છે નહિ તેની તો જોડ. એનુ મુલ ટકા દસ કરોડ. રાખે હાથમાં જળમાં જોય; કરોડ પ્રકારે ન બુડે કોય; રત્ન પ્રકારે તે ભેદે નિર,હારહયે માંહે છે હિર,બીજુ રત્ન ખોટું પડયું, કલંકતો આવિને અડયું;રત્ન જામયું તે એને કાલ, તેમાં આવ્યો છે એકવાળ. તેણે એ તો ખોટું થયું, પાણી લાખ પંદરનું ગયું; બાકી થાત તે અદકું મુલ, પંદર લાખનું રહ્યું છે મુલ.

દોહરા—અચર પામયો રાયને. આણ્યો થાણ તતકાળ ભાગ્યું રત્ન ત્યાં તે ઘડી નિકળ્યો માંહથી વાળ,અધિપતી હરખ્યો અતિ ઘણું,ન હોય ચાકરનું કામ ભાગ્યશાળી તું ભુપની. બત્રીસ લક્ષણો નામ. એ સજ નથી આ દેશમાં કંદરપ વત કોય; પુત્રી મારી પદમણી. એહ સમોવડ જોય. ચોપાઇ—રાખ્યો ઘરમાં હેતજ કરિ જોતાં

આંખ સઉકોની ઠરી; દેખાડયો કુંવરને રૂપ. ભામનીને મન ભાવ્યો ભુપ. લગન મહુરત લાખેણું લીધ, તિલક કુમ કુમ કેરૂં કીધ, રાજદ્વાર તણી જે રીત, પરણાવ્યાં આણી બહુ પ્રીત હેત પ્રિતને ઉલટ ભેર, જમાઇ કરી રાખ્યો ઘેર. વિધ વીધ પ્રકારે કરે વિવેક. વરસ થયું એમ કરતાં એક; વાહાણવટીએ પુરયા વહાણ, ત્યારે બોલ્યો ચતુર સુજાણ. સસરા સીખ અમને દીજીએ, કહો તો અમે વહાણે જઇએ; રાજા બોલ્યો હેતજ ધરિ, હાથી એક આપ્યો દસ્તુરી આપ્યાં વસ્ત્ર આપ્યા શણગાર, આપ્યો પેર મુકતાફળ હાર; નવું કરાવી આપ્યું વહાણ, ભરયો માલ શું કરૂ વખાણ, પુત્રી બાલાવિ પોતાતણી; સાસરવાશે સામગ્રી ઘણી; નગર વોળાવા સહુ, સાથ, શ્રીફળ ફોફળ લીધા હાથ. નરનારી બેઠા વહાણ ચઢી હાંકીયું વહાણ સમુદ્ર મધ્યે આવ્યા જ્યારે, વિઘ્ન એક થયું તાહરે.

દોહરા—સાદાગર તે સાગરે, કીધો મન વિચાર; એતો ચાકર માહરો, ધન પામ્યો બહુ સાર. પ્રેમદા પામી પદમની, અકલવંત બહુ આંક; કીડીને મુખ કોળું, એ વિધાતાનો વાંક. હાથી રાયજ ઘેર સહી, સોઇએ બાંધ્યા આજ; એને ઘેર એ નવ ઘટે, લોકોમાં મુજ લાજ, ચાકર માણસ ચતુર છે, જીત્યો હશે એ હોડ; સુજને તે મુરખ ખરો, એમાં મોટી ખોડ, આદર કરયો ઉપાયને. પ્રપંચ રચ્યુ બહુ પેર; ગરથ મન એ ગોરડી, સરવે આણુ ઘેર.

ચોપઇ—એડા જોડે ચાલે વહાણ, સોદાગરને રાય સુજાણ; નીકટ પાસે આવે જ્યાહરે, સોદાગર બોલ્યો તાહરે. શાબાશ જે તારી માતને, ધન ભાઇ તારી જાતને; શો અહંકાર એવો જે ખરો, પ્રથમ ચાકરતે માહરો. મારે માણસ ભુપજ થયો, દંડવત કરયામાંથી ગયો; એવા એત્રા બોલ્યો બોલ, તજી ખટાઇ કરો તોલ, રાય કહે સાંભળરે શેઠ, તારૂ અન્ન પડયું છે પેટ; અમો છું તમારે નામ, ફરમાવો તો કરીએ કામ, દોહરા—મેહેલ્યું પટંતર પાટીયું તે ઉપર થઇ આવ; વાતો કરવિ સુજની, પાન સોપારી લાવ. ઘડી એક ચાલે નહી, કર્યાં વીના કાંઈ વાત; આવો મહારા વહાણમાં રૂડી જાએ રાત. પગ પડયો જવ પાટીએ. આવો કરમ વિચાર; તાણી લીધું પાટીયુ, નાખ્યો જળ મોઝાર.

ચોપઇ—કોઇનો માર્યો કોઇ નવમરે, આયુષ છે તેતો કેમ ડરે; મોટા સમુદ્રમાં મહીપત મળે, મચ્છ તેહને તરતજ ગળે. ગયો મચ્છ તરીને નીર. આવ્યો વાઘ નદીને તીર; નાખી જાય મચ્છ કાઢીઓ. મુકી ફરશીને વાઢીયો. કાઢયો માનવ શાતા થઇ, ભરીયો આ વનરૂમાં જઇ; અનેક ઓસડાએ ભર્યો, ત્રણ માસ પછી તાજો કર્યો, માસ આઠ થયા જ્યારે, તેજ પુંજ થયો ત્યાહરે; પુછી હકીકત તેની પેર, ચોરી. મચ્છ આણ્યો છે ઘેર. તે વાયક સાંભળીયા કરણ, હાથે વીંટી અમુલખ તરણ. મે

તીરથને કારણે અયોધ્યા કેદાર,દેશજ નીહાળ્યા એમ ચાર,એ આવ્યો ઉજેણી નીર, નાહયો તે ક્ષીપ્રાને નિર; મહાકાળેશ્વરને નિરખિયા, હરસીધ પુજીને હરખિયાં; જોયું આપ અવંતી ગામ, ગદ્રપુરી આકારે નામ;દેશમાંરે નહિકો દુખી, સકળ લોક સંપતે સુખી; પવિત્રપુર હિંદુ તાહરૂં, મન રહેવાનું થયું મહારૂં. લોક સાથ મારે શું કાજ, એમ બોલ્યો તે પાતે રાજ. તે નહી મને કોઇનો તાપ. અલમસ્ત કરયો તે આપ, દુખ વીસ્તાર કરયો મેં મુખે, તમે રાજ કરોજી સુખે, દાણો પાણી રહીશ દેશ, પલક માહે પંથ પ્રવેશ.કહે રાય તું મારો પુત્ર; સોંપુ રાજવણું ઘરસુત્ર; ખાઓ પીઓને અલખત કરો, બધો દેશ મારો તાહરો, કહે દુખીઓ સાંભળ સાથ, સમજ્યો આપ પોતે તે વાત; ઇશ્વરે ઘણું આપ્યું હતું એક ઘડીમાં થયું અણછતુ-રાજસીદ્ધનિ નહી ભારે ભુખ, મન ભંડાર તણુ નહી ભુખ.ફરી નાર ન દીઠી દ્રષ્ટ, તેથી દીલ માને બુધ કષ્ટ. મુકી વાટમાં અધવજ કથી,હવે આશા તેની તો નથી,એમ કહી મુકયો નીશ્વાસ, અરે દઇવ નવ પોતી આશ, દોહરા—રાય રૂદેમાં કોપીઓ અકકું એ છે દુઃખ, અરે માતા હરસિદ્ધ તું, ભાગે એની ભુખ. મહિપત કહેરે મીત્ર સુણ રહો અહીંઆ ખટમાસ,કરોડ વસાએ પુરશે, ઇશવર તારી આશ. સંકટ ભાગુ સરવથા, મેળવું શામ સરવ,તું પામ્યો તો તેં થકી, ચોગણા આપુમરથ. જાણ કરયા વિણ જાણતુ , ઇશ્વરની તુજ આણ; સમજ દેઇને રાખિઓ વિકરમ બોલ્યો વાણ.

ચોપાઇ---નરપતીને મન ઉપન્યો નેહ,સંતોખીને રાખ્યો તેહ;કરી રહયો તે તેને ઠામ. રાય ધયા પોતાને કામ. દોહરા—આપી જેમણિ જેણિનાં, મલકાતી મુખ એક ઉતરી વિકરમ વાડીએ વારૂ તેથી વિવેક.અંગે આભુષણ શોભનુ સંગી સેહી હાથ. ભમવાં અંબર વેશ ધરયો, શોભા વણી ત સાથ. તજ પુત્ર ત્રિલોક માન, જોબન રૂપની વાત; રૂપે રૂડી રતી થકી, મહા મનોહર ગાત્ર, માનની પણ જાતે મુની, મુખ ન બોલે વાચ, વજર કઠોરો વશ શુભ. સીદ્ધ મારૂતકો સાચ, નેત્ર કમળ સરિખડા પોયણ સરખા પાન;ગજ ગામનીકટિ કેશરી,મુખ તંબોળજ વાન, જાણે અંતરીક્ષથી ઉતરી ઇંદ્રાસન એંધાન;ઉરવશી કે અપશરા,સરવે રૂપ સમાન.કોઇ કહે એ ઇશ્વરી કહે ઉમયા હશે; કો કહે એના ગંધની કોઇ કહે વડ વૃક્ષ.નક્ષત્રતટ નીલાવટી, કદ્રપ વત કપોળ, ધરવત મુસ્તક મણી અધરમ બોલે બોલ. બોલાવી બોલે નહી,ઓર ન કોઇથી હાથ; આશ આશક આશા નહી, નહી સંગ કો સાથ, કરોડ ઉપાય સહુ કરે નહી માન ગુમાન કોઇ કળી શકે નહી, વિપરીત દીસે વાણ. ફરે બધા નગર મહી વાત ઘેર ઘેર થાય; નાનાં મોટાં સઉ મળી,દરશન કરવા જાય; જેવા સરખી જાતરા મોટમ મોઘે મુલ; બહુ સુખી બોલે સઉ, સ્તુત નીધ રામતુલ્ય, દિવસ સાત થયા જયાહરે ચાલીવાત વિવેક; એટલે બીજી જેગણી આવી નગરમાં એક. ચતુરા રૂપ છે ચોગણુ, ભાગ્ય તણો ભંડાર. પદમણીથી પંદરઘણુ,અદભુત રૂપ અપાર,નખશી-

એ તે નીરખતાં ક્ષણુ ન તેમાં ખોડ; વનિતા ઉતરી વાડીએ એકજ બીજી જોડ કઉતક દીઠુ ઠારમુ નરનારીને નેહ એક એકથી આગળી, વાડીમાં જાય તેહ, ઉજવળ અરમ અંગ ધરી, અક્ષ ન કોની આશ; એક હતી તે બે થઇ, પ્રીતે બેઠી પાસ. મુનિ જનનો મહીમા ઘણો વારૂ મોટું વ્રત; આશનાવાળી રીઢી રહી,તપ કરવાને તરત; દીવસ વીસજ વહી ગયા, કરમ વાત છે કરણ.ઝાઝુ ભુવન તે એગણી, વેવેળા થઇ તરણ બમણુરૂપ છે બેથકી અંક્ષવતી અવતાર,બે બેઠીતી બાળકા, ત્રીજી ગઇ તેહાર. એક કઉતક અવનવું, દેખે બધું ગામ- મુનીવ્રત ગ્રણ માનની, ઠરી રહી ને ઠામ.

ચોપાઇ—જે નીરખે તે સુખીયા થાય, સભા મધે સહુ વાતો થાય; લોકે વાત તો પેરે કહી,વીકરમ આગળ જઇને કહી દરશન સારૂ આપ પરવરો, સફળ જન્મારોરાજા કરો; દરશન કરો તમ હાથે અરવ, કરિ દરશન મુકો મન ગરવ.ઘણું રૂપ જોડીયો પાસ; આપણા સરખી રાખે દાસ; વિકરમસેન ત્યાં આવ્યો આપ, કુડ કપટ તજીને આપ.દીઠુ દેવિનું દરશન, હરખ્યું એ મહીપતીનું મન; નારી ચરચા ઘણા દીન જોઇ. મનશા સીદ્ધ રહે મન મોહિ. તેને મન રાય તેરાં, કસઉને સરખું આંક આંક; અદ્રષ્ટ વિધારાજા જોય, તેનો પાર ન પામે કોય- રાત દીવસને સાંજસવાર, જોયા પારખા અપર પાર;આકુળ વ્યાકુળ સરવ થાય, બોલે નહી તે શું કહેવાય.

દોહરા—રાયે પૌરૈ વજડાવીયો, અધિક ફેરવી આણ, ડાહયો એવો ચતુર નર,કરે અમારૂ કામ. હલવા પડી સહુ થકી બોલાવું બધું ગામ; તોએ સરે નહી કામજો હુંશથી બોલવા જોઉં વણુ મોતે મરવું પડે, ખાંતે વિખ કેમ ખાઉં; હરખે હોડજ ખાડીય, વીક્રમ શું વિવાદ, જુઠા પડીયે મલકમાં, રાય ઉતારે નાદ.

ચોપાઇ—કોઇ નવ ધાલી ત્યાં હામ,રહયું સાંભળી આખું ગામ; સભા ભરી બેઠા જ્યાહરે,પ્રથમ પંડીત બોલ્યા તાહરે.મહારાજ અરજ સુણો માહરી, નિર્મળ બુદ્ધ થાશે તાહરી; તારી પ્રાક્રમ એવી હોય, મુણુ વીયુ બોલાવે નહી કોય, કરજોડીને બોલ્યો પ્રધાન, મહિપતને દેઇ બહુ માન- કોડવશ કહીએ શું કથી બોલાવનાર બીજોકો નથી. નગરશેઠ તે આવ્યા પાસ, અધિક રાયને દીધી આશ, કરજોડીને માગું અમો, ઘરમાં રાણીયો, નીત્યે રમો, મહિપતજો તમને મનગમે, તેનો ઉચાટ અમને સમે; બોલાવે બોલજ આ ઠામ. વડો વિર દુખભંજન નામ, ઠામ ઠામથી સઉકો કહે, કરજોડીને ઉભા રહે; અધીપતીને અચરત અડયું, બીજું કષ્ટ આવિને પડયું; શા પ્રમરે કરશું સ્નેહી તોએ તરૂણિ બોલે નહી.અહકુ જોર કરશું છે આપ,શકતી રૂપજ દેએ આપ.હશે મને ઉજેણી ગામ, પણ ન બતાવે એ ઠામ; કયાં જઇને કો આગળ કહું, બોલાવ્યા વિના નહી રહું. રત્ન અમુલખ લાખ કરોડ, મેહ્યું તે જુવતીની ખોડ; તે ઉપર કરે નવ દ્રષ્ટ,જેવી પથ્થર ઉપર પ્રષ્ટ. માટીના ઢગલા છે જેમ, રત્ન રહયાં છે તેમને તેમ, બીજે દીવસ ઉજેણી ઘણી અસ્તુતી કીધી તે તણી નીમેશ માત્ર સા

સું નવ જોય, પણ પોતાનું તે નવ ખોય; તેમાં નવીમાં મોટો મરમ;નીરાકારે સાકારે ભરમ. ભરમવત ભાસે ભામની. કરી ઉપાય બોલી કામની, આ દસમ અજવાળી તણી, જરી પુજા સામગ્રીઘણી. અતર ચેહેક કસ્તુરિ કરોડ, બરાસ વીધ આગળ અરોડ; કુમકુમ કેશરને અરગજા, માલતી માયા મધની ધ્વજા. ભરી ચાલીઓ છાબ વીવીધ જ્યાં સાચા શકિત હરસીધ; દીપક જોતછે ઝાકઝમાળ, પંચામ્રને કરી પખાળ શાસ્રવત પુજા પુરી કરી, તવતરઠયા ત્રિપુરાસુંદર; માગ મારજે રૂડા રાજ,જેહ મનમાં હોએ કાજ.

દોહરો–અધિપત કહે સુણ અંબિકા, મનવાંછિત દાતાર, મારે તારો આશરો, નોધારાના આધાર. હુ તો આહરી અન્નનો અકવ ઓછી એ આપ; મહી મંડલ મ-હીમા વધ્યો, એ તારા પ્રતાપ. સંકટ જે તે શેહેજનું છે તું જાણે માત, દેવિ આવી દેશમાં વિપરીત મોટી વાત; કોઇ કળી શકે નહી, એ નવ બાલે સુખ વાત તો મુજ આગળ કરે તે તો થાયે સુખ નગર બધુ સુજને કહે,જાઓ બોલાઓ રાય,માટે બોલે માનની, તો મારે મહીમાય. બીજો દુખી બાપડો બેસારયા છે બહાર તે નર સુખ કેમ પામશે; કેમ દખે એ નાર, એ બે સંકટ સામટા આવી અડીયાં આજ, તે ઉપાય મુ-જને કહો; રહે આપણી લાજ.

ચોપાઇ–કહે અંબીકા સાંભળી ભુપ, રાજ રીઢરાજા ગુણરૂપ; એ વાતો સઘળી છે શેહેલ, કહુ ઉત્પત પરમારથ પેર, જે દુઃખી તે રાખ્યો ઘેર પ્રથમ કહું તે એની પેર, પ્રથમ પ્રધાન હતો જ્યારે, માનની રહી મંદીર ત્યાહરે, મન વિચાર કરયો તે નાર, કાજે ભગ ભુપત ભરથાર; સસરાનું સુખ મારે કશું એવું માનનીને મન વસ્યું તજી ભોગ ભાવે ભોગણી; ચોળી રાખ થઇ જોગણી; મુનીવ્રત કરીને રાય, નીકળી અડસટ તીરથ જાય; ફરતી ફરતી દેશ વિદેશ; કર્યો ઉજેણીમાં પ્રવેશ; સાંભળ રાજા કહું તે કારણ, પેલી એક પછે થઇ તરણ પવીત્ર તારૂં જાણ્યું ગામ, ઠરી રહી એ તેણે ઠામ; કોઇ કોઇને ઓળખતું નથી,એવી કરમનિ કથા કથી. એ ઉપરમુજ, હું કહું તે કરજો સુજ. પ્રકાશ વાત કરશો જ્યાહારે, હુ કારો દેશી ત્યાહરે, દોહરા–કહું અમ કરૂણા નીધિ, મહીપતે દીધા માન; પ્રથમ કહયુ પરમેશ્વરી, થયાંજ અંતરધ્યાન. પુરમાં આવ્યોપુરપતી હરખ્યોછે મન માંય;જેને માથે અંબિકા તે કેમ ગાજ્યો જાય.

ચોપાઇ–વચન કારમું જે કહયું, મહીપને તે મનમાં લહયું. સભા ભરી બેઠો જ્યાહરે, વળી લોક બોલ્યા તાહરે, એ દેવી નવ બોલે વેદ;ભુપત તમથી ભાગે ભેદ; વાત સુણીને રાયજ હસ્યો, બોલ લોકનો મન વસ્યો, છઠી અસ્વારી આપે ચડયો, એક મહુરતમાં આવી અડયો. પાછળતો રપયત તરૈવરી, પ્રજા સહુ જોવા પરવરી દૂત વનીતાને બોલાવશે, રાજા એને બોલાવશે; જોઇએ કેવો જે રાય, બોલાવે છે કોણ ઉપાય પ્રીતથી કીધો પ્રમાણ, તુજ આગળ બહુ નામ; બોલાવી બોલે નવ

કોક, સ્વપ્નામાં સામું નવ જોય.

છપ્પો–રતનવંતિનો રાજ, લાજ જુગમાં છે જેનિ; અતીમાનીતી નાર; શોક્યની સપુત તેની અમરૂત પેરે સાર, જેહાર મન લાગ્યોમીઠો કામની કપટેકુંવર તેડયોઆ જે સઉ હીડે અધીપતીને એકટો નીંધા કરી નારા તણી; નીધી રાજ તવ નીકરયો, કામની કોપી છે ઘણી; પત્ર લખ્યો પતીને પછી. જોરાવશીએ જાર; ભાર ખોયાજ તિને મેલ્યો કરમ કટાર, સાર નીશાની શોધી બધી, બહુ વીષ શીખ દીધી લાગી જ્વાળાશીશ, રિશ બહુ રાયે કીધી; પત્ર લખ્યો પ્રધાન જોઇને જોઇ પેરપેર તે કામ જ કોટી વરાં કરો; વાંચી જોતાં વેર તે પ્રધાન જોઇ તે નેટ, પેર તે તનને તેડયો; પુત્રી પોતાની પેટ, કેઠ જવા મન ખેડો; પલક કરી નહી પ્રીત કામની રીતજ રાખીપુરણ થઇ પરતીત, ચીત શોધુમત સાખી; તતક્ષણ તેને કાળ,બાળ પરણાવી તેને; રાખ્યો; મહીપત મેહેલ, દમતાતા જેને. અશ્વ તજીને એકલો અરધી રાત અધીપત ગયો; વિક્રમ કહે વનિતા સુણો. પછી ઉપાય તે શો થયો.

દોહરો–કરલે સાંભળી કામની, જુગતે જોડયા હાથ; ઉભી થઇ આદર કરી, બોલી રાજા સાથ, કહો તે નર કયારે મળ્યો; સાચુ બોલો રાય; પ્રણામ કરીને પ્રીતશું, નારી લાગી પાય. કરાર કરોરે કામની, સઘળી વાત છે શેહેલ; જા મંદીર તું આહરે, ઉતરો જઇને મેહેલ. મેહેલ ઉતારિ માનનિ, નવુમાંથી એક; બે આગળ બીજી વરાં, કહિ વાત વિવેક, ચોપાઇ–વિક્રમ કહે સાંભળરે બએ, હુંકારો દેજોતમ મુખે, ગરજ પડે તો કાને ધરો, નહિતર નિંદ્રા સુખે કરો; વાત આરથહોયે જો આજ જો બોલો તો સરશે કાજ; એમ કહિને બોલ્યો બોલ ઉતાર વાત રૂણિને તોલ.

છપ્પો–વેરાવલ ગામનું નુર, સુરસંગ રાજાતેતો અકલવંત અતી આપ પ્રતાપ યશ મહિમા એતો કન્યારૂપ અનુપ, નમ શુભ રૂપા નામે; માંડયો વિવાહ અંગ, કન્યાને કામે, દેવિસેનનો દીકરો, પદમસેનશુભ નામ; પરણવાને પ્રીતે નકી, જાન આવી શુભ ગામમાં. વણિક વેલચંદ સાથ, પ્રીત કન્યાને ઝાઝી, નીત્ય મળેએકાંત ભરાંત નહી દિલથી રિઝી, પ્રીતે પાસ તેડી કહ્યું,વદેશે તેડી જા સુને. મને તુજસાથે મગ્ન છે, લગન લાગી મુજ તુજને, નરે જવા ના કહિ, માનની આવી માળીએ. કામની કહે કોપુ અમો દેવરાવું હું સુળીએ, થરથર ધ્રુજે તેહ. નેહ યારીશું જોડે, સાંઢીયો એક સુજાણ ખુંટ ખીલથી છોડે, માળીયા પોતે ચંત મંથ પળીયા તે જ્યારે; ચરણથી ઝાઝર એક, પડયું નારીનું તારે, જાણુ થયુંએ જુવતિને. રાખી સાંઢ મારગ મળ્યો વેલચંદ તો વાટથી, ઝાંઝર લેવાને વળ્યો. અતી થાય ઉચાટ, વાટ તે વળિસા ઘરના, જાવું દેશ વીદેશ, લાગી માયા ઝાંઝરની, વટેમારગુ ઘેર, ઝાંઝર ઝડયું તે વાટે, તે મોટા મહિપાળ, ગયો દેવાને માટે, શામા હાથે શોંપીયું બાળા કહે બેસો સુખે; બેડી સાંઢ સુખે કરી, માંડી વાત મહીપત મુખે. પ્રીતે થયા

પ્રભાત, જાત દીઠી સજ્જનની, પછી અરજ એકાંત, ભરાંત તે ભાગી મનની, રામા દીઠી રૂપ; ભુપ તે દીઠો ભારી, ક્ષણુ ન લાગી વાર;રીઝી ઘણું દિન નારી,ગુણસાગર ગુણનીધ, મુળ કારજ સમાનાં સરયાં, ગાંધર્વ વીવાહ વાટે કર્યો, તેથી પંથે પરવર્યો, અરધી રાત અઘોર; ચોર નવ મારે જોતે, વનમાં માર્યો વાઘ; પરાક્રમ કીધું પોતે, આગળ ઊપકુ ગ્રામ. ધામ સુંદર ત્યાં દીઠા, નીરમળ તેનાં નીર; તીર શુભસાગર મીઠાં,પદમણી પાર ઉતારીયાં, રાજા રીઢ્ઢ લેવા ગયો, વિક્રમ કહે વનીતા સુણો, તેનો ઉપાય તે શો થયો.

દોહરા–સુંદરીએ તે સાંભળ્યું, આલાપ તવ; ઉઠીને આદર કયો, પ્રીતે લાગી પાગ. સઉએ મન સાંભળે, તેમ તે બોલી નાર; એમ એ નર કયાં મળ્યો, પુછે વારંવાર. તન મન ધન સોંપુ તુને, જે કારણુ આંઇ ચોગ, અગર ગમે નહીં કોઇશું કામનીને મન ભોગ વીક્રમ કહે વનીતા સુણો, પરણો પ્રીતે તે પેર; ઉતારો મારા મહેલમાં ઘણા હેતથી ઘેર. મહીપત મળશે માનની દીલ સાચાથી દાઝ, જા મોહોલે મુજ મંદીરે જરૂર દેવા સાથ, નારિ ગઇ ન ચીંતશું, વિનય કરી વિવેક; વાડીમાં વનીતા રહી, ત્રણેમાંથી એક.કહે રાય સુણ કામની, કહું તે સાંભળ વાત, હિયો ન દેશ હું કારડે જાણું મનમાં જાત કથા હોયે તુજ કામની; તો જોડે તું વાત, નહીતર બેઠી સાંભળે, વદત કહ્યું જે વેણ, કવાત ભણે કાડે કરી, ઘણું વિચારી અરથ, મન જો માને માનુની, આપ બિચારે અરથ,

છપ્પો–મણીપુર નગર નીધાન, માનસંગ રાજા મોટો; મોટા સાગરની તીરતો, વહાણવટી વેગે પોતો, રાયશુ કીધી પ્રીત, સમીપે ગયો તે જ્યારે, રત્ન પરીક્ષક કોઇ, નથી કોઇ તુલે તારે; કહે સુણ તેનો માલ. માલ શો ગુણ તેમાં, અંધારે ઊજેસ વેશ પ્રગટ છે જેમાં, કરિ વહાણવટ, આપ ડેરે આવ્યો સુખે, કહો રત્નનું પારખું, રાજવી મહીપત તેડે મુખે ઉઠી વાણોતર એક, ગયો અધીપત પાસે; સઘળ કળા સુજાણ. નવ મહીપત સાથે એક, હામદશ કરોડનું; જળમાં પેસો જ્યાહરે; નક્ષત્ર ભદ્દ નીરમળ નહી, જળ તો ભેદ તાહરે, બીજું થયું બળહીણુ કરીજ પરીપા પોતે ભાગ્યુ છે જે દીન; ત્યાં વાળ એકજ વળગ્યો કરે કોટી ઉપાય, થાય નહી તેતો અળગો, ભરાંતેથી તે ભાગ્યું, નીકળી વાળ બાખું પડયું, બહુ બુધસાગર નરખીયેહ, અચરત તો આવિ અડયું, પદમડળા પરનેહ. દેહ દેવાંશી જેવું. જેવો રાય અનુપ, રૂપ રંભા છે તેવિ, પરણિ રૂડી પેર ઘેર પોતાને રાખ્યો માલ, તો અપરંપાર, હાર દુખભોજન દાખો, હાથી ઘોડા ગરથ;ઘણા રીદ્ધ લાખેણી લાણમાં; વરસ કેડે વનિતા બોલાવી છે વહાણામાં, નવું કરી આપ્યું વહાણ જાણ પુરૂપ છે જો, વહાણવટીની સાથમાં, કામ કરે તે ખોટ દીઠી રત્નવંત નાર; લેખેબહુ લાહો લાવ્યે; એહ હમારો ગુલામ, થયો અમથી બહુ આયો; વિચારયું વહાણવટીએ, કપટ આપણે તો કીજે;

નરનાખું જલ માંહ નારી આપણુ તો લીજે, કપટની કીધી રીત; પ્રીતી બહુ નરની આવ્યાં હમારાં વહાણ જાય જાતોકરે ઘરની, પાડયું પહોળુ પાટ. વાત કરી જાવાની પુરૂષ પરઠયા પામ લાગ જોઇ હાવાની; તાણ્યું ચાટીયું તે ઘડી. પુરૂષ તે પાણીમા પડયો વિકરમ કહે વનીતા સુણો, જુવતીને નર કર અડયો

દોહરા—કર જોડયા તે કામની, કરોક દંડવત કીધ; પાંચ પ્રદક્ષણા પ્રીતથી, કુંશ ધરીને દીધ. નરનારીને કાંજડે, કહો શીગ્ર એ વાત; એક મહુરત ઉભી રહી, જાવે સઉ માનવ જાત. મહીપત કહેરે માનની, મોહોલ અમારે રાય; જો અમે ઓર્ચીહને, તોતો મેળવું રાય. પ્રણામ કરી નારી નમી, પુરણ પ્રીતે ઘેર; વની તો વાડાં તજી, ગઇ રાયને ચેર. અચરત થયુ સઉ લોકને શું બોલ્યા એ રાય, માન મુકીને માનની, જુવતી મહેલે જાય. વાત વનીતાં મન તણી, તે નવ જાણે અન્ય; મામા સામી સમજીયા, માનની પોત મન.

ચોપઈ—નીર્દોષ નીશા તે વહાણે નાહ, અધિપતિ મન પામ્યો હુલાહ;જીતી જેઅણી લોકો કહે,ધીર વીર મનમાં લહે.આવી બેઠા મંદિર માંહ,એટલે નર આવ્યો ત્યાંહ; મને વદાય રાજા કીજીએ, હુકમ જાવાનો દીજીએ. તમે કહ્યું જે ભાગુ ભુખ, શહસ્ર કરાં થયું છે સુખ; વહોહ થયો જુવતીનો ઘણો, કેમ મેળો થાયે તે તણો.તમો તે તેમાં શુ કરો,માનવનો તે શો આશરો; જે વસ્તુ આરગમાં પડે,તે બારે વરસે કેમ જડે,બોલે હેતે એકેકુ નામ,તેનું ઘેલો જાણવું નામ, હવે નહી રહું અદઘડી જુગત જાત રોહેડે ચડી. ત્યાં જેમણ બેઠી ત્રણ, નરને નરપત લાગ્યો ચારણ દીઠો આપ અધીપત ઓટ, ઉઠી કામની વળગી કોટ. તું મારો પરણ્યો ભરથાર, હુંશી સુરૂપ હઇડાનો હાર; જેમણ વેશ તજ્યો અનુપ, થઇ રામા તે આપ સ્વરૂપ. સહુ કોઇનું વીગત કહયું લક્ષણ જોતાં સાચુ લહ્યું, રાજા આપ રાણીયો તણા, શુભ શણગાર અમુલખ ઘણા. સત્યવાદી દીઠો રાજન,માન્યુ તે વિકરમનું મન; દાનત સાબુત હોય નરનામ જેને દીલ વસે તે રામ. પુત્રી પોતાના પેટજ તણી, રૂપવંત રૂડી છે ઘણી; મહિપતીને પરણાવી માન,દીધાં કનક તણાં બહુ દાન, પોતની પુત્રી છે એક તેવાં બીજી ગણુ વિવેક; સાત આપી છે સાહેલડી,રમત કારણ બાહેલ,સુખપાલમાં સોહામણુ સરવ, ભરયા માલ.ખજાના દ્રવ્ય; અમે તો રહો આ પાસ, નીકર પધારો તામપુર વાસ. કહે જમાત્ર અધીપતી આપ, જેમ જીવતાં તે માબાપ; એટલી હુંશ હઇડામાં હોય,મારૂં રાજ કરે નહી કોય. દોહરા—ત્યારે તઇયારી કરી. મહીપત હિંમાં શાન;મન ઘણેરો મોકલ્યો,જાવો વળાવો સાથ. પટાભીષેક કરી, રાજ બેસારો મીતઆજ્ઞા લેઇ એહની,પોતે પધાર્યા પ્રિત.ચાર કન્યા ન ચતુર નર, ચાલ્યા;સઉકોગામ, ઘણાં નિશાનો ગડગડયાં. વળતાં આવ્યા તે ઠામ, વિતી નગરી વેગે કરિ. આકુળ વ્યાકુળ થાય; પાછે પગરે પુરપતી આપે મળવા જાય. વિકરમ રાજા દુખ હરણ,

કહે સઉ વાટ વાહે, આમ મસીબ ઉપર થડે, વાંક શા માટે. નિત્ય સલામી આપીએ,રહીએ નિત્ય કરજોડ,શા માટે આમ શું વદે,મનમાં આણે કોડ. અમે આરો શોચ નહી,સુખ સઘળું છે તાજ; અમો તો સઉ કાસીએ. હવો તમારૂં રાજ. સતવાદી સુત મારીઓ, મોટાં બેઠાં પાપ; નિર્દોષીમાં તન તજ્યું. વેદ પુરાણે છાપ. પ્રધાન કહે સુણો, પુરપતિ,મનાવિયુ તુજ મન; પ્રધાન દુખભંજન તણો. આપ્યો તુજને તન તરયા પ્રધાન પ્રતાપથી, ઉગર્યાઆપે કોય;અત્યુપરમ અદકેરડુ, આજે નહિ તે હોય. પુત્ર આવ્યો પીતા કને; દીઠો જ્યારે દ્રષ્ટ; સકળ દેહ શીતળ થયું, થઇ અગ્રતનિ ગ્રહ અંગે અંગ ભેગા મળ્યાં પુરણ કરિ મન પેર;દુંદુભી વાજે દેશમાં, ગયો પોતાને ઘેર.મળ્યો જઇ માબાપને,ત્યાંથી તેતો આપ;વળ્યો ઘેર વિક્રરમતણે, તે તારો પ્રતાપ. અલબત અમોને અતી ઘણિ, તેહ તમારૂ નામ;વિકરમ પુત્રિ પાયે નમી, પછે રહી શી નુન્ય. પાટે બેસાડયો પાટવિ, વનિતા ઉતરિ વાસ; સુખ સાગર માંહે પડયો,લીલા લેહેર વિલાસ; પ્રધાન તે પાછો વળ્યો, ગયો અહંતી દેશ; હજુર ને હકિકત કહી,હરખ્યો બાપ નરેશ. પીતા પુત્ર એકઠા થયા,કરે ગુંજએકાંત;વિતા વરસ પદર તણિ, ભાગુ મનની ભરાંત કેમ ઉગર્યા તે કયાં રહયા, પરણ્યા કન્યા ચાર,દુઃખભંજનની દીકરિ. કેમ થઇ ઘરવાર. મારા સમ ખાઇ કહો, કઉતક મોટુ મુજ;કેમ અહીંયાંથી ઉગર્યો તે હું પુછુ તુજ.

ચોપાઇ—સાંભળરે સત્યવાદિ તાત, કહું કરમ કથાનિ વાત; તમો સંકટ દહિએ ગયા,રાજદ્વારે તમો રહ્યા. રમતાં દડો દોડાવ્યો આંય, પોચ્યો અપરમાતનો મેહેલમાંય;લેવા મહેલની માંહે ગયો, વરેહ વનિતા દેહે થયો. વિરહિ કહેવા માંડી વાત, મેં મુખથિ તેને કહી માત, નિકળ્યો છેતરિને તે ઠાર. કરમાંથી પડયો કટાર, માનની મનમા ઝાંખી થઇ,શામાશુદ્ધ શતરૂવત થઇ;તમને કાગળ લખત ખારવા, તમેલખ્યું મુજને મારવા. પ્રધાન પારખાં જોયાં ઘણું,સાચાં ચેન દીઠાં અમ તણાં;પુત્રિ પરણાવિ રાખી ઘેર, પછી મેં વિચારિયુ પેર. ભુંડુ સસરા ઘરનું ખાન. અહી રહયાથી છે અપમાન;નિકળ્યો અડવી લેઇ રાત,નાની નીરમળ જાણી વાત;મુનીવ્રત લઇજેગણ થઇ,અડસઠ તીરથ કામે ગઇ. હું ગયો વીદેશ ઘણે ઘાટમાં.,વનીતા તેહ મળી વાટમાં;સાઢબેસી સાથેજાય,પડયું ઝાંઝરપગનું મહાભાર.તેહપુરૂષ પાછોવળ્યો, માબાપ પોતાનાને મળયો;પડયું ઝાંઝર તેનું તે જડયું,ગયો આપવા અચરત અડયું. બેસાડયો સાંઢે નારી નેહ, ગયા વેગળા પંથે બેસ;શામા મુકી સરોવર પાળ, ગયો સોદો લેવા તે હાર. આવ્યો ફકીર કરવાને કામ, મુજ પાસે ત માગ્યા થામ; મેં કહ્યું જે વેચો મુને તો તો જરજ જડશે તુને. સોદાગરનો આવ્યો સાથ, દ્રવ્ય સન્યાસી હાથ; વાટ જોઇને વનીતા રાહે, મુનીવરત લઇ જેગણ થઇ. વહાણવટી સાથે ચાલીયો. ઘણો દેશ દ્રષ્ટ ભાળીયો; છીપ્યા વહાણો દેશે જઇ. ત્યાં હકીકત રૂડી થઇ,

રત્ન પારખ્યું માન્યુ મન, રીઝયો તે દેશનો રાજન; તેને મનોહર પ્રીધી ઘણી, પુત્રી પરણાવી પોતાતણી; હાથી ઘોડા દીધાં માન; પાછા ફરયા તેવા તે ગામ. વહાણુવટીની નજરજ ફરી, તેણે ધારયું ધન લેવું હરી. માલ ખજાનો લુટાવી લીધ. વિશા આપ એગણુનો કીધ, મારે મન્ છે મુજને ગળયો.ત્યારે કોકજ અહીયાંથી મળયો, નાખી જળને વિચ્યારયું પેટ. નર કાઢયો તેમાંથી નેટ. પેલ પાથરિ તાજો કરયો, અટમાસ તે ઠેકાણે ઠરયો; વીંટી હાથ અમુલખ હતી; તે રાખી હતી અણુછતી; અટ-અટ તીરથ કરતો કામ. અયો આપ ઉજેણી ગામ, ઘેલો થઇને ફરતોફરૂ. કઉતક નિત્યે નવા નવા કરૂ,કોઇ સંભવે આવી અડયો;દુખભંજનની દ્રષ્ટે પડયો.સમદેવરાવી લીધો પાર. રાય રાખ્યો રાજદરબાર. નરપત સાથે કીધો નેહ, તે જાણે પોતાની દેહ. રાયે વાત સુણી તે કરણ,આવી એમણી ઉજેણે ત્રણ. બધું ગામ તેને વશ થયુ, તે કારણ તેને નવ લહ્યું; પછી જોયા બહુ પ્રતાપ. ઊડયો અધીપતી આપો આપ. એક ચક્રવતે તાણિ આવ સાત્વિક રાજા છેજ સુજાણ; અપરંપાર મહીમા હરસીદ્ધ, વાસ વસે જેને ઘર નિદ્ધ, જીત્યો જેણે દ્રઢ મન ધરી, પ્રતન જેને આપે વીર, એક ચક્રવતે તાણી આવ,સાત્વીક રાજા છેજ સુજોગ પુરૂષ જોવાની જાત્રા.તે આગળત તરૂણી કોણ માત્ર; આપો આપ અંબાએ કહ્યું, ત્યારથી જ્ઞાન રાજાને થયું, વનીતા મનની કહી ત્યાં વરત, બોલાવી તરૂણિ તરત, તેડ લાવો પોતાને ઘેર, કરયો મેળાપ બહુ રૂડી પેર. દીઠી ઓળખી દીલથી તેહ. ઉપન્યો નરનારીને નેહ; પવિત્ર જાણિ મુજ ધણિ, પુત્રી પરણાવિ પોતા તણિ,સાસરવાસા સરખા સરવ,આપ્યો મુજને અનંગળ દ્રવ્ય, પ્રીતે કરીને રાખ્યો પાશ. મને કહયુ જે રહો અવાસ; અમો કહયું જે આપો આપ, મળુ જઇ મારા માબાપ. પ્રધાન પાછળ પહોંચાડીઓ; મહીપતે સુખ પમાડીઓ,આવિ વિધા તારે ચરણુ,કહી કથા તે વારે પુરષ અવર માત મારી ગુરૂ હોય;એને દુખ ન દેશો કોય, પામ્યો અલખ આપે ધણિ, પુર એ પ્રતાપજ તણી; કરોડ પસાય પ્રધાને કીધો, આજ પુત્રતેન ઉતમ પ્રાક્રમ વિક્રમ ચતુર સુજાણ, પ્રાક્રમે તમથી થાય, તો આશાન બેસો ભોજરાય ભામનીએ તે વચનજ ભાખ્ય; પુરણુ પંડીતે લક્ષણુ લખ્યાં. પરમારથ તો છે પુરાણુ. સમજે શાહ ચતુરસુજાણુ પ્રાક્રમ કથા કહી એ તણિ. શ્રીગોડબ્રાહ્મણુ સામળ કવિ, ગુજર દેશ પવીત્ર પાસ.ચારૂ વેગણુપુરમાં વાસ. દોહરા–કહે પુતળી ભોજ સુણ, એવો દુખભંજન રાય. એવા પ્રાક્રમ જો કરો; ધરો સીંહાસન પાય. એમ કહીને પુતળી, આપે ગઇ આકાશ. એહ કથા પુરણુ થઇ, કહે કવી સામળદાસ, બ્રાહ્મણુ ભાટ ચારણુ સહુ, સાંભળજો કરજોડ. સામળભટ કહે બોલજો; જે જે શ્રી રણુછોડ.

વારતા ૨૬ મી માધવાનળની.

મધનાશના નામની છવિસમી પુતળી બોલે છે તે વારતા રાજા ભોજ સાંભળે છે.

દોહરો—શ્રી સમરૂ શુભ સારદા'અલખત તું આધાર; વેણા પુસ્તક ધારીણી, બુ-દ્ધ તણી દાતાર,સીતાપતી શ્રી રામજી. સકળ શુખ શુભ ધામ; જગતપાવન જુગ-દીશ તું રાવજી લોચન રામ,ભકતી દેયણ મહીમા ઘણો,કલંક નીવારણ કામ;રઘુ-કુળદીન્ય દીપાવીયું,રાજી લોચનરામ, જમદુત ડંડ દેખાણો; નરકાલક નીજ નામ. રાવણ રોળણ લંકપત. રાજીવ લોચન રામ, અધમ ઓધારણ અધીપતી, ધીશ અયોધા ગામ; વગર વોળાંમણ વાતનું,રાજીવ લોચન રામ.

છપ્પો—કોઇ કહે શ્રીરામ, કોઈ રામેશ્વર પુજે; કોશીવ શીવ કહે, સત્યજર ભવાની જુઝે. કોઇ કહે ગોવીંદ, કોઇ મોરલીધર માને; કોઇ ઉપવાન અન્યકો જુગજીવન જાણે, હાલેચાલે ઘણું, ત્યાર સુધી સરવ કામનું; અવસાન શમે સઉકો કહે, શામળ નામ શ્રીરામનું. ચોપાઈ—શ્રી ગણુપતને નામું નીશ, આરાધુ ઉમીયાપત ઇશ; શ્રી ધારાનગરનો ભુપ રાય ભોજ સગુણ સરૂપ. રાજ કરે તોમારજ તણું. શું વખાણ કરૂં હું વણું;વાસવસે અઢારે વરણ, શુભ રૂડા તેના આચરણ. ભાનુચંદ; શા વીવિધ વીવેક, નીરમળ નામે નારી એક; ભાનુચંદશા શુભ છે શેઠ, નથીપુત્ર કે પુત્રી પેટ,ભાનુચંદનો ભારજ ઘણો,વાણોતુર વહાણ વેપારી તણો; મહુરત વહાણ ચઢયાનું લીધ, કુમકુમ તીલક માનનીયે કીધ. સહુ સજ્જન વોળાવા સાથ. શ્રીફળ ફોફળ લીધાં હાથ;સજ્જન વળાવી પાછા વળ્યા. પોતે વહાણુવટાને મળ્યા. હાંકયાં વાહાણ અરણુવ તે ગયા,ભાનુંચંદશા કામે થયા,વ્રક્ષ આંબલીનું ગંભીર.રહો તો ખેચર તેને તીર, નારી વાળાવા ગઇતી નેટ,ઉભાં રહ્યાંતાં વ્રક્ષજ હેઠ;મારાશમ વહે-લા આવજો,કામકાજ રૂડાં કહાવજો;એમ કહ્યું નારે જેટલે,સાંભલ્યું તે પ્રીતે તેટલે; ભાનું દીઠું તું રૂપ, ભાળયું ભુતે ભારે ભુપ. પરઠયો તેણે મહા પ્રપંચ, સાંધ્યોતેણે તે વેળા સચ;તેનું રૂપ ખેલે લાવિયો પુંઠે પુંઠે મંદિર આવીયો. પાડોશી પ્રીતે ધાઇ મળયા વહાણ થકી કેમ પાછા વળયા, અરે નારી હું શું કહું તુને, પુરંગ્યો નહી મુશારો મુને; પરઠણ કદી તે ન બની પેર, આવ્યો તરતહું પાછો ઘેર,ભલે આવ્યા કરો ઘર કામ, રહો ઠરીરે આપણે ઠામ, નાત જાત કરે કુળ કરમ; મોહિલો કોઇ ન સમજે મરમ, રહયો ધરભ ધરણીને પેટ,મામત ખવરાવે દહાડી નેટ; વેચે માલ મન ગમતો સુદ.સુવાવડે ખવરાવી સવામણ સુંઠ, નારીને ઉપન્યો બહુ નેહ, વહાલો ગણી પોતાની દેહ;એકે વાતે નવ આવી આંચ,પ્રીતે બાળક પ્રગટયાં પાંચ,તન મન ધન તે જાણે બાપ, પટીનગર બધામાં છાપ;ઓળખે પુર કરો પ્રધાન, કરે સલામ કે દહાડી માન એમ કરતાં વિત્યા વરસજ બાર,વહાંણ મધેશો થયો વીચાર,ભાનુચંદ

જે વહાણે ગયો, સહુકો માંહે શિરોમણી થયો, પછી સહુમાં તેની શાખ. શેઠને દ્રવ્ય રળી આપયો લાખ. જીવ પ્રાણથી વહાલો તેહ, ભાનુ ઉપર સહુને નેહ;વશ વરતી રહ્યું છે સરવ,આપ કમાયો અહકો દ્રવ્ય રળી દ્રવ્ય,સહુ પાછા વળ્યા, દેશ પોતાને પંથે પળ્યા; જોજન એક રહ્યું જ્યાહરે, મંદીર વધામણી ગઇ ત્યાહરે,કાગળ લખી મોકલીઓ ઘેર, મુખ જુઆની પ્રિતે પેર. કાગળ વિપ્ર લઇ ઘેર ગયો, ભાનુચંદને પેરજ રહયો; બેઠો ભાનુ બીજે બારણું, પામ્યો અચરત અદકુ કારણે.

દોહરા—વિપ્ર કહે સુણ વાણીઆ, તેં મુજ આપ્યું પત્ર,મુજથી આગળ કેમઆવિયો; એ મોહું અચરત. માનુ કહે અલ્યા બ્રાહ્મણા,કોણ ભાનાની નાર;આત્રા જાતું અહીં થકી, નહીતો ખાઇશ માર, વિપ્ર વળ્યો વિસ્મે ઘણું, ગયો વહાણમાં વરત; વહાણમાં દીઠો વાણીઓ, જે ભાનુચંદ તરત.કહોભાઇ કાગળ આપીઓ; જોયુમુજ ઘરબાર, કુશળખેમ ઘરની કહો, શું કરે મુજ ઘરનાર; વીપ્ર કહેરે વાણીયા, તુજ મંદીર ઉત્પાત, ભાનુચંદ એક ત્યાં હતો; જોતા તારિ જાત. છત બે ચારેક છોકરાં, નીચી સરખી નાર; દાતણ કરતો દીઠો અમે, બેઠો તો જાતે બહાર, નામ લીધું મેં તાહરૂ, મારવા માંડયો મુજ;વેગે આવ્યો વહાણમાં તરત મળયોહું તુજ.ચોપાઇ—કહે ભાનુ બ્રાહ્મણને તું.પરઠયા પૈસાનહિ આપુ હું;કોને ઘેર અથડાયા આજ. ફરીઆવ્ય બ્રાહ્મણ. ભઇ કાજ, વમ કહે આપે જાણુશો;આપે અંતરમાં આણુશો, વેપારી જે વહાણજ તણા,કરયા ડેરા ગાંહરે ઘણા,બેચારેક વાણોતર સાથ, દવાત ચોવડીઓ હાથ; ભાનુચંદશા આવ્યા ઘેર, શી થઇ પરાક્રમ પેર, આત્રેઆપ જેવા ઘરમાંહ,ભાનુચંદ એક દિઠો ત્યાંહ; લેઇ લઠો ઘરનો ઉઠીયો;વહાણવાળે નાશી છુટીયો. અચરત આલ્યું આધે ગામ. મલ્યા લોક જોવા તે ઠામ, કરે ગામ; હીમાયત ઘણી. વહાણવટી કહે આ છે ધણી.

દોહરા—ઘેર રહયો જે ઘરધણી, તે કહે મારિ નાર; ગળે વહાણવાળો પડે તેનો શો વહેવાર. વહાણવટ કહે હું ગયો, માગી શીખ ઘેર આંક, ઘરવાળોજ ગળે પડે, ઘેર વીધાતા વાંક. ગયા રાવળે રાઢથી. બેઠાભોજ પ્રધાન. મહાજડ આખા ગામનું મહીપત દીધાં માન. સાથે નાત સમસ્ત છે, કેવી પુરે શાખ;ગળેપડુ આવ્યોગામથી ભુપત આગળ ભાખ, નારને પુછ્યું નેહથી, પડદો મનનો ખોલ;કિયો તમારો ઘરધણી. નિશ્ચે સાચું બોલ; નારી કહે નર માહરો; ઓળખુ આપેઆપ વળગ્યાંછોકરાં તેહને, એહ પીતા એતો બાપ, નારી કહે નર માહરે, ઘડી ગયો મહાજન કહે સહુ મેળ. ફરીયાદ ફરીયાદ સહુ. ભુપત આગળ ભેળ, વહાણવટી કહે રાય સુણ, વરસ થયા છે બાર, સંગ આવ્યો છે અમ તણે; ઘેર મેલી ઘરનાર, એને ઘેર નારી થકી, લેઇ ગયો છે વહાણ; ગરવે કમાઇ ઘર ભણિ, હંકારયો તે વહાણ, આરા તુરકેએક ની. એ મોટા અન્યાય; એ વાણોતર માહરો, એ એની કન્યાય. રાય કહે પ્રધાનને

શી ગત એની પેર; એકને તો દો સુળીએ, એક રાખે ઘેર, પ્રધાન કહે સુણુ પુર પતી, ઘરવાળો મુજ નાત,બાર વરસ થયા નીતે, પ્રણામ કરે પ્રભાત. પરદેશ પલક ગયો નહી નિશ્ચે માનો રાય; અધીક પ્રકારે ઓળખ્યુ, સગો અમારો થાય,એણે ફંદ ખોટો રચ્યો કરયું કાંઇક પ્રાક્રમ પેર, ચોટક ચિતવી ગળે પડે, આવ્યો છે એ ઘેર. રાજા કહે દો સુળીયે,લુટી લો ઘરમાલ, ફરિ કોઇ ગળે પડે નહિ; કરો તેહ હવાલ, માલ કબજ સરવે કરયો, રિધ રાખી ઘેર રાજ;મારા સામે મોકલ્યો,સુળી દેવાકાજ. ગરદન મારે ગાંદરે, જેપર રાજા કોપ,ત્યાં એક ટીંબે બેસતા, ઘણા મળીને ગોપ.એક તેમાં અધીપતિ થયો, બીજા શેવક હોય; પાંચ સહસ્ર પુરા મળે, કળી ન શકે કોય; કૌતક કાને સાંભલ્યું પછી લીધો પાર, રાખ્યો મારતો વાણિયો ટીંબા ઠાર, દસદિસ ધાયા હરખતા, બીજે ઝાલ્યે બાંહ. આગળ આણી ઉભો કરયો ગોપરાય છે જ્યાંહ,એક આકાર એક ચેષ્ટા, એક ચેન એક રૂપ;એકસાદ એક શાણપણ ભરમમા પડીયો ભુપ, પછી જેયું પટંતરે, એક વચન એક વાણ, ગુણ જેયો ગોવાળીયે,એક તો ખોટી ખાણ, એક એ માંહે માંનવી,એક એહમાં ભુત, એક તો એને ઘરધણી. એક ધુતારો ધુત, ખલક જેવાને ઉલટી નરનારી જુગ જેડ;ઘણો ડાહ્યો ગોવાળીયો. કહિને મો ચમકોડ, હુસ્સાખી દુનીયાં સહુ, તેડાવે એકાંત; સોંપી સાતા તેહને, જે ભાંખે મારી ભ્રાંત, કહ્યું મારૂ માને નહિ, વાણી ન વળે વરત;સહજ મારગ દેઉં સુળીયે,તન તેડાવ્યુ તરત. કાચો કીધો કરવડો. મુખ આગળ મેલ્યો એહ; ઉપર પેસે અંદર નીસરે. કન્યા પરણુશે તેહ. બળ રાખેએ બુદ્ધથી, પામે જે દો પ્યાર; બીજો બેસે સુળીયે, તેનું ઘરને ન્યાર. બેસાડ સુળીએ આ ઘડી; વિપરીત હોય જેમ વાત; ઉપર બેસે આવ નીસરે,એનો મહા ઉત્પાત, ભુત કહે ભલું કરયું, તે મેં લીધું શીશ તેંતો કહેછે એક ઘરા.કહ્યું વાર દસવિસ, આળસ મરડી ઉઠીયો,પેસે કરવડેજેમ; આવી ચોટલો ઝાલીયો, તે વેળા તે તેમ.પાંચ પટકયા ડોરડા, ભાવે કહ્યુ ભુત; છેતરીને છળ પાડવ;થઇ આવ્યો છુ રૂપ,આવ અંતકર તું તજે,કહિ સમાવ્યો શોક; નરનારી સહુ સામના, લક્ષણ લખ્યુ સૌ લોક. ખાંતિ મુખમાં ખાસડું, ફેરવ્યો બાપે ગામ; રાય પ્રધાન રીઝયા સહુ, કઉતક ઠામે ઠામ.

ચોપાઇ–કહે ગોપાળ સુણો સહુ લોક, તેને આળ ચઢાવો ફોક; જશ અપજશ કાયાને ચડયું,નથી કલંક અમારે ચડયું, જડ કાયામાં ચઇતન જીવ, વાયુરૂપ દેખે સહુ દૈવ;ભુતપણ વાયુરૂપે થયો,ભાનુંચ દ ભાવે થઇ રહ્યો. એમાં પુન્ય નહી કોઇ પાપ,તેવી વેદ પુરાણે છાપ,એમ ઇશ્વરે આપ્યું ધન. તેમ એ ભાનુ પામ્યો તન. સઙ્જના તમને સાચુ થયું સુકયું ભુત નાઠુ તે ગયું; બુધવત કરશો તે ઓપ, ન કરયો રાશે તે વાતે કોપ.રાય પ્રધાને વિચારયું ઘણું, ડહાપણ બધું છે ટીંબા તણું;ખોદાવિ સુખી રાજન, નિકળ્યું એક અધીપતી આસન. ચાર ગજ સોસડ સુતળી, બત્રીસ

લક્ષણ બત્રીસ પુતળી; જડરૂપ પણ ચેતન જાણ, પ્રાક્રમ જેના પંથ પ્રમાણ. એવું સિંહાસન શુભસાર,લાવ્યો ભોજ ન લાગી વાર; સભા મધે તે સ્થાપન કરયું,દેખતાં માહે કઇક ઠરયું. સમુહુર્ત લીધું રાજન. કરયું બેસવા મહિપત મન; પુંજીને બ્રહ્મણુ ક્રીધ,આજ્ઞા ઇષ્ટ ગુરૂની લીધ, તે આશન બેસે જાહરે. બોલી અમનાશના તાહરે;રખે રાયજી પાગજ ધરો,સ્પર્શ સિંહાસન નવ કરો. કોટીવાર કહું છું કથી, સુખ આશન બેઠેથી નથી;પુન્ય પરમારથથી થાય,બેસે આસન વિક્રમરાય; બીજો બેસે ડાહયો થઇ આપ.વાધે રોગને થાય ઉત્પાત;ભોજ ભુપે જોડયા બે હાથ. બોલ્યો અધનાશને સાથ.તેણે કેવા પ્રાક્રમ કરયાં,સંકટ લોકોનાં કેમ હરયાં;તે મહીમા સંભળાવો મુને, પ્રણમી પાગ નામું હું તુને.

દોહરા—અઘનાસા એમ ઉચરી,ભુપતિ સાંભળ આજ; કરયા કામ જે કોટીધા; કહુ સંક્ષેપે આજ. ઉજેણિ અતી નીરમળું, તીરથ ભુમી તરંગ; મહાકાળ જોતીલંગ મહા જતી. શુભ શોભા સઘળી સંગ શુભ ક્ષીપ્રા ગંગાસમીપ, ;પવિત્ર જળ પાવન; રાજ કરે વિક્રમ વડો, ;મહાસત્યવાદી મન. વશિષ્ટ સરખા વિર સહુ,વેદ વચન વિસ્તાર,અગ્નિ હોય અવશાત અતી, સોભા અપરંપાર વણીક સઘળા સરવડા વેતાળ સરખા ભાટ; શોભા ઇંદ્રના સરખી નહિ કોને ઉચાટ, અરજુન સરખા સંગ્રામ કામેસુર, રાજા રામ સરીખડો નારાયણું નુર, નારી ત્યાં નીરમળ સહુ પતીવ્રતા ધન ધરમ, સુચ સપત સુખી સહુ;આચરે નહિ અધરમ. પ્રિત થકી કહયું પુતળી, કહુ તેના કુળકામ, નવખંડને દશ દિશા, પરદુખભંજન નામ. મુક્તિક્ષેત્ર મહિમા ઘણો; કાશીપુર ગુણ ગામ; સાક્ષાતકામ તે મુક્તિપુર આપે ઇશ્વરનો ઠામ, મણી રાજા મોટા ભુપત, સકળ કળા ગુણ જાણ,કાશી માહે તે તો રહે, દેશ મધે નહી દાણુ, મહારૂદ્ર ત્યાં સ્વરગવાશી વઇકુંઠના; તેને એમ ઇચ્છા આશ, એકવાર મ્રત્યુ લોકમાં,કરીએ કાસીવાસ.એવુ જાણીને રહ્યા, તપ કારણ છે દિન; આધ નીરંજન અધીપતી અઘ નિવારણ ઇશ, વારૂ દીવસ વહી ગયા, પારવતી મન પ્રિત; નાવ્યા શીવ કઇલાસમાં, એતે. કયાંની રીત. રંભા રૂપ ધરયું સ્વયં, અતુલ્ય તેજ અપાર; નહાવા કારણ નીસરયાં, સકળ શ્રષ્ટનું સાર. મરદન ક્રીધુ માનવી પહેરયાં વસ્ત્ર વિવેક,ગુણવંતી મા ત્યાં ગયાં,આધ પુરૂષ ત્યાં એક. જંત્ર વાહયો જુગતે કરી, તેજ ઘણું તે તાન; ભોળોનાથ ભુપત ભલો મુકયું મનથી માન, કપુર ગઉરગામી થયા નરચદ્રવ્ય ત્યાં હોય;મહામાયાની જાળમાં કળી ન શકે કોય.શીવ સંકોચ પામ્યો ઘણું, માનની દેખી મન; જળ ઠામે નહાતા હતા. ત્યાં મેલ્યો તે તન, રામા રૂપ પ્રગટાવીયું, ઓળખી ઊમીઆ આપ; ભોળાનાથ રીઝયા ઘણું, તરત શમાવ્યો તાપ. વિમાન બેઠા વીશ્વપતી, પ્રીતે પારવતી પાસ; આકાશ મારગે ઊતરમાં ગયા ગીરી કઇલાસ.

ચોપાઇ—મુકયું વીરજ નળામાં મન, તેજવંત થયો એક તન; અવતરયો અીકે કો ઈંદ્ર શહસ્ર ઘણો કો જાણે ચંદ્ર; જાણે સાચો ઉગ્યો સુર, પુરણતેજ તણો તે પુર; પાવે પોંચ્યા રીઝે રમે, ગુણવંતા નાભામાં ભમે. શીવદત એક બ્રાહ્મણ છે સુખી, નાત ચોરાશી માંહે મુખી; નીત્યે નેહથી ગંગા નહાય. વિશ્વનાથની પુજા થાય. સઘળી સમૃદ્ધિ તેને ઘેર. પુરણ શાસ્ત્ર સહુ પરઠે પેર; ઘણુ લક્ષ્મી શોભે ઘરસુત્ર, પેટ નહી એક તેને પુત્ર મોટી માથે હુતિ ખોડ, શીવ આમળ કહોતો કરજોડ; વિશ્વનાથને આવ્યું મન, તે વિશે દીઠા ત્યાં તન, ધન ધન તું મોટા મારાજ, તુજ વીણ કોણ કરે આ કાજ; વસ્યું તે માહરૂ ઘરસુત્ર પેટ કહી એક તેને પુત્ર, લલા નારી મનોહર મતિ, સિદ્ધ શીરોમણ તે પણ સતી, તેને જઇને સોંપ્યો તન, માનતીનું રીઝ્યુ છે મન, મારા ભાગ્ય તણો નહી પાર, કરૂણાનિધીયે દીધો કુમાર; ઓછ્વ કીધો સુત કારણે, તરિઆ તોરણ બાંધ્યા બારણે, હેત હરખ ભામની, ભાવિયું દુધ તો નારીને આવીયું; વાધે જોબન તરૂણિ તણું, વધે પુત્ર એમ દિન દિનઘણું વરસ પાંચ થયા જ્યાહરે, મુકયો નિશાળે ત્યાહરે, હરખે દેખી બાધુ ગામ, માધવાનળ પાડયું સુભ નામ. આંક હિસાબ નામાં ગુણ લેખ. વિદ્યા ભાણુયો વિવિધ વિવેક. વરષ એકાદશ જ્યાહરે હોય, કળા અહોતેરી ત્યારે જોય. દોહરા—માધવમાં મહીમા ઘણો લાડકવાયા લોલ; વપુ વિશે વળગી રહી, કળા સંપુરણ સોળ.

ચોપાઇ—માધવ વેલા ગ્રાસે હાથ, સકળ ગુણ શોભાવે સાથ; ધરે પાગ માધવજે કામ, ગુણ સાગરકેરો ગુણ ગામ. દોહરો—એક સાથે ઈંદ્રિઘેર; અપ્સરો અપરમપાર. નરત્ય કરે નારી મળી, શોભા સકળસાર; સકળ સંચ શોભા બની, બની ભામનિ બહુ ભાર. ચુકી ગઇ તે ચિંતનિ, સુખ ન પામી લગાર. એવે અચરત નિપન્યું, આવી મળીયું પાપ; પાષણ થઇને તે પડયો, માધવ દીધો શ્રાપ. કરજોડી ઉભી રહી, વડો પડયો મુજ વાંક, ક્ષમા શ્રાપ મારો કરો, હુંતો રાવળી રાંક. મધવા કહે મહીપત પડે, પાષાણ થઇને પ્રીત; વિપ્રજ વરશે તુજને રમતાં રમતાં રીત. સ્વરગ સુખે સધારજો, શહેજે આવે શરણ, પાષાણ પુતળી થઈ પડી. કામની વાત તું સુણ ભર ચોકજ ચઉટા વિશે, પડી પુતળી પાસ, દેખેલોક સઉ દેશના વિશે વશે જ્યાં વાસ; રમતા સઉ નીશાળીયા હેતે માધવ હાથ; તુજ સરીખી આ પુતળી, રાજ પરણાવો સાથ. માધવ સાથે પુતળી પરણાવિ બહુપેર; મારગમાં મુકી ગયા, ઘણાહેતથા ઘેર.

ચોપાઇ—પડે રાત જામતે જ્યાહરે, સેજે પધારે તે ત્યાહરે; ઘડી ચાર આનંદજ થાય, આપે ઈંદ્ર લોકમાં જાય, કરે નરત્ય ત્યાં નહિ નેહ, દહાડે પાષણ પુતળી દેહ; માધવ કહે છે સાંભળ નાર; નીત્યે રાતે જાએ કોણ ઠાર, બ્રહ્મહત્યાદિક તુજને પાપ સાચુ વચન કેહે નહી આપ; ત્યારે તે બોલી કામની, જાઉ જરૂર નિત્યે જામની. સભા ઈંદ્રતણિ છે જ્યાંય, કરૂ નાચ મનથી તે માંય; વિગત વાત પોતાની હતી, સ્વામી

આગળ કીધી છતિ માધવ કહે સાંભળરે નાર, મુજને તેડી જાતે ઠાર; દેખાડ નારી નાચ તાહરો, એક મનોરથ છે માહરો, તે નર ભોગી ભમરો થયો, આપ કુંચુકી માહે ધરયો; અઇ ઇંદ્રાસન તરૂણી નાચ, માડી નૃત્ય નાટારંગ નાચ; આપે રાગ પોતે આળાવે જુગત કરી કંચુકી બાળવે; ચેત્યો ઇંદ્ર કાંઇ કઉતક હોય; કેમ એ કંચુકી સાહ્યુ જોય. રમત ભંગ કરી છે ત્યાંહ, કપટે જોયું કંચુકી લાવી માંહ; લાવી પરપુરૂષને આપ, ફરી દીધો માધવાને શ્રાપ; ગુણુકા થઇ પૃથ્વીમાં પડો, હવે રખેઇંદ્રાસન ચડો, ત્યારે જુવતીએ જોડયા હાથ, માનની બોલી મધવા સાથ. કંથ વછોહ જેવાં હું થઇ, એવ્રહે કેમ જાએ સહી; ઇંદ્ર કહે મળશે કોઇ દન, ત્રમ થાશે તારૂ મન. માધવને શીર શ્રાપજ થયો;વનિતા વ્રહેથી ફરીજે વહયો,માધવવાસ વળાવ્યો તારત, માનની પામી છેત્યાં મરત. માધવવેણા રૂડી વાય શુભ જ્ઞાન સુધાગે ગાય જયાં જ્યાં માધવ ફરતો ફરે, ત્યાં ત્યાં માનનીનાં મન હરે. જુવતી દેખે જાગે કામ, ઘરનું તેને નવ સુજે કામ; જમવું રમવું ભુલી જાય, માધવરૂપ ધરે મનમાંહ.ગાવું નહાવું જાવું ખેલ, માનની મન મળે નહિ મેળ. ગોવીંદ વશ ગોપીકા જેમ,માધવ વશ માનની સઉ તેમ; શેવા ચુકી સ્વામી તણી. લાગી લગન માધવની ઘણી,માધવ માધવ જોતી મુખ, શામા સ્વપન સુવે નહિ સુખ, રાય આગળ થયું છે જાણ,પુરૂષ એક માધવ પ્રમાણ; તેને દેખે જે કામની, ભોળવાઇ સઘળી ભામની. રાજાએ તેડયા તે રૂખી, સ્વરૂપ દીઠે થયો મહા સુખી; પ્રદક્ષણા દેઇ પાએ નમ્યો, ઘણો ગુણુ માધવ મન નમ્યો, નીત્ય સભામાં તેડે રાય, દે માન મોટે મહીમાય; મુખ માધવનું જ્યારે જુએ, દુખ સઘળી તે વેળા ખુએ, લાગી લગન માધવની ઘણી, મોહ પામ્યો કાશીપત ધણી; માધવાની જે ચાડી ખાય, દે શુળીએ પલકજ માંહ. માધવની જે બોલે પુંઠ,ઘર ઘરવાત લે સર્વ લુંટ; માધવ શામુ કો નજરે જોય, પ્રાણી પંડ પોતાના ખાય, માધવ માધવ બધે ગામ, જપે જાપ માળા સહુ ઠામ,રાજ્ય માનથયુંજ્યા કરે. વધ્યુ રૂપ ચોઘણું ત્યાહરે; રાજ તેની રૂઠે આકાર. સઘળી શોભાતેને સાર;મંગા સ્નાન સવારે કરે; પનઘટ ઉપર તે પરવરે, નારી નિરખે નર જાહરે. વરેહ વિવ્હળ થાએ ત્યાહરે. કાચો મરભ દીઠેથી ગળે જે કોઇ માનવી માટે મળે, જે વાટ માધવા નળ જાય, કઉતક ત્યાં ઘણેરાં થાય. સામા કોઇક ભુલી શુધ. કોક રહી છે દોહોતી દુધક સાંભળે શામા ઘરથી સાદ, હંકાર તજ્યો વનિતાએ વાદ; વાંસળી કર કનૈયા ક્રુણિ, તેમ એ વેણા માધવ તણિ ઘેલું કામ ગુણુ દેખી થયું, રીઝે કોઇ નર જાએ રહ્યું, જયાં કઇ માધવ ગાએ ગીત, વધે પુરૂષ પ્રેમદાને પ્રિત; એમ વરસ બે ચારેક થયાં, મહાસંકટ માનવ રહ્યાં.

દોહરા—નગર શેઠ એક વાણીયો, શુભ શોભાગી નામ;હરિધ્વજ જુગ જશપતી, કરે વણુજ શુભ કામ, પુત્ર નહીવર તેહને, ઝુરે દહાડી મન,આવ્યો સિદ્ધ એક અવ-

નચો, સોંપ્યું તન મન ધન. તેણે વ્રત કરાવીયું, પુજન પાઠ અનેક; શિવપુજન બહુ સામટાં વીવીધ પુન્ય વિવેક, તે પુન્ય પ્રભાવથી, નરનારી સઉ નેટ, રહશે ગરભ તે ચીજશું. પ્રેમદા કેરે પેટ; ત્રિયા ત્રણ માસે થઇ, હરખ વણો મન હોય; સીધુસુખસાગર તણો, કળી ન શકે કોય, તેહ વૃદ્ધ વેહેપારીઓ, કોટીધ્વજ કહેવાય, પુત્ર તણીઆશા થઇ. ઉલટ અંગ ન માય. એક દીવસ વેહેવારીઓ, પાસે વનીતા જાય; બેઠાં માળી એ મલપતાં, હુંશ ઘણેરી હોય, માધવ તે મેડી તળે, વેણા વાતો વ્રત; તલેજન રચ્યો નારીએ, ગરભ ગળ્યો છે તરત, નીરાસ નરનારી થયાં. ચેતન ભાગ્યાં ચેન; ગરભ ગળ્યો તરૂણી તણો, નીમેષ જોતાં નેન, આશા તુટી તેહની. શેઠ પામ્યો ઘણું દુઃખ, લજ્યા પામી પદમની મલીન થયું છે મુખ. શેઠ સવારે ઉઠીઓ, અતી દુખી થઇ આપ; વનીતા થઇ વાંઝણી, માધવને પ્રતાપ. વણીક ગયો તે રાવળે, રાજા કેરે પાસ; કુંચી આપી કરોધમાં, વેગે તજીયો વાસ. માધવ વસે જે ગામમાં, અકલતણો એ અંશ, ત્યાર સુધી વાધે નહીં પ્રજા કેરો વંશ. ઉદવશ ગામ આપે થશે જે માધવને જેય, એમ વેહેવારીઓ, રોશ ઘણેરે રોય, બેઠા રાયસભા કરી, પુછી જાયા લોક; ઇશ્વર આણે સાચું કહો, શેઠ સાચો કે ફોક.

જે આવે તે કહે એ વાત. ગામ માંહિ તો છે ઉત્પાત, માનની વાત માધવને મળે, તરત ગરભ જોતામા ગળે, કુંચી જે કાઇ ઠામ, દુખ પામે છે બધું ગામ. તમને કોઇ કહી શકતું નથી, લજ્યા લોપી કામની દથી. વહુ દીકરી બહેનને માત, મોહી વનીતા જાતે જાત; ધરછત્ર કહિએ જેટલાં, વંડયા મન માનની તેટલાં. પ્રજા કોઇ બી નહી રહે. ભારે દુખ તેતો કેમ સહે, બ્રાહ્મણ ક્ષત્રી પામ્યા શોક, એક ચીત ચયા સઉ લોક. રઇયત સહુકો દાવે અડી, પંદરસેં ત્યાં કુંચી પડી; કળાહળ દીઠું ગામમાં, નીશ ચરચા જોઇ ગામમા.

દોહરા—મહીપતે મન વીચારીયું, પ્રજા કેમ દુભાય, ખરૂં મન માન્યા વીના, માધવ ક્યમ કહડાય, માધવ તેડયો મેહેલમાં, કરવા ઓછવ આજ; વારૂ વ્રત એકાદશી કરવું. રૂડું કાજ. રંગ મેહેલમાં, રાણીઓ, સોનિધ ઘર સોહે સાત. ત્રિયા તેવડે તે વડી બેહેન દિકરી માત પથરાણાં પથરાવીયાં ગલેચાનો તાર, તલ તે ઉપર ચાથરયા, નેહે બેસારી નાર. ચકમાં સહુ ચતુરા રહી, રાણી રાજસભાય, માધવવેણા હાથમાં, ગુણ રૂડેરો ગાય, આલાપ કરે અતિરાગનો, ગાયેગુણ શુભગીત. વિહ્વળ થઇ વનિતા સહુ. પુરણ વાધી પ્રિત. વિર્ય દ્રાવ વનીતા સહુ. નાની મોટી સરવ; કામાતુર થઇ કામની, મુકયો મનનો ગરવ, પ્રિતે ઓછવ પુરો કરયો, માધવવાળીયો ફાસ, રંગ મેહેલ રાજા ગયો, પટમાં રાણી પાસ, આદરથી ઉભા થયાં. વણિ કામની ઘેર; તલ વળગ્યા તરૂણિ તણે, પગરણમાં પાશેર, અચરત દીઠું અધીપતી, આનો અતિ ઉત્પાત, અરજ કરે આ લોક સહુ, એવદે સાની વાત. મહીપત કહે માધવસુ-

શુ, પ્રીતે જાઓ પરદેશ. રખે રહો એક ઘડી, રખે આજ નહી વેશ, દેશવટો આ દેશથી હુકમ હજુરા આજ.જાઓ જીવતા આ ઘડી, રખે લોપતા લાજ. વિપ્ર માટે વેળા મળો; લાજ ઘણુથી લેઉ; અન્ય હોય તો આણી ઘડી, શુળી સેજે દઉ ઉઠ ઉઠ તું વડો, ઘડીમાં લાવેશ ઘેર; તેથી મહુરત એછશામાં, કર પરદેશી પેર. આશિર વાદ દેઈ ઉઠીયો, જયાં બેઠાં માબાપ, પ્રણામ લેજે એ પુત્રનો, જઉ આપોઆપ.કરે કલ્પાંત ઘણું કામની, રીસ ઘણેરે હોય; રાજા રૂઠયો જે પરેરે, રાખી ન શકે કાય,વેણુ જેમ કંથ વળાવે કામની, હેત સંગાથે હાર, તેમ તે નગરનીનેહ સંગાથે નાર.

છપ્પો–પુત્ર તણો વિજોગ, તેથી હાવાહળ રૂડો, પુત્ર તણો વિજોગ. તેથી ભલો જમમાં બુડો, પુત્ર તણો વિજોગ, તેથી ડસ્યો ભલો સાપે, પુત્ર તણો વિજોગ તેથીતપવું ભલુ, તાપે મોહોત ભલુ મરવા તણું, ભલુ જેહેર એ ભોગનું, કરોટ દુઃખ એ શામળ કહે, પણ પ્રાડું વિજોગનું.

દોહરા–માત તાત ઝુરે ઘણું, પલે પગલાં જોય; શ્વાસોશ્વાસથી શોંવરાં. માધવ કહી જે રોય; ગામ તણી જે ગોરડી, હેને મળી હજાર, પનઘટ મળી સઉ માનની. કરે વીલાપ વાચ્યાર માધવરે મુખ તાહરૂં દમેહમારી દેહ, જીવ રહે કેમ જાનમાં, નારી શરસો નેહ, એક કહે એ આંખપર; મોહ્યું મારૂં મન; માધવ ગયો ગામાંતરે, બરોબર અન્ન બીજી કહે એ બોલનાં, વાગ્યાં વપુએ બાણ; માધવ ગયો ગામાંતરે પંડે કેમ રહેશે પ્રાણ. ત્રીજી કહે તન ઉપરે; વારૂ સકળ શરીર; માધવ ગયો ગામાંતરે અમ્રત કડવાં નીર; ચોથી કહે એણે ચીત હરયું; પરવશ પડીયો પ્રાણ; માધવ ગયો ગામાંતરે; વાત અમે નહી વાણુ. કોડલક્ષ એમ કામની, કરે વીવીધ વીલાપ; શુણ માધવના સાંભળી આક્રંદ અદકુ આપ, મહી ઉપર માધવ તણા;ઉપલે, નીહાળે પુંઠ, ટોળા વછુટી પ્રમલી જેમ રાણી રાયે રૂઠ, ચોપાઇ–વીલાપ કરી વનીતા સહુ વળે, પોતે માધવ પંથે પળે, હૈડા માંહી ધરે બહુ દુખ, તજ્યું દેહનું સઘળું સુખ.ઇશ્વર ઉપર રાખે મન, દુખ દોહલા કાહાડેહન; ત્યાંથી ત્રીશ જોજનજઇ રહયો, ઉદયસેનરાજા ઘેર ગયો, રહ્યા અમો સરોવરને નીર; દીઠી નારી ભરતી નીર, પીવા કાજ રહયો જઇ કુપ, દીઠો બ્રહ્મ કો બારે ભુપ.જળ ભરવા આવીતી દાસ. તે ગઇ આપ પોતાને વાસ; રાણી આગળ કુણ માત્ર,દમયંતી નળ તેહના દાસ,એવો નર આવ્યોછે વાસ; તેનું બાઇ જો દરશન થાય, સફળ જન્મ તેહનો કહેવાય; એવુ દાસીએ જઈને કહ્યું, તે રાણીએ સાચું લહયું, ચેતાવ્યો પોતાનો રાજ; કહ્યુંકરો અમારૂં કાજ,વીપ્ર એક દીસંતો દેહ, સમ્યક પ્રકારે કરીએ શેવ; તેના પગલાં આમે થશે, દુઃખ શોક વ્યાધી સઉ જશે; મોકલ્યા રાયે શેવક ત્યાંહ; જપ માધવને ઝાલ્યો બાંહ્ય,તેડે છે નગરનો ધણી; કરૂણા તુજ ઉપર છે ઘણી, આવ્યો ગામમાં માધવ જેમ, નગરલોકે દીઠા છે તેમ. ઇશ્વર આગળ માગે મન, પ્રીતે દેવતાને દે ઠામ,રાજસભા માધવ આવીયો; ભુ-

પત કેરા મન ભાવીયા, વીપ્રે ત્યાં દીધી આશીશ, જીવો રાજા કરોડ વરીશ.

ચોપાઈ—રીઝયો રાજા મન માણિઓ; શભા માંહે તેડી આણીયો;રાખ્યો ગામમાં હેતે કરી,રહયો માધવ તે ઠામે ઠરિ. નારી નગર તણિ જે નેટ. પુરણ ગરભ ધરે નહી પેટ; ખટમાસ રહયો માધવ જ્યાહરે; કઉતક એક થયું ત્યારે, પુર પ્રધાન તે રાજા તણો, તેને તે દીલ ઉચ્યાટ ઘણો.ગરભ ઉદર રાણીને રહયો.ભારે હરખ વજીરને થયો. પાંચ માસે બાંધી રાખડી,અખીલ દેવ તણી આંખડી. બાંધ્યા જે તોરણ બારણે,નોતરયા વિપ્ર ભોજન કારણે; માધવ આવ્યો જમ્બાલાગ, વેણા વાહી અળાપ્યો રાગ; તે નારીને ઉપજ્યો નેહ. ધીરજ રાખી શકી નહી દેહ.વાંધ્યો વરહને ભોગજ વાળ્યો, જોતાં ગરભ તે ઘડીએ ગળ્યો. રંગ માંહી થયો બહુ ભંગ.પ્રલ્હો થયો અહકોતે અંગ. રાજા આગળ પટકયું શીશ. રોતા રાડ ઘણેરી રીસ,ડહાપણ પણેય જોવા આ દીખ, રાજદ્વાર રૂખીને રાખ,કહાડયો વંશ પાપીએ પુર,નીગમ્યું શરવે નારીનું નુર; ચઢી રાયને તે વેળારીશ, પગની જવાળા લાગી શીશ. તે વેળાને તે તેણી ઘણી, કહાડયો વન અંતરથી અડી; ઘણા દુખથી રણ રણ રવડયો, કામાવંતી નગરી જઇ ચડયો. કામસેન તેનો રાજન, મહા સતવાદિ તેનું મન; અલખત ઘરમાં અણિ અપાર, કટકદળ ગજરથ તો પાર, કામકુડલા ગુણકા રૂપ અકલવંત તે તેજ અનુપ; ઈંદ્રાશનથી શ્રાપે પડી, એહ ગામ અવટણે અડી, ઇંદ્ર સભા તણો જે નાથ; તે કરૂણિ કહે સઘળો નાચ, વાજા તે બત્રીશે લહે. નરૂત્ય ગીત કોડેથી કહે, સંગીત વીના તે તાન; ઘણા રાગથી ગાએ ગામઃછંદ ભાવના જાણે ભેદ, ફરે ફુદડી ખાંતે ખેડ. માધવ ગામ મહી જાય છે.રાજદ્વારમાં ન્રૃત્ય થાય છે;મચ્યો છે રાજદ્વારે સંગ. શામા નાચ કરે તે સંગ. ગાન પાંચમો કહીએ વેદ, એહ વાતમાં નહિ કાંઈ ભેદ; વિવેક તેનો દશમો નીધી, પંદરમી વિદ્યા ડહાપણ વિધી. સઘ શોક હરે તે નાર. સઘ મેઘ કરે તે વાર; સઘ પાપે રહે તે રામ, સઘ રીસ હરે તે કામ, સઘ શીત હરે તે તાપ; સઘ ભુખ હરે અન આપ; સઘ સ્વાસ હરે તે પાન, સર્વ પ્રિત કરે તે ગાન, પાંચમો વેદ એતો સરવથી, ગાન સમાનકો ગુણિ જન નથી; રંગ રાજસભાને ઠાર, વાજે છે ત્યાં માદલ બહાર, બારતુંલ વાજે તે સાથ, બાર જંત્રહેતેથી હાથ; વાજાં છત્રિસ વાગે સાર, એક એકથી છંદ અપાર.

દોહરો—છત્રિસ વાજાં વાજતે, થાય નઉતમ નાદ; માધવ મહિપત બહારથી, શ્રવણે સુણીયો સાદ; પ્રતિહાર પાસે પ્રીતથી, બેઠો તેને દીશ; તાન સાંભળી તેહનું, ડહોળ્યું ત્યાં શીશ; પ્રતિહાર કહે પંડીત સુણો, દેવ કાં લાગ્યુ દુખ, અમરત સુખકાનુ સુણી, મરડયુ તમે કાં મુખ. માધવ કહે મેરે સુણીયું. અમરતમાં જે ઝેર; તુટે તાન ત્રિયા તણુ, પ્રીછે નહિ કો પેર. પુરવદીશ એક પરઠગ્યા; માદલ વાટે મોટ; અંગુઠ ડાબે કર નથી, ખરી તાનમાં ખોટ. તોડી નાખે તાનને, હાથાદળ શું દુઃખ;

મહીપત મુરખ તાહરો, માટે મરડુ મુખ,પ્રતિહાર ગયો પુરવીશે જુગતે જોડયા હાથ વિપ્ર ચઢયો તો જેટલું,કહયું શેવકે રાજા સાથ. એવરાવ્યું જુગતે કરી, પુરવ માહલ ઠામ; અંગુઠો તેને નહી, નીરખે તેનું નામ. અમ્બરત દીઠુ અતિ ઘણું, પ્રીતે મોહ-લ્યાં પાન;માધવ તેડ્યો મહિપતે, દઇને ઝાઝાં માન. માધવ આવ્યો મલપતો વેણુ વાનેતો વેશ; સભા મધે સોહામણો, પ્રિતે કરયો પ્રવેશ. નમસ્કાર કર્યો વીપ્રને, સ્નેહે નામ્યુ નીશ; કામસેન શ્રી નૃત્ય અતી દીધી આશીશ.

ચોપાઈ—ગુણ ચતુરાઈ જેવું રૂપ, મોહ પામ્યો નગરીનો ભુપ;ચીત્રામણ લખી હોય જેમ, હરખ્યા સઉ નીરખીને તેમ. ધન્ય ભાગ્ય આ ધરતી તણુ, આવાગમન આ રૂપી તણું; નીતનીત દરશન કારણે બુધસાગર રાખ્યો બારણે. સભા માંહેનીત રંગે રમે, ભોજન મન ભાવે તે જમે; બધું ગામ નીત દરશન કરે, જુવતી સહુ દેખી મન ઠરે. સહુને ઉલટ અદકો થાય, રખે વીપ્ર નગરીથી જાય. કામકુંદલાને બહુ નેહ, વ્હાલો પ્રાણ પોતાનો દેહ,કેટલીક નાર પ્રતીજ્ઞા કરે,માધવ મુખ નીરખી ને જમે;બાંધવ મુખ દેખી લે નીર,કેટલીએક ધરે મન ધીર.કેટલીએક અદકો મન ધરે,મુખ જોઈ દંતધાવન કરે. કામકુંદલા જાણે નાર,માધવતો હઇડાનો હાર;માધવ તે પુરો પડ પ્રાણ, માધવવિણ વાગે વરેહ બાણ.

છપ્પો—રાજા રિઝે રીઝ, વીપ્ર રીઝે વીધાએ, સાધુ રીઝે શેવ, નીચ રીઝે નીંદ્રાએ. જ્ઞાની રીઝે જ્ઞાન, માનવ રીઝે માને; ગુણીજન રીઝે રાગ, જાચક જન રીઝે દાને, જાણ પુરૂષ રીઝ જવે, અદકા ગુણ અનુપથી;શામળ કહે એ જાર જન, રીઝે વરૂણને રૂપથી.

ચોપાઇ—લક્ષણ એવાં જેમ વસ્યાં, પ્રીત તણાં ત્યાં કારણ કરયાં;કરે એહ લક્ષણમાં કામ રસીક તો છે તેનું નામ. નમે લક્ષણ ગુણ માધવ દેહ, નરનારી સહુ સાથ નેહ; ચોરાશી આસન જાગનાં,બીજાં ચોરાશી ભાગનાં.તે સરવેના જાણ મરમ, તેર પ્રકારના તેવા ધરમ બાર પ્રકાર તણી છે બુદ્ધ, સઘળી જાણે તેની શુદ્ધ. છએ રાગ છત્રીશ રાગણી અલાપ જાણે તે આગાણી. એક બે ત્રણ ચોતાળાં ગીત, પુરાણ શાસ્ત્ર પાઠ બહુ પ્રીત. પીંગળ ઉપર પ્રીય છે ઘણો, જાણે ભાર એ ભાષા તણો; વિધા ચાતુરીગુણ અનુપ, વશીકરણ કેરૂ તે રૂપ.

છપ્પો—કામકુંદલા તે નાર; લક્ષણ કહીએ શાં તેનાં ચીત્રેણી કરાં ચૈન, વસે જેના દેહમાં. પરીમલ પુષ્પ સમાન, માન મહામદ માતી; છત્રીશ વાજાં સહિત રાગ છત્રીસે ગાતી. અવર નાર નહી ઓપમા ધારણ તો લે આપે ધરા, મદન મંજરી મીનકા,ઈંદ્રતણિ જે અપછરા;નૃત્ય કરે જે નાર, નેહ શુ દેહ નગ નથી અંગ રાગ અતી સાર,નીરભે રમે મગ નથી; ચરચ્યા ચોળી તીર, ઓઢણી ઓપીત અધે ચીત્ર ત્રણે ચરીત્ર, રીઝવે રામા શુભ રંગ, ભમે ભ્રમર બહુ ભાતથી, વનીતા વેષ

વપુ વહે, કળા કરે જે કામનિ;લક્ષણ તેનાં કોઇ નવ લહે. દોહરા—પડદામાંથી પરવરે, પાછી પડદે જાય; સભા માંહી શોભા ધરે, રીઝે દેખી રાય, એક સમે તે નૃત્ય કરે, કામકુંદલા નામ; મહીપત માધવ સભા સહુ બેઠા તેણે ઠામ. છપ્પો—કરે નૃત્ય જે નાર; સાર શણગાર સજીને અધીક કરે રંગ રાજ; ભામની ભાવ ભજીને. ફરતા ફુંદડી છેક, એક ધોકો મન પેઠો; સ્તન ડાબા સંજોગ, ભોમી ભમર થઇ બેઠો. શરી રે શામા તણે. શામળ કહે દુખ પાડીઓ માધવ ફુલ તાડણ કદી. ગુલીરાયે ઉડાડીઓ શામા પામી સુખ, દુખ દેહેથી વાગ્યા અમ્રત અંગે અંગ પત દેખી સુખ પામ્યા અંગ વીચાર્યું આપ, પેહેલો ભવ સુઝ્યો; એ પતી મારો હોય. કોઇ બીજો નહી બુજયો. પટંતર પડદે ગઇ, પાગરણ પહેરી, તે પરવરી; સભા સહુકો દેખતાં સાત સલામ કોડે કરિ.

દોહરા—માધવ મારો મરધણિ, માધવ સ્વામ; માધવ મારો જીવડો, હું માધવને મામ. માધવ હાર હઇડાં તણો, માધવ સ્વામ સખાઇ; બીજા નરદીન આજથી માના જાયા ભાઇ. મોટા તે મારા પીતા,ન્હાના તે મુજ ભ્રાત; માધવ કંથ હું કામ આજ થકીએ વાત.ચોપાઇ—એવાં વચન વનીતાનાં સુણી,ચઢી રીસ રાજાને ઘણી; અબળા એ શું કહે અજાણ, બોલ વિચારીને તું વાણ. જાત ગુણકાની તાહરિ; ખાય નીત વરતી આહરિ; કરે વખાણ માધવનાં ઘણાં, એ લક્ષણ નહિ ડહાપણતણા કરે પ્રતિજ્ઞા ગુણકા સુણી, અભાવ મારો માધવ ધણી; કરોડ પ્રતિજ્ઞા કરછુ આંપ; તમો સહુ મારા ભાઇ બાપ, મુગટ માધવ માથાનો શીશ, ચઢી રાયને સુણતાં રિશ.

છપ્પો—ન હોય કાગ પવિત્ર. મિત્રસાની નહી કોનો દુત ન હોય સત્યવંત,લુખો નહિ તે માંહેનો, ન હોય નપુશક સુર નહોશુ અનાગે; ત્રસ ન હોય સ્રી કામ,દાનત હોયસુમ હાથે, જેરાવરીજશહોય નહી. કહે શામળ કહુંછું કથી મહીપત મીત્રમનશા સિધે. સ્વપ્ન માંહે સુણ્યો નથી. ચોપાઇ—રાયકહે કહયું તે કીજીએ, માધવને શુળીએ દિજીએ, રખે વાત કરો કો રૂડી, હોને શુળીએઆની ઘડી;રાજાએત્યાં બોલજ કહયો હાહાકાર નગરમાં થયો. માધવ મહુરતમનોહર ધણિ,કયમ હત્યા કરશે તે તણી,અતી શે રૂપ ગુણ જેમાં હોય,જોખમ જીવ તણું તો જાય; પ્રધાને જઇજોડયા હાથ, બોલ્યો રાજાને સાથ. એ માધવ જાતે છે બ્રહ્મ,કેમ કરીએ કુડું કરમ. કહયું એક સારૂ કીજીએ, એને દેશવટો દીજીએ; તેને તો ઝાલ્યો છે બાહ્ય; ફેરવ્યો બધા નગર માંહ, જેકો એને પાયે નીર, રાય કરે શતખંડ શરીર; કરે લોક સહુ હાહાકાર માધવ કાઢી મુકયો બહાર.દોહરા—કલ્પાંત કરે કામ કુંદલા, રણું હઇડુ કે હાથ માધવમાં મુજ મન વસે, સુરજ કરે મુજ સાથ. માધવ ચાલ્યો હે સખી, કેમ રાખુ મન ધીર, સેજે સુતાં સુખ નહિ; સધડી માંહ શરીર; જે દેશે માધવ ગયો, ત્યાંનો આવે વાય, અડે લહેર મુજ દેહમાં સફળ જન્મારો થાય.

ચોપાઇ–રામા વિલાપ કરીને રહયા. મુકી આશા નીરાસજ થયા, માધવચાલ્યો ઐાઠે પંથ. કામ કુંડલા લાગી અંત. અહરનિશ ધ્યાન રાખે તે રૂદે, વનીતા વનીતા વાણી વદે, સુતાં બેસતાં કામ, જપ માળા નારીનું નામ, જમતાં રમતાં પીતાં નીર, કામ કુંડલા ધારણ વિર, શ્વાસો શ્વાસ દમોદમ દામ, જપે નામ કરે તે કામ. રાગ અલાપી વેણાવાય, ગુણગુણકા કેરા મુખ ગાય, સુતાં જમતાં જમતા માંહ, દેખે કામ કુંડલા મનમાંહ,હેતે આકુળ વ્યાકુળ થાય, ફરતો નર ઉજેણિ જાય; અધરમ અન્યા કો નવ કરે; આણ રાય વિક્રમની ફરે. દેશમાંહે નહીકો દુખી; સકળ લોક સંપતુ છે સુખી, દહાડે ફરતો વેણા વાય, રાતે પોડે દેરા માંહ; હરસીદ્ધનું દેરૂ છે જ્યાંહ, રાતે આવી પહોડે ત્યાંહ; કાચું કોરૂં નિત્યે ખાય, આખો દિન રડવડતો જાય. કોઇથી વાતકરે નહિ.તે નારિ સાથ વાધ્યો છે નેહ સુવે રાત દેહરે જ્યાહરે,લખે કવિત ભીંતે તાહરે. છપ્પો–હવે કહો ક્યાં જાઉં, રહૂ જઇ કોની પાસ, કો આગળ કહુ દુઃખ જીવું તે કેની આશ. જઇ કહુ કોની શરણ મરણ, કયમપ્રીત પામુ, કેમ ગમાવું દિશ. શીશ કોને જઇ નમુ; વરેહ વિછોહ વીનતા તણા, જાણ રામ કહુકથી માધવ કહે તે ક્યાં જાગે, અવનીપર નારી નથી.

ચોપાઇ–એવો વાવ લખ્યો તે રાત, પંથ ઉઠી ચાલ્યો પ્રભાત;વિકરમરાય પુન્ય કારણે, આવ્યો હરસીદ્ધને બારણે; પેઠો દેરા માંહિ જેમ, દિઠા અક્ષર લખીયા તેમ; વાંચી જેવા મહીપત મુખી; આવ્યો દેશમાંહે કો દુખી, બીજા દીવસની રહેણી ગઇ, માધવ ડરે સુતો જઇ, ભામની ભામની મુખથી ભણે; વળી વાવ બીજો એક લખે.

છપ્પો–નથી ઇહાં નળરાય, જેહને વિત્યું વાને દમયંતિ બિછોહપડયો દીને બહુ રાતે. નથી ગઉતમ આ ગોર પર દુખીની જે જાણે અહલ્યા આવીન સ્નેહ, દેહ દુખ અદકું આણે; વનિતા વિરહ વીછોહનો દુખ દાવાનળથી ઘણો; શામળ કહે માધવ દુખી. ટાલણહારકો તે તણો.

ચોપાઇ–બીજે દીવસ ન્રૂપ વીકરમ જાય; લખી ગયાતે ભીંતે કાય; વનીતા વરેહ થકી છે દુખી, કરશે તાતા હરસીદ્ધ સુખી; ત્રીજે દિવસ લખ્યો જઇ આંક, અરે કરમ વિધાતા વાંક. વળી ઘાવ દાય વાંચીયો, તેવું દુખ દલમાં સાચીયો. વછોહ પડયો દિનશ છે આજ. કરે હરસીધ એનું કાજ, દીવસ ચાર થયા જ્યાહરે; ફરિવાવ લખ્યો તાહરે; વીકરમસેને વાંચ્યું તે પ્રત, તોલ પાલખું તેનું તરત, નારી નર વીછોહી એહ, ઇશ્વર સુખ કરશે એ દેહ. ગયો વિપ્ર દેરે બિશોક, લખ્યો વાવ અક્ષર ત્યાં એક. છપ્પો—આપે કંઇ અનદાન, દાણી ઘણો દાને ચુકાવે; બંધિ છોડણ બહુ લક્ષ સાચથી તરત ચુકાવે; કંઇ આપે ઘરબાર. નાર પરણાવે પ્રીતે; આપે; દાન રાજ કરાવે રીતે; કાયા કપડા કંચની, કોડ એવા કથી વીછોહ તાણી જે વેદના ટાળે જે કો નર નથી.

ચોપાઇ–એવો એણે લખીયો પત્ર.તે રાજાએ વાંચ્યોતરત;મહાવરેહનોભરીયો.આ વીયો,દુખતણો અરણવ લાવીયો;એ મેં દેખી કેમ ખમાય,એહ પુરૂષ કેમ મેદા થાય; એવી મન વીચારી પેર,ગયો રાય પોતાને ઘેર નીશાસમે માધવ ત્યાં હરસીદ્ધને ડેરે જઇ રહયો; તે વેળા બધુ દાઝતું તન. કીધુ મરવા ઉપર મન, આપઘાતકરીને મરૂં, ભારે વીરહ કયમ હુઇડે ધરૂં; એમ કહી ચાલ્યો પ્રભાત. તે જાણી રાજાએ વાત. હવે દુખી એ નીસ્ચે મરે, તે હત્યા મારે શીર ઠરે. આજ ભાગુ હું એની ભુખ,એને દુખે ઘણુ મુજ દુખ. અદ્રષ્ટ થઇ ડેરામાં રહયો, મંદીર તે રાજા નવ ગયો, પડી રાત તે દીન જયાહરે,પહેરે માધવ આવ્યો તાહરે;જોયું માધવ કેરૂં રૂપ,ચકિત થયોકોબારે ભુપ. શરણુ આપ આવ્યો છે કામ; ફરી અવતાર ધરયો છે રામ; કેમ દમયંતી નર જે હોય; એમ વીચારી જુગતે જોય. અદ્રષ્ટ થકો નૃપ આપે એમ,જુએ ચાતુરી તેનાં ચેન, પછે વેણા લીધી હાથમાં. કરિ નૃત્ય સ્વયે સાથમાં રાગ અલાપેસ્વાએ સરવ. રાજાએ મુકયો મન ગરવ. ન હોય માનવીએ કોદેવ, કરૂં સરવથા એની શેવ;જો પ્રભાત એ કયાં જાય, જોશો ઉપાય તે શું ખાય છે, શા આચરે છે એ કરમ કરે, પાપ કે ધાએ દરમ, સ્ત્રી ઘરની કે છે પારકી, જોઉ ચરચા એની જારદી, મધરાતે માધવ નીંદ્રા કરી; રહયો રાય ડેરામાં ઠરી; ઘડીએ સ્વાસે સ્વાસ. માધવ મુકેછે નિશ્વાસ તીમેખ કરાર કરી નવ સુએ; ચરીત્ર રાજા દ્રષ્ટે જુએ. પ્રાતસકાળ સમેપરવરયો, નીશ ચરચા નરપતે નીસરયો;ક્ષીપ્રામાં જઇ કીધું સ્નાન, ધરયું આપ ઇશ્વરનું ધ્યાન.વેણાવાય નગરમાં ફરે. કામની કામની મુખથી કરે; કાચો લોટ માગીલીધ, માસ પારણું તેનું કીધ. મઇ નિશા જેમ એક જપ હોય. ગયો ડેરે હરશીધને ઠાર; વેણા વાહી નૃત્યજ કરી, સુતો સ્થાનકે તે ઠરી. રાતે દાપક કરી છે જોત, જાણે રવી તણો ઉદયોત ઝંખનામાં બોલ્યો તે ઠામ,લીધ કામકુંડલાનું નામ.રાજા સમજ્યોતેની રીત; દીસે ગુણકા સાથે પ્રીત, એ જાતે દીસે છે બ્રહ્મ, એ વાતે કીયો છે ધરમ. રાજા જઇને બેઠો પાસ, ત્યાં પેલે મુકયો નીશ્વાસ; હઇડા ઉપર મુકયો હાથ, ઉઠયો ઝબકી બોલ્યો સાથ, કામકુંકલા મળે જો આજ, તો તો સરે અમારૂ કાજ. દોહરા–વીક્રમ કહે છે વીપ્ર સુણ. અકલ થયો છે અજાણ; જાત દીશે છે વીપ્રની. ગુણકા શું બાંધ્યો પ્રાણ.શીશીખ તુજને કહુ, ડાહયો દીસે છે માટ, ગુણરૂપ દીસે પ્રાણું. તેમાં ઉઠી વાટ. ભજે નીત્યતું ભામની,જેહ નરયની ખાણ; ગુણકામાંહી ગુણ કશો,જુમત કરિનેજાણ.

ચોપાઇ–ભારે વચન બોલ્યા એમ ભુપ રાજ તજ દીઠુ શુભ રૂપ; તેમતે માધવ બોલ્યો આપ, મનનો પડદો ખોલ્યો, ન હોય. ગુણકા એતો આધાર હેત હુ.શે હઇડાનો હાર રાજાએ જાણી તે રીત. પુરણ પ્રેમદા સાથે પ્રીત. તે નારી દીઠે એ ઠરે, નહી તો એ વણખુટે મરે. રાયે તેને ભીડયો રૂદે. અમત વચન વદનથી વદે, આજ છે હરસીદની તને, માંડી વાત કહે નહી મને જન્મ થકી સુખ દુખજ જેહ, આજ

દીન સુધિ કહો તેહ; કહે માધવ સાભળરે વીર, નહી ખોઉં હું મારૂં નીર. તમને દુઃખ કહે શું થાય. પાણી મુજ, પરીયાનું જાય, તે વમથી ન ભાગે દુઃખ; તો શાને કહું મારે મુખ, પ્રથમ કહે ભાઇ તારૂં નામ. તું તે કેમ આવ્યો આ ઠામ; પછે કરી જાણીં તેનો તોલ, ઘટે તેવા કહું બે બોલ, ધારણ રાખી બોલ્યો વિર, હું તે રાય વીકરમડ વીર; ઘાવ લખ્યો તરો નીરખીયો. પ્રાક્રમ તેનો એ પરખીયો. દિવસ આવ્યા થકી છે આઠ. રાત દિવસ નીરખું છું ઠાટ; અન્ન નીદ્રા સુખ તજી, ફરૂં પુંઠ તારી હું તજી આવ્યો આજ માગ્યું આપવા. દુખ સંકટ તારાં કાપવા; હરખ્યો બ્રાહ્મણમન ઉલ્લાદ, ઉઠી દીધો આશીરવાદ, આશીશ વીપ્રની વીક્રમે સુણિ, હરખ્યો આપ ઉજેણી; મહારાજ વાત માંડીને કરો, પ્રાદા દુઃખ પ્રીતે પરહરો; કહે માધવ સાંભળરે રાય, દુખ તણો જે ડુંગર થાય. શીવ વીરપથી પેદા થયો. તેહહાડે નર. નાળામાં રહયો. પરઠ દુખ તણી શી પેર ઉછર્યો એક વીપ્રને ઘેર; વેરી રૂપે અન્યું રૂપ, બીજી વેરણ અકળ અનુપ. ઇંદ્ર શ્રાપે પાડી અપ્સરા, પાષાણ પુતળી થઇને ધરા; રમતા પરણાવીયાં સજીવન સેજ આવીયા; તેને પુછી લીધો પાર, લેઇ ગઇ ઇંદ્રપુર ડાર; ઇંદ ઓળખીયો તે આપ. દીધા બેઉ જણાને શ્રાપ. કામ કુંદલા ગુણકા થઇ, કામસેન નગરમાં રહી; વનીતા કેરો થયો વીજોગ, પામ્યો રૂપ અઠ કેરા ભોગ. નગરશેઠની સ્ત્રીને મળ્યો, ગરભ તેહ નારીનો મળ્યો, કોપ ઘણો રાજાએ કીધ, દેશ થકી દેશવટો દિધ. ભુંડો દેશ ત્યાંથી ભાવીયો, ઉદયપુરી નગરી આવીયો; ઉદયસંગ તેનો રાજન, રાખ્યો ઘણું દેઇને માન. પુંડરીક પ્રધાન છે તે તણો, સ્ત્રી સાથે નેહ તેને ઘણો; એક દિવસ મળ્યાં હું વરત. ગળ્યો ગરભ તાહને તરત, ત્યાંથી કાઢયો કષ્ટે ઘણે. આવ્યો ગામ કામશેન તણે; રાગ પરીક્ષા કારણ લહું, ઘણું હેતરાજાનું થયું. રાખ્યો હેત કરીને ત્યાંહ. કામકુંદલા ગુણકા ઘર માંહ; નાચે નગન સરૂપે તેહ, દેખી ન શકયો તેની દેહ. એક દિવસ નૃત્યે નાચતી, રીજે સભા દેખી હતી સ્તન ઉપર તે ભમરો ડસે, કામની કરી કાયા કશે, તે નરને મેંતો નરખીયો, ઉડાડયો પ્રીતે પરખીઓ, તે નવ જાણે બીજુ કોય, જ્ઞાન ઘણું ગુણકામાં હોય, પુરવ વાત પ્રીછે તેઘણી, જાણ્યો પ્રીતે પોતાનો ધણિ; ગુણ દેખી તેને મન ગતી, નારી નેહ ઘણાથી નમીતના મન ધન સોંપ્યું મુજ આપ, કહ્યા સહુ ભાઇને બાપ; કોપ્યો રાજા શું કહું તુને, તે શુળી દેતો તો મુને, પ્રધાન રૂડાનોપરતાપ, મુકયો જીવતો આપો આપ; ઘણા દિવસ દુખે રડવડયો, આવી નગર ઉજેણી ચડયો, પછે વીત્યું મુજને જેટલું, તે મહીપત જાણે તેટલું; રાજા આગળ કારણ કહયું, સાગર દુખ બ્રાહ્મણનું લહયું, હેત મિતને ઉલટભેર. મહિપતે માધવ તેડયો ઘેર; હરખીક મતાપે દુઃખજ ગયું. જાણ્ું કામ નીશ્ચે તુજ થયું; અમર અહારજ માંડયો અંન. અમરતવાણી રીજ્યું માન; અમરત વચને વરસ્યો મેહ, અમરત સરખી દીધી દેહ. પ્રાતસકાળે થયો જયારે: નરપત

નેહે ઉકયો ત્યાહરે.

દોહરા–હલાહલ કરી હજુરની, તેડયા શીઘ્રે રાય; કામશેન કામાવતી,જરૂરપણે ત્યાં જાય. કામકુંદલા કામની, નગર તમારા માંહ્ય રથ બેસારી રાયજી. મોકલી દેજો આંહ હલાહલ કરિ હલકારડા, કામાવતીશે જાય; સભા શમીપે આવીયો;જહાંકામસેનરાય.કરમાં કાગળ આપીઓ,મુખથી કહી શુભ વાણ,કામશેન કોપેભરયો, જુગતા ભલેરી જાણ,એ માધવ ઉજેણમાં,નિશ્ચયે વિક્રમરાય. જુવતીને જોરે કરિ,અહીંથી શુ લેઈ જાય વીકરમ આગળ કહો વળિ, જોરાવરિ એ જાણ. આપું નહી એ નારને, જ્યાં સુધિ ઘટ પ્રાણ કહે હલકારા રાય સુણ જોર હોય તો જાય, નગર ઝગર તારૂ થશે, જા નહિ લાગે પાગ. ઉજેણ જાણિતે આવિયો, તેણે કરયો તે તરત માંડીને મહિમા કહયો, વિક્રમ આગળ વરત, દેશી હુંડી ફેરવી વગડાવ્યાનિશાન,કામસેન પર કોપીયો, વિક્રમ વીર સુજાણ; વીટયું નગર જઈ વેગળે યુદ્ધ મંડાણુંજોર; સાથીરણુ બહુ રાવળા, વજ્યો નીશાણે ઠોર, અગીયાર શહસ્ર અવની પરે. રોળાણા કંઇ રાંક, નગર નાયક થયો આકળો, આવ્યો આડે આંક. એ માસ એમ અવનલું થયું યુદ્ધ અપાર; ગામ ભેળાવા માંડીયું, ભોકમ પામ્યો માર;હાથ બાંધી હજુરથી દાતે તરણુ લીધ; આવીવીક્રમ આગળે, પ્રમાણુ કોટીધા કીધ; બાહે ગ્રહી બેસારિયો શિશ ફેરવ્યો હાથ. શા માટે સમજ્યો નહિ, જવ કહાવ્યું સેવકસાથ. કામકુંદલાના ટણી આલુ હજુરી આજ. નહિતો તુજ અજ્યાતણી, લેશ રહે નહી લાજ, પરવતા તેડયા, નગરમાં ઉતરયા જઇને મહેલ; કરી ચાકરી ચીતથી, તોલ ઘટે જેમ. ટેહેલ પ્રીત ખરી પારો રહ્યો, બેઠા જઇ એકાંત; પોતાના મનડાતણી,ભાગી સઘળીભ્રાંત. ગુણુક ઘર ગારા તણી, વિપ્ર વિદેશી વેશ; રૂડો જાણી, રાખીયો હલ ઝાઝથી દેશ. મુરકી નાંખી પ્રાણ્યે, વશ કીધી એ નાર, તે અપાવો એહને. એ કયાંનો વ્હેવાર.

ચોપાઇ–કામસેન સાંભળ તું વાત, ખરિ કહુછુ તુજને ખ્યાત; સાચુતોસમઝાચુ છે એહ, જીવ એકને એ બે દેહ. એક આગળ જો એકજ મરે, બીજો જીવ પલક નવ ધરે;સાચાં સમરપણુ કરી પ્રીત, તેની તું નવ જાણે રિત; કૃસ્નચંદ્રધામ ગયાજાહરે, ગોપીએ ખબર જાણિ જ્યાહરે; કાને સાંભાળ્યું વાયક પ્રત, મળી ગઇ તે વેળા તરત; ઘરની પરણી નારા આપ, રહી જીવત માને બાપ; તન ગોપીતણું જેટલું. ગોપીચંદન તેનું તેટલું, તેથી એ મન પ્રીતજ ઘણી, કામશેન એ વાણી સુણી, કપટ એક મનમાં સમજે કરયું, અધરમ ઘણુ તેણે આદરયું; કરયું કારમું માધવ રીશ. કામકુંદલા સેડે દિશ; વસ્ત્ર આભુષણ ઓપીત આશ, મુકયું પ્રેમદા કેરી પાસ; ઠેઠ મુસ્તક માધવ તણુ, કામા દુખ પામી મન ઘણુ. વાગી લહેર મુરછા થઇ તરત, માનની ક્ષણમાં પામી મરત, બધા ગામમાં વાતજ થઇ, કામકુંદલા વિરહે મુઇ; દાહે શાણે દીઠુ જેમ, કહયુ રાય વાકમસેને તેમ; વિક્રમસેને સાંભળી વાત, એતો

ઝાઝા હુએ ઊત્પાત; ખરી ખબર માધવને લેઇ તારે વીરહે કામા મુઇ. બ્રહ્માંડ આણુ ચઢાવીયો વરત, મુરછા આવી પામ્યો મરત. ઊત્પાત વરતયો બાપે ગામ, લાગી ઝુરણુ ઠામોઠામ. શુભ સત્યવાદિ વીકરમ વીર. તજ્યુ આપે પોતે અન નીર. પ રદુખભંજન હું કહેવાણો, શુ મોડુ લઇ મંદીર આણો, અવતાર ભઠ પડયો આ-દીશ, બે હત્યા બેઠી મુજ શીશ, બણો ક્યાં રકુ ક્યાં નેહ, એ બે તેમ ગ્રીજી મુજ દેહ; પાસે પહોડયા નરને નાર; શીવ દહેરા કેરે દરબાર. એર જેને આચારણુ તે જન જાએ તેને શરણુ; શિવને સ્થાનક કુંડજ કરયો,આપ રાય પોતે પરવરયો, અગ્નિ તણી તો જ્વાળા કરી, પત્રહેય સામગ્રી ભરી. સહસ્ત્રી નામનો માંડયો હોમ, અગન પ્રેમ તે ચાલ્યો વ્યોમ, કહાડયુ ખડગ કાયા કાપવા, આહુતિ ચંડીને આપવા; હાથ હાથથી કાપે અંગ, આપે આહુતી અગ્નિ સંગ, થોડે થોડે હોમ્યું સરવ, મેલ્યો મનમાંહેથી ગરવ; પુરણ્‌ાહુતી કરે તે દીશ, ખરમપતને માંડયું શીશ. જે જન પુન્ય પરમારથ કરે. તેત્રણ વણુ ખુટે કેમ મરે; જે આખર તરે ની ધરમ, કોણુ કરે પછે રૂડા કરમ, ઝાઝુલય માન્ય જોગ માયા જેહ, સાજો કીધો રાયનો દેહ. માગ માગમોટા રાજન,પ્રિત થકી થકી હું છું પ્રસન્ન માતા માગુ તે મન ધરો,એ બેની પુરછાપરહશો; સજીવન એ બે થાય, એવો કાંઇક કરો ઊપાય.

છપ્પો—મુરખ જડ જન હોય, કોય દીન વીદ્યા પામે,નીરધન જરૂર બળ રાંક લેહના ધનની વામે, ઊઢ઼ં સરણે બેહવાન, કોય દીનવાસ વસાવે; કોટીધ્વજ કહેવાય દીન કરજ કહાવે. વંઝા પુત્ર હોય દિન જણે પામી સ્વરગ પામે કહી શામળ કહે સંસારમાં મુઆ કો જન જીવ્યા નથી.

ચોપાઇ—રાજા કહે નવ જીવે એહ; તો નવ ધરાવો મારો દેહ: કહે હરસીદ્ધ સાંભળરે વીર, રાખો આપ રૂદેમાં ધીર, મોહાસ્નેહને લાગી આંચ, પ્રાણુ પડમાં ર-હેશે દીન પાંચ; અણુસમજે બાળે એહને, હત્યા શીર બેસેતેહને, પરવરીએ વૈતાળજ ઘેર, શેષ નાગ પાતાળુ ઘેર. અમરતરૂપી અંજન આજ, આવે તો સરે તુજ કાજ. ગયો વીર પાતાળ પ્રવેશ વાયુરૂપ વારજ નહીં. લેશ, સહસ્ર જીભ તણો જ્યાં ધણી સ્તુતી કરી જઇ તે નર તણી, માત હરસીધ તણે પ્રતાપ, આ સ્થાનક આવ્યો છું આપ, દુખભંજન વિકરમ વર દીશ, બે હત્યા બેઠી તે શીશ;પરમારથ તણે કારણે, બળતો હતો સતી બારણે, વચન દઇ ઊઠાડયો તરત, નહિતો મહીપતી પામતો મરત માટે અમરત અંજન આપ, તેહ તણાં ક્મીકલ કાપ; પરમારથ સુણી નાગજ હરયો, બોલતે વેળા વરયો, આપ્યું અંજન હેતે કરી. આવ્યો વીર તો પાછો ફરી,કરી વાત વીકરમને સાથ. અમરત અંજનઆપ્યુ આ દેહ, બેસારાયા સુખપાલે ઠામ, તેડી આવ્યો ઉજેણી ગામ; મંડપ શોભા રૂડી મચી કરી હેમ કળસની રચી; જેમ પોતાના પરણે પુત્ર. તેની શોભા કીધી સુત્ર. આપ્યા મરથને ગોડલાં.મંબાજળ

લહરા આતી એડલી, મોંઘા આપ્યા મુકતાફળ હાર બીજો માલ સૈ અપરમપાર, વરત્યા ચાર મંગળ જ્યાહરે, અષ્ટમાં દાન આપ્યાં ત્યાહરે.

દોહરા–દુંદમી વાગ્યાં દેવનાં, જેમ હુઓ જેજેકાર; મેળો કીધો મહીપતી, તે નરને નાર, ગજ ઉપર વાહન કરયું, વજીર વોળાવા કાજ; માધવ વિપ્ર ને મહીપતે, સોંપ્યું ત્યાંનું રાજ, રત્ન અમુલખ અતી ઘણાં, સોંપ્યા ઘણા ઘર સુત્ર. માધવ વિપ્ર તણા હુઆ પાંચ પ્રતાપીક પુત્ર. એક વિપ્રને કારણે,એવા કરયાં ઉપાય, એવો દુખભંજન અતી; સાંભળ ભોજ ભટ રાય, એવા પુન્ય જાણુ પ્રાકમ કરો, પરકાજે દે પ્રાણ; એ શિહાસન તે બેસશે, જે સાહશીક સય સુજાણ પ્રાકરમ કરયાં જે પુતળી, વિકરમસેન વખાણ; પંડિત કાળીદાસ માધવ પ્રિતે લખ્યાં પુરાણશ્રી ગુજરગુણ અળગો, અધીક જયા ઉલાદ, ભાગ્યશાળી ભાવિક ભલા. આદે અમદાવાદ શ્રીગોડ માળવી વિપ્ર શુભ વેગનપુરમાં વાસ; તેને પ્રસન્ન થઇ સરસ્વતી, પ્રીત ઘણેરિ પાશ, સચ્ચશુભ, શ્રી ગોડ મહાવિરે સવર ધામ; શામળાજી સુત તેહનો નીરમળ રૂડુ નામ, કહે પુતળી ભોજ સુણ એવો દુખભંજન રાય, એવાં પ્રાક્રમ જે કરો તો ધરો શીંહાસન પાય, એમ કહીને પુતળી આપે ગઇ આકાશ; એહ કથા પુરણ થઇ, કહે કવી શામળદાસ બ્રાહ્મણ ભાટ ચારણ સહુ, કવી કહે કહુ કરજોડ; શામળભટ કહે સૈ બોલજો, જે જે થી રણછોડ.

વારતા ૨૭ મી લક્ષબુધ્ધીની.

તરૂણ નામની સતાવીસમી પુતળી બોલે છે તે વારતા રાજા ભોજ સાંભળે છે.

ચોપાઇ–શારદાને નામું શીશ, આરાધુ ઉમીયાપત ઇસ,બેટી બહુ ગુણ બ્રાહ્મણ તણી, મોટમ મતી તણીજ મણી દેવી તું મોટી દાતાર, ભાર વિદ્યાની ભંડાર; કરૂણા વાસ રસનાએ કરો, ભંડાર બુદ્ધિ તણા મન ધરો, અકલ અખુટ તું આપ અનુપ, રજિ રાજેશ્રી રાજસરૂપ; વિશ્વ જનેતા વિદ્યા નામ, ધરમ શકળ કેરૂં તું ધામ. મયા કરે તું મોટી માત, વાણિવર દેજે વિક્ષાત; ગુણ સાગર મરજાપણ ઘણી, તનયા ત્રિલોક સરજી તણી; મન ઇચ્છા મોટીમાહરે, આવ્યો શરણમાં હું તાહરે. દયા દિન જાણી દિજીએ. કલ્યાણી કરૂણા કીજીએ; વિદ્યા તણે વિવેક વિલાસ, પંડીત બેઠા રહે નિત્ય પાસ; શુભ વાતની દે કોઇ શાખ; પલક એકમાં પામે લાખ. જો ભંડારી પાછો ફરે. હુકમ લાખ અદીનો કરો; કરે કોટીધા એવા કામ, બમણ ભોજ ચડાવ્યું નામ, કવી જાચકના પરે કોડ, આલોક નહી તેને ત્રેડ, ધ્યાન શાયંકાળ પ્રભાત, અહનિશા વિદ્યાની વાત, અધીક પુન્યની આશ, હેતે સીંહાસન આવ્યું હાથ, લાવ્યો લાયક લક્ષણ લીધ. કોટી પ્રકારે કરૂણા કીધ, ગામ ભોજન કરાવ્યું

ઘણું, અતોલ પુન્ય કહુ તે તણું; કૃષ્ણ કૃષ્ણ સ્મરણ તેં કરશું, ધ્યાન ઇશ્વરનું મનમાં ધરશું, આશન સ્પર્શ કરે જેટલે, તરૂણી નામ બોલી તેટલે; રખે બેસો આશન એ રાય, એ બેહેથી સુખ ના થાય ભલું ચાહે તો ન કરીશ બોજ; રૂડા છો પણ થાશેરોડા પગ ખેંચીને રહયો, એક બોલ તે પ્રત્યે કહયો; શામાટે ના કહો છો તમો, શે નવ બેશી સક્રીએ અમો. ત્યારે તે બોલી તરૂણી થાલ; તરૂણી કાં બોલે છે આળ; વિક્રમસેન ઉજેણી ધણી, આણુ એક છતરે તાણી જીવ્યા ત્યારે કીધા પ્રાક્રમ, નવ ખંડ શુભ કીધું નામ, તે માટે જે તેવા થાવ, એ સિંહાસન પરજે પાવ. ત્યારે નરપત ચરણે નમ્યો, ઘણા બોલ તરો મુજ ગમ્યો, તેને કેહું પ્રાક્રમ કરશું, ભિક્ષુકને કેમ અભરે ભરયું, સકળ પ્રજા કેમ પામી સુખ. કેમ ટળ્યા દુનિયાના દુખ, નિર્મળ વાત કહોજી નેહ, તોલ તાત કહોને તેહ. ધરૂં તો તેવા થાઉં, નહી તો બેહો ગુણજ ગાઉં, ગુણસાગર શ્રી માળવ દેશ, પાપ તણો જ્યાં નહી પ્રવેશ, નગર ઉજેણી અતિ અનુપ; ભારે ભુપત વિક્રમ ભુપ; ઘેર ઘેર શદાવ્રત સંગ. પવિત્ર પ્રજા શીવના લીંગ. મહીમા હાજાર દ્વાર તણા, ગોવીંદના ગુણ ગાએ ઘણા; ચતુર નારી ચાતુર લોક, સહજ મારઅકોઇને નહી શોક. ઘેર ઘેર ગંગાજળ ગોડલા; ઘટ જાણે લંકા ટોડલા. ઇંદ્રપુરી આકારે લખી, સકળ દેશ માંહે છે સુખી; ચાંચર દેવ્યા ત્યાં હરશીધ વાજા વાજે ત્યાં વિધવિધ. અહનિસ સહુને આણંદ, પદમણી વિનાના ફંદ, ચંપક વરણાં સઉને ચીર, નીર્મળ ક્ષીપ્રા કેરાં નીર. અભી નવો અધિપતીનો ઇંદ્ર. તારા મંડળમાં જેમ ચંદ્ર, વસીષ્ટ ગઉતમ જેવા રૂષી વેદ વચન બોલી તે સુખી. વણીક સઘળા શેઠ સગાળ, દેશ માંહે નહી દુકાળ, વકતાળ સરખા ભારે ભાટ, ચારણ ચતુર વખાણે વાટ. એવી વરણઅઢારે વાસ, તેજ પુંજ પુરણપ્રકાશ; વણવાડી તરૂવરની છાંય, ખીલ્યા કમળ સરોવર માંહ, શોભા જાણે સ્વરગ તણી, ધરમ ધોરંધર અધીપત ધણિ; આણુ ધરમ તણી જ્યાં ધરે, વીત્રન કોઇ ત્યા નવ કરે. રાજ કરે રાજા એ રિત, પ્રજા ઉપર અદકી પ્રીત એવે કામ કરયાંતાં બહુ, મુડામાંથી મુદી કહુ ભારે સરોવર બીંદ્ર એક, વાતક કહું એ રીતે વિવેક, કહુ એક સમાની વાત, બધે દેશ એની વિક્ષાત.

દોહરા-સિંધ દેશ વીરોમણી, મોડો જ્યાં મેહેરાણ; રાવ શંગ રાજા વડો; સકળ કળા સુજાણ, નગરશેઠ એક નગરમાં, ઉતમચંદ અભીધાન; વેપારી ભારે ત્યાંહાં, મહીપત કેરા માન. પુત્ર ચાર તે પાટવી. એક અકથા સાર; એક સતબુદ્ધા શહઆધા એક લક્ષ બુધ્ધી અપાર. કરોડ બુદ્ધા ચોથો કહું, એ ચારના નામ, પાળે તાતની આજ્ઞા. કરે પુણ્યના કામ, અન્નખત ઘેર અતિ ઘણી, અરથ ઘણેરો આથ, ચારપુત્ર કરે ચાકરી, દ્રવ્ય પોતાને હાથ; વાર દિવસ તો વહી ગયા, આલખાત કરતાં આપ. નગર શેઠ દુખીયો પડયો, પ્રૈઢ કેરે પ્રતાપ; ચાર પુત્ર એ ચાતુર છે, તે કહાએ વાત.

આમને કહો કઇ આગના, વચન પાળીએ તાત. મત્યુ સુજે છે મુજને, સત કહું છુ સાર; દેવલોક વિશે જશો આજ થકી દીનચાર એક એક પુત્રવાસો રહો, રક્ષા કારણ ઘેર. બાકી ઠેકાણે સુવે, ઘણા હેતથી ઘેર ઘરમાં ગરથ ઘણો ભરયો ધાન આદે જે દ્રવ્ય તે સરવે લુંટાવજો, માલ ખજાના સરવ. અધાર છે ઓરડા, શોભા નઉતમ સાર; તે મધે મેં મુકીયાં, રતન અમુલખ ચાર. ચારે ભાગે વેહેંચજો, લેજો તે એક અદકું; ઓછું નથી, વાણું મુલ વીવેક.

ચોપાઇ–બોલ્યા તાતજી તેણે દીશ સુત્ર પુત્ર ચેતાવ્યું શીશ; એક દાહાડો સઉ સંચર, શેવા તાતની રૂડી કરેહ દિવસ ચાર થયા છે નેટ, સ્વરગ લોક પધારો શેક. ઉત્તર કામથી કીધ, માલ સકળ લુંટાવી દીધ કરોડ પતીના જેવી રીત, ખરચ્યો દ્રવ્ય તે પુરાણ પ્રીત, મનસા સીધ થયો એક માસ, મળ્યા પ્રીતેથી ચારે પાસ. ઉઘાડીએ ઓરડો આપણો, કહાડીએ ગરથ ઘરમાંથી ઘણો ઉઘાડી ઓરડામાં ગયા. ચારે બાંધવ પાસે રહયા,લીધા દાભડા સોના સરણુ. તેમાં રત્ન દીઠાં છે તરણુ;કહયા થકી એક ઓછું થયું, કોઇએ લક્ષણ તેનું નવ લહયું, કહો ભાઇ આતે સો કોપ, એક રત્નનો થાયે લોપ; કોને માથે દીજે દોષ, કોને જઇને પુછીએ જોશ. રત્ન ગયું એ કોને હાથ; આપણા વઢીએ તે કોણ સાથ; વઢીએ તે આપણું નહી કામ, ડાહયા કહે છે બધું ગામ, કોને કહીએ રહીએ શરણુ,ભાઇ ચાર ને રત્નજ ત્રણુ, એ ન વેહેંચ કેમ લેવાય, જાવા માલ તે કેમ દેવાય. સુજે નહિ એમાં એક વાત, કરી સોચના દાડા સાત; સતબુદ્ધી કહે ખાઇએ સમ, સહસ્ત્ર બુદ્ધી કહે માને કેય. લક્ષબુદ્ધી કહે કહાડો નામ, કરોડ બુદ્ધી કહે જઇએ ગામ; ઉજેણીપતી વીકરમજ સાગે દુખકરે પર કાજ, જોઇએ એક તમાસો તેહ; નીસરયા આણી ચારે નેહ. પરીક્ષા જોતા જોતા જાય, કોને ન ગણે લેખા માંહ. ચતુર નર પુરાછે ચાર, પ્રાક્રમ તેનો અપરંપાર રટે; સર્વ લોકોના નામ, આવ્યા જ્યાં ઉજેણી ગામ. નથી બીક તનમન કશી,રહ્યા એક સ્થાનક તે વશી. બધા ગામની ચરચા જુવે. ખરા દીન એવા તે ખુવે;એક દીવસ સીપ્રાનું નીર, નાહ્યા ચાર મા જાયા વીર; નીશ ચરચા જેવાને કાજ નીકળ્યો છે વિક્રમ મહારાજ; અદ્રષ્ટ વિદ્યા આપે હોય. દેખી ન શકે તેને કોય;દીઠા ચાર કાયદા વાટ, રહયા રાને જેવા. શું કામ એ મનમાં ધરે, શો વિચાર ચારે જણુ કરે; નરપત ઘરનો ચુકવે ન્યાય, તેનું નામ કાજી કહેવાય. કરતો તો તેનું કુળકામ,આ વ્યા ચાર જણુ તે ઠામ; નેહ ધરી તેને નીરખીયો; કરી પરીક્ષા તને પરખીયો.એક કહે કાજી એનું નામ; સુંપીએ આપણુ એને કામ; બીજો ડાહયો કહે એ દ્રશે,ત્રીજો કહે તે કારજ થશે, ચોથો કહે જુઓ એ જાત, પ્રગટ છે કોઇ એની ભાત; એકકહે વણીક છે એહ, એથી કામ ન થાઓ તેહ, બીજો કહે જોઉં છું મુખ,વણિકતણું તેનું શું દુઃખ; ત્રીજો કહે ખાધું છે લુણ, એનો દોષ ગણે તે કુણ, ચોથો કહે મે જાણી

વાત, વણીક જાત છે એની માત, એમાં માલ કહોકી ગરથ;એથી આપણો ન સકે અરથ; એમ કહીને આઘા જાય,તેતો દેખે વિક્રમ રાય,વઢતા દીઠા ઘેટા બેય, જોવા રહ્યા નર ચારે નેહ. એક કહે એ છે બે ભાઇ, બીજો કહે એ બે ઓરમાઇ; ત્રીજો કહે એકઠા એ ચરયા, ચોથો ભુખ્યા ના ભરયા. એમ કહીને આઘા જાય.તેની કેડે વિક્રમરાય; આવ્યું સીમલા કેરૂં ઝાડ,આવ્યા ચારે તેને આડ.ગજરણ પંખી બાઇ ત્યાંહ. બચ્યાં ચાર તે માળા માંહ; એક કહે કાયલાનાં બચ્યાં,તે ગરજણપાળેમેલ્યાં બચ્યાં; બીજો કહે બોટનું ખાધું ઘણું. ગજરણ છે પણ કોયલતણું,ત્રીજોકહે કોપલ નોચણી,તેને પ્રીત ગરજણશુ ઘણી. ગરજણ કોયલે કીધો ભોગ, તે સંતનો શુભ સંજોગ; ચોથો કહે એ એકજ હોય, સંગત એકઠા બોલે મોહોય,એમાંભ્રાંતનરાખો કસી, ગરજણ પણ કોયલમાં વશી; કરે વીચાર એ સુંદર રૂપ.અચરત પામ્યોભારે ભુપ. રૂપ પોતાનું પ્રગટ કરી,સામો આવ્યો હેતજધરી.ચારેનીરખ્યા રાજકુમાર,દેવ રૂપ મોટા દાતાર, એક કહેએ મુરખ હોય;એને રખે ધીરો કોય. બીજો કહે મુરખનો તન નીરમળ છે ન્રૃપતનું મન; ત્રીજો કહે છે તસ્કરે જાત,બાકીતો ભલાછે ભાત. ચોથો કહે વારૂ એ વંશ,અવતારીક નથી એ અંશ. વડુ ખાંપણ છે એક વિવેક. માત પીતા નહી જાતે એક. વીચાર ચારે છાનો કરે, રાજા બોલ રૂદેમાં ધરે;રૂપતેજ છે અપરંપાર અરસપરસ કરયો જુવાર. ચારે જણ નરપતીને નમ્યા, ગુણ ચાતુરી દીઠાં ગમ્યાં,પુછેછે મહીપત મહારાજ, કહો ભાઇ આવ્યા કોણકાજ,કોણ નામતમારો દેશ, ક્યાં પ્રિતે કરવો પરવેશ. સાંભળો મોટા મહીપત મન ઉમેદવાર છું શેરજ અજ; બાંધુ બુદ્ધિ સાથે બાકરી, ચતુર નરની કરૂં ચાકરી. મેહેનત મજુરીનોનહિ કામ, કરીએ અકલ થકી એ કામ;રૂપ કામ તેશીઓ દેઉ,મોહો માગ્યો મુસારોલેઉ. નામ તો રાજાજી તમતણા, બીજા પેટ ભરયાં છે ઘણાં;સતબુદ્ધિ પહેલો એક,બીજો સહસ બુદ્ધિ વિવેક, લક્ષબુદ્ધી એક ત્રીજો કોડ, નામ ચોથાનું બધી કરોડ.નામ ચારના શુણીશાં રાય,આનંદ અદકો અંગ ન માય, પરવા પુરણ પ્રીતે પેર,ચાર ચતુરને તેડયા ઘેર,મોહો માગ્યા મુસારા દીધ,કબુલચાકરીચારેકીધ,કરે વીમાસણ રાજા ઘણી,જોઉ ચતુરી ચાકર તણી, પાસે બેશારે આપ પાન,સભા મધ્યે દે છે સનમાન.

દોહરો—એક સમે સભા વીશે. આવ્યા કજીયા ચાર, તે સોપ્યા પેલા ચારને, વાળો ઉત્તર વહેવાર. બે કહે જુઠ ન બોલાશે,ન્યાય ચુકાવો ન્યાય,સભા મધ્યે સાચું કહો, રીઝે બોલ્યો રાય. પ્રથમ એહ ઉભો કરો, ગુનેગારન ઘોર; શુળીએ દો ધરમા કહે. એ જાતે છે ચોર પકડયો છે પુરમાં થકી, માલવ કેરે ઘેર ખાતર પાડી ઘરમા ગયો.પીછી એવી પેર સતબુદ્ધી કહે સાસતા, પુછુ એને વાત;ચોર નહી એચતુરછે જોવા દો તે જાત. ચોર કહે હું હું ચોર છું,મારો તુજને કામ; સતબુદ્ધી કહે સાચું છે, દેખે બધું ગામ.

ચોપાઇ—ગુનહેગાર કહેતસ્કર અમો,શાને વાર કહોછો તમો; ખાતર પાડી ઘરમાં ગયો; શાહ એ મારે થયો. દોહરો—સત બુદ્ધિ કહે સાંભળો, વાત તણો અંકોર; બાર પુરૂષ મેં જાણીયો: ચીત ન આવ્યો ચોર, તેને છાનો રાખીઓ, પુછી સઘળી પેર, ઘરનારી પાસે ગયો, ઘણા હેતથી ઘેર, કેહે તારો ક્યાં ઘરધણી, સોનીની તે નાત; મારે કામ છે તેહનું, ઘડાવવા છે ઘાટ;નારી કહે તે નવ મુઓ મુજને છે બહુ ખાર; અરધી રાતે તે ગયો, લેઇ મારો હાર. પ્રીતે લાવી પિયરથી મોતી છે સેહે સાત, સરખીશેરો સાત છે, તે વનીતા કહીવાત, ભેળવ્યો છે કોઈ ભામની, જારી કરી તે સાથ;આભુષણ જે માહરાં. સુપે તેને હાથ; એ નહી મારો ઘરધણિ હું નહીં એની નાર; આજ થકી રહું એહી, એ વાતે નહિ વ્હેવાર.

ચોપાઇ—સાંભળી વાત સતબુદ્ધિ વળ્યો, એકાંતે માલણને મળ્યો;મિત્રસોનીમાલણ તારો. મન માન્યો મેં મીત્ર માહરો. મહીપત આવ્યો છે મુળીને, હવડા ઘાલે છે શુળીએ,મુજને ત્યાં તેડયો એકાંત,બાહ્યબંધ જાણી બ્રાંત;શાતસે મોતિનો હાર, અરધી રાતે આવ્યો આ ઠાર; સાતશેરની નીશાની તુને, હેતે હાર આપ્યો મુને; આવ્યોહું લોભે લાંચમાંઉગરે પંડ ઘડી પાંચમાં છેતરીવાત કહી છાનીએ. નારીની તે બુદ્ધીએ પાનીએ. હેતે કરમાં આપ્યોહાર, લાવ્યો સભામાં નલાગીવાર. રાજા આગળ કારણ કહયું;શાણાપણે સાચુ કહયું, તસ્કરને તો કહાડયો તરત,સાચું બોલકે આવ્યું મરત; શું સાચુ અંકોર, બાર વ્રક્ષ વરે હું ચોર, વળતિ તેડી માલણ ત્યા ભરી સભા રાજાની માંહ; અગત ખેર ધીકાવ્યા તેહ, નાંખ્યો નારીને બાળ્યેઃ ચેહ,અગની માંહેનાંખ જેટલે,સતબુદ્ધી બોલ્યો તેટલે,આ વેળા સાચું બોલો આપ, ગુન્હા સરવે કરશું માફ, જોળખે ઇશ્વરને આજ,કહે વાત મુકીને લાજ, ત્યારે માલણ બોલી સાચ, વચમાં સાક્ષ સુરજની વાચ. સોની પાસે દીઠુંધન,મેં કરયું લેવાનુ મન; ચેતાવ્યો મેં મારે ધણી; પ્રાકમ પ્રીત દેખાડો ઘણી. એ પાસે જે હુતો ગરથ, લીધો વાઇસે જે સમરથ એકરહયો એ પાસે હાર,અમો ઘર નાંહે કર્યો વીચાર મધરાત મંદિર આવજો. હુશીયારી સાથે લાવજો. ધરણી,નવ દેખે જેમ ખાતર દઇઆવ્યો તે તેમ મોહ પામ્યો તે આકળો થયો. અડધી રાતે આવી રહયો,મારા હાથમાં આપ્યો હાર, પાડી બુમ મારે ભરથાર.ખાધી જ્હાર જ્યારે આવીસહુ લોકે તસ્કાર જાણીયો, વડો એહ અમારે વાંક. ઇશ્વર આણુ એ સાચો આંક.

દોહરો—ગુન્હેગાર માળી કરયો સાચો સોની સરવ; પાછો અપાવ્યો પ્રીતથી.લીધો હાર તે દ્રવ્ય. શીરપાવ સોનીને કરયો. હવે ન કરીશ એ કામ;ખરવાહન માળીને કરયો, દેખે બધું ગામ, સતબુધી પાસે તેડયો,પુરી ધરિને પ્રીત; તે એનેકેમ ઓળખ્યો રૂડી હિઠી રીત એમાં અચરત કશું, શો મેં મારયો મેહ, એમ કહે આપની હું જાતે છું ચોર.

ચોપાઈ-ભાગ્યો સંદેહ મનથી ટરચો,બીજો કજીઓ આગળ ધરચો;ફરીયાદ કરી અહકી જાહરે, પછી વાત તેને તાહરે.એજન ચાર અમારૂ ગામ,હઠીસંગ છે મારૂં નામ; કહેતાં તો આવે છે લાજ. જાતક્ષત્રી રજપુતે રાજ,ઘેર ઠકરાણું સુંદર રૂપ. ભામની તે પણ ભારે ભુખ.અવસર દીન હતો દુડલો ગયો પહેરવા ચુડલો. ચુડગર તે ત્યાં બેઠા હાટ, મીત્ર મળ્યો એક મુજને વાટ,તેને તો ઉઠી હું મળ્યો. શોક મારા રૂદેથી ટળ્યો વાતો કરતા,ચાલ્યા બિર જ્યાં પુરે વહાણુ નદીની તિર; મેં કહ્યું નથી ચાકરિ,ઘરનું ખરચ અલખત આ કરી. બોલસપાર સમીત્ર કહયો હું ચાકર વહાણુ વટીનો રહયો, પલક એક રહયાની પેર, ખબર ન કહાવી ઘરના પેર મે જાણ્યું ઘડી એક થશે;વાટ જોઇ મન રીઝશે,જાવતી મહેલી જોબન વેશ. પરધરતી ચાલ્યો પર દેશ;વાટ જોઇને વિનતા રહી, ચીંતા ચતુરાને બહુ થઇ,નદી વાતને જુવે વાટ;એક ઝવેરી આવ્યો હાટ, પુછી એમહાને લીધો પાર; તેડી ગયો ઘેર તે નરનાર, દેખાડયા અમુલક દામ, ઠગી નરદાખીતે ઠામ;નીચબુદ્ધિ નારીએ કરી ઠગનિ પાસે રહી તે ઠરી;વિત્યા વરસએમ કરતાં બાર, પ્રગટયા બાળક એને ચાર. ફરી ખાવ્યા અમે આ ગ્રામ. ગયા આપ રહેતાં તે ઠામ.પુછયા લોક પાડોશી બહુ,ઠપકો દેવા લાગ્યા સહુ. તમો નારને તેડી ગયા,બાર વરસ છાના કયાં રહયાં; કયાં કામની મેલી આવીયા,એકલા કેમ આવીયા. ત્યારે મેંતો ઘશીયાહાથ, બોલી નશકયો સજનીસાથ.પાછોફરીને આવ્યો વાટ, જ્યાં છે ચુડગર કેરૂં હાટ; ચાર પહોર તો બેસી રહયો,શોકાતુર મનમાં હું થયો, તે સાથે મેં બાંધી પ્રીત;કહી બધી રામાની રીત,તેડી ગયો પછે એક ભાગી મારાં મનની ભ્રાંત,ઝવેરી જાતે છે લુંડ. અમ ગરિબને દે એમ દંડ;દામ મદ છે એને દેહ, પરોસ રહેવું મારે તેહ.થયાં વરસ એકને બાર; આવ્યા હતાં એક નર નાર;કોણ જાણે નર કયાં ગયો,તેનો સંદેહ અમને થયો,એકલી બેઠીતી કામની;ભોળવીછે એણે ભામની;તરીકે પછી બીજી હોય તેનો વાત ન જાણે કોય, તારી હોય તો ઓળખ આઠમ,ઠામ ન લેશો એ મારૂં નામ લાઠ બાથે નહિ પુરૂ પડે, અમ સાથે એ આવી વડે પ્રીછી વાત પટંતરપેર,ગયો ઝવેરી કેરે ઘેર. મોઘા મોતી જોઇએમાહરે રખાડ જણુસ જોઇએ તાહરે,કહાડે મોતી નિહાળ નમે. એક વસ્ત એને નવ ગમે. જ્યારે ગયો હું માના સુજાણુલેવા દિસે છે મોટા પહાણુ. મે તે સાથે કીધીરાડ. મારી આને ગમે તે દહાડ;વચન સાંભળ્યું ઘરમાં નાર, આવી તતક્ષણુ તે તો બહાર, મેંતો ઓળખી ઝાલ્યા હાથ. થઇ રાઢ ઝવેરીસાથ, મારી નાર અપાવોહિશ જુઠા કેરૂ છેદો શીશ, તેડયો ઝવેરી પડદો ખોલ. અલ્યા ભાઇ તું સાચું બોલ, તે ઝવેરીએ જોડયા હાથ, બોલ્યા સહુ સભાની સાથ; ગયો બજારમાં, હું જ્યારે. બેઠીતી નારી ત્યાહરે,અરીપરી દોહેહસ જોય.નેત્ર નીરભરી ને રોય,પુછી મે તેઓને વાત, એકજ મારે રેહેવું રાત, તેડી ગયો હું મારે વાસ, મીત ધરીને રાખા- પાસ; બેઠીમા-

બીપાં દીઠું ધન,ડળકયુએ માનનીનું મન,મોકલવા માંડી નવ ગઇ,વર ધણિઆણિ થઇને રહિ, અરભંક આવ્યાં તેને ચ્યાર, આજ થવા આવ્યો ભરથાર, સાચો અક્ષર એહેજ આંક, નથી બીજો કાંઇ મારો વાંક. જો માને ધણીનું મન,તોએ બરાબરઆપુ ધન. પુછયો પટતરો નારી તણું તારે કો ઉપર મન ઘણું. કહે સુંદરી સાચી વાત એને ઘેર રહિહું એક રાત, બીજો દીવસે તેડી ગયો, ત્યાંથકી અલોપજ થયો.ઓળખાણુ એની સાથે નથી.કંથ ઝવેરી મારો નથી,રજાવંત હોય નારી જ્યાં,સભા સહુકહે જાશે ત્યાંહ;શાઅબુદ્ધ કહે ખોટી વાત,જેણે ઝાલ્યો જુવતીનો હાથ,ઝખમારી ઝવેરી જશે. ટકરાણુી હોંશારની થશે; કાંઇક રતન આપણું પડ્યું, વાટે જાતાં કોઇકને જડ્યું, સુખ ભોગવે ખાતે ધણી, જ્યાર લગી ના દેખે ધણી;ઓળખેતો તે માગી લે હાના તેને કોણુજ કહે,ચાચું માન્યું સૌ કો સાથ, સુંપી શામા શુ શીનેહાથ લોક કહે જુવતી જેહની, બેટા બેટી તો તેહનિ.

દોહરા–શહસ્ત્રબુદ્ધિ કહે સાંભળો, કહું પટંતરે પેર; વિપ્રે વાવી તુંબડી, તેતો પોતાને ઘેર.વેલો વાધ્યો વૃક્ષનો;સ્વારી ક્રાધી શેવ; પ્રસર્યો પાડોશીતણે ચડયો નિહાળી નેવ. તે ફળ લાગ્યાં તુંબડાં દશ પાંચને વિશ; આવ્યું તેણે વેરીયાં, ચડીપાડોસણુને રિસ, એક કહે મેં વાવીયાં, બીજો કહે માહરૂં બાર; તે ફળ તે કેને ઘટે ત્રધ કરો વીચાર. તરણુ તાહરે બારણે રહિ, જે આલે વેલા સાથ; તેટલાં ફળતો તાહરા, બાકી એની સાથ; વેલે વળગ્યા આવિયાં, તે વાવણુહારે લીધ; અળગા રહયા જે એહથી,તેનો પાડોશીને દીવ. નારિને કહે નીસરો,બાળા વળગે બાંહ,તે જાશે જુવતિ કને,બીજા રહેશે આંહ ઉછંગે. એક તેડીઓ એક વળગ્યું બાહે વરત; બેલાજી ઘરમાં ગયા ચુકયો ન્યાય તે તરત.

ચોપાઇ–તીજો કજીયો કરી સમક્ષ, ચુકવ્યો જેણે બુધિલક્ષ,એક પુરૂષને નારી એક, કરી અરજ વાણિ વિવેક, પ્રથમ પુછી નારી હાથ, શા દાવો રાખે એ સાથ; સભા ભરી બધી ભરપુર, બેઠો નરપત આણ નુર, નારી કહે સાંભળ નાથ,ખતલખી આપ્યું એણે હાથ; પુરા કોરા છે બત્રીસ. જાણ પડે તેમાં જુગદિશ. દિવસ તે આપ્યોનો કાયદો,કહ્યુ બત્રીસ તણો વાયદો;નીત નીત પ્રિતે આપે એક,વાયદોચુકે વિવેક,પણ એકે થાય પાખંડ,તો સત રૂપીઆ આપે દંડ;એકત્રીસ દિવસ એકત્રીશ ભરયાં એને મનયો પુરા કરયા, બત્રીશ થયા પુરાદન,રહયો એક અમારે મન; માગુ એક તે વહેવારના;સતમારો તે ગુન્હેગારના. કોઇ તણી નવ રાખે લાજ,જુઠાને સુ બીએ દે; આજ; પુરૂષ તેડિને પુછિ વાણ. સાચુ બોલો ચતુર સુજાણ. નર કહેખત લખિ આપ્યુ, ખરૂં, કરેયો વાયદો બોલ્યુ ધરૂં; ગુન્હેગારના સાત તે સાચ.ખોટું એ નવ બોલે વાચ. ધીરજ એને મન ના રહી.આકુળ વ્યાકુળ અહકી થઇ;સો અદકા લેવા કારણે;આવી બથ કરી બારણે; માહરો ચાકર હુતો તાંહ માલ ઉતો તેના ઘર

માંહ;તે એણિયે પુંચિ લીધ;માહરે ચાકરે તે દિધ;માહરે મનતો દેવું વળયું, જેમ તેમ તેને આપવું ટળ્યું; ભરિ પુરિને આપ્યું અમો,મળે પડે છે તે વારો તમો;સઘુ સભા તો અચરત જોય, એના પાર ન પામે કોય; એ વાત અહિંઆથી રહિ, બીજી વાત એક જાહેર થઇ. તેહ પણએક નરનેનાર,રાઢ કરતાં આવ્યાતે ઠાર, મરવા જાઉં છું આપે અમો ન્યાય ચુકાવો રાજા તમો. કરોડ બુધીને કહે છે રાજ અરજ સાંભળો એનીઆજ વારૂ કહિ શલામજ કરિ;પ્રથમ તો પુછે સુંદરી,કહે દાવો રાખેછે કશો. શાચ બોલ શભામાં વસો; શામા કહે સાંભળજો સરવ, ગુરૂ જુઠો નહિ બોલું મરત; એક ખેડમેં ઝાત્રા કરી,વાવ્યા જવલીતા તાહરી.કમી કશીને કથતો ચડયા, ભર જોબનમાં આવી અડયા; લીલા લીલા સઘળા દિશે,હેતે દિઠું હઇયુ નહિ શે;હું ખેતર રાખું ઉત્તરમાંહ, એટલે પંથી આવ્યોત્યાંહ દીતશો દેવ શોભતો સાર, તેતો અશ્વ હું તો અશ્વર, અશ્વ એણે કીધી આળ, ઘોડો બાંધ્યો જવની પાળ,મેં એને આગળથી કહયું; રાતે તો નહીં જાએ કહયું; તારો ઘોડો એ જવ ચરે, આરૂ ખેતર ભેલી ભરે, ત્યારેએ બોલ્યો જન જોય માહરે;ઘોડો મારે વશહેરય બાંધુ વશ કરી માહરે, નવ અડે જવ ખેતર નાહરે. એઘોડો તારા ચવ ચરે શેહેજ કૃઇ અ ધીનવ કરે; માહરો ઘોડો મુજ વશ હોયે, એ ચીંતા નવ રાખે કોય.

દોહરો—એ ઘોડો જો છુટસે જવ ચઢશે ચોટ,તો સતઆપુ સેહેજમાં તારેશાની ખોટ; કરી હોડ હાથે થકી. લખ્યા ખેત્ર એક વાત; આવ્યો ઘોડો ત્યાં રહયા, થઇ ત્યાં રાત. બહેકયો પાછલી બે વડી, છુટયો દાવો દોર, પેઠો જવના ખેત્રમાં, અધથઇ અકોર, ખેતર ધણી તે નાંખ્યું; ભલી ભેલાડી ભેલ;સાહયો નવ રહે સોવરા, ખરી વાતનો ખેલ,સો પરઠયા છે સામટા;ના આપે નાની જાય; અરજ કર છુ અધીપતી વેગે વારે ધાય. જુઠાને દે શુળીએ, શાચાને શત આપ;ન્યાય ચુકાવો નરપતી, બેમાં એનજ સ્થાપ. પછે પુરૂષને પુછીયું કહે તું તારિ ગત;સાચુ કે જુઠું કહયું, માનની એતો મન કામનીએ કહયું જેટલું સરવે સાચું હોય; જવ માત્ર જુઠું નથી;ખોડમાં દેશો કોઇ મેં બાંધ્યો ઘોડા મોં કને ઘણે પ્રકારે ગાંઠ; તે છોડયા વીણ છુટે નહી પાકી બાંધી ગાંઠ; આખી રાત આકંદમાં, રગે પીતી રાત; ન ચીંત પણે નીદ્રા કરી,પ્રૌઢ હવો પ્રભાત કોડે ઉઠી કામની. જોયો નીદ્રા લાગ, હાથ છોડી હેતથી, ઘોડા તણી તો બાગ, છોડયો ઝાલ્યો કેમ રહે, ખેડયો ખેતર માંહ; ભેલ પાણી ભારે પણે, તોલ કરયુ નહી તાંહ, જવચરયા જોતે જોખમાં. પેટ ભરીને પુર; નીમેખ નુન્ય રાખી નહી, સાથે થઇને સુર. છોડયો એણીયે છતરી, અની ચરીયો એ આંક, પડેગળો એ પ્રેમદા, બેમાકોનો વાંક જુગતિએ છોડયો તવ ચરયો; સાચી થાય સર્વ જુઠી એ જુઠી કરે સામી માગે દ્રવ્યે પાસે કજીઓ પહેલો હતો, વઢ્યાં હતાં નર નાર, લાંઠ કહી લક્ષબુધીએ સામા નહી તું સાર. વાંક કહાડયો વનીતા તણો, કરોડ બુધીએ

કરોડ જુગબાધે જુઠી કરી,જુવતી કેરી જોડ,રાજા કહે રહો સાંસતા; એ તાંહાં જુવો આંક; સાચી એ બે સુંદરી,વેદ પુરૂષનો વાંક,સો આપે તો શાખપણુ, જવારેજો ઘેર પુરૂષ સાચા કેમ થયા; જોઉ એ બેઉની પેર; લક્ષણુધીને કરોડ બુધી, બે તેડયાં એકાંત વાત વિસ્તારી કહે મુને, ભાગો મનની બ્રાંત.

ચોપાઇ–સુંદર એક સરોવર તીર, નારીયો ભરતીતી નીર; રૂડાં છેરઢીયાળા રૂપ અકલવંત ઘણિ અનુપ, આકારે જાણે અપ્છરા, મદમાતિ પોતે મછરા, ભરી નીર જાએ જેટલે,આ બે પુરૂષ આવ્યા તેટલે;એ બે પણુ છે ચતુર સુજાણુ, ખરી પરીક્ષા કેરી ખાણુ,જુવતીને દિઠી જ્યાહરે, પુરૂષ એક બોલ્યો ત્યાહયે કરી માંહો માંહે વાત આ રામા જે રાખે રાત; ચાર પહોરની છત્રીસ ઘડી, રહુ નામની સાથે અહી. એક એક ઘડીએ જુવંતી જોગ, કરૂ વાર બત્રીસ ભોગ; એક વાર જે ચુકી જાઉ, એ કહે ઓશીંગલ થાઉં. ત્યાર પછી બીજો બોલીઓ પહડો આપ તણો ખોલીઓ સાંભળને તું મારિ વાત, એ જુવંતિ જે રાખે રાત કોટી ઉપાય કામની કરે, મારૂ મન એથી નવ ડરે; સ્રી ચારત્ર કરે શણુગાર, ન ડગુ એથી લગાર. ચુકું નહિ એ સાથે રેખ તે વાતે લખી આપુ લેખ; ચાર પોહોરમાં ચુકું અમો. તો માહોનું માગ્યું લેજો તમો. એવી વાત બે પુરૂષે કરી સારી પેરે સુણ્યું સુંદરિ, સનમુખ આવી ઉભી રહિ, વાત એવી પુરૂષને કહી. અલ્યા જુડા બોલોછો બોલ. વધારોછો પોતાનું તોલ. તમે કરીએ વાતો ગળી, તે સારી પેરે સાંભળી, હુંસ હોય તો આવો ઘેર. હારજીત ની પરઠો પેર, સો સો રૂપીયા સાટુ કરો વચન બોલ કર ઉપર ધરો વીશ પોહોર તણો વાયદો, કરી ગયા રાખી કાયદો,બોલજ તે શું બોલ્યા ત્યાંહ પ્રાકરણુ તો નહિ પોતા માંહ ટુટ મુટ ખાડલીએ પડયા, ઉચાટ ઘણેરા મનમાં અડયા, બત્રીસ લક્ષણી બન્ને નાર, તે વનીતાએ કર્યો વિચાર શા માટે ઝુરોછો આપ,જુઠું બોલો તો બ્રહ્મહત્યા પાપ,કામની આગળ માંડી કહ્યું,વાતજ કરતાં વિપ્રીત થયું નથી જતાતો વચનજ જશે, જઇએ છે તો દંડજ થશે, બોલ્યો છું તે તો નક્કી પળે,કામની માગે તે કેમ મળે; પ્રથમ પ્રેમદા બોલી એક, સાંભળ સ્વામી વાત વીવેક; આપુ અઉષધ બહુ રહિ બુધ, બત્રીસ શેર ઉકાળો દુધ, બત્રીસ કલાક નાંખો તે માંહે ચાકર ઝાલી રહેશે ત્યાંહ, બત્રીસ રૂપિઆ બેશશે, પુરષારથ ઘટમાં પેસશે,જ્યારે થાએ પુરી ઘડી. શેર દુધની પીજો પડી, બહાર જઇને પીજો દુધ, તેહ બતાવી નારી બધુ જોરાવર પણે જોગવે; ભાવેથી ભામની ભોગવે.આ પુરૂષ તો તાજો થયો. બીજી કામનીયે બોલજ કહયો. અરે નાથ શું પોઢી રહો, દુઃખ હોય તે મુજને કહો; કંથ કહે સાંભળ ભામની, ભુંડી વાતે ભામની, તે સાથે પાડી મે હોડ, તે કેમ પોચે મારા કોડ. નપુશકને આવે નુર, કાયરને ચઢે છે સુર, એવી જુવતી પાસે જાઉં; જીતું તેવો કયાંથી થાઉં. હાવ ભાવ કરે જેટલે, પ્રેમદાં નરમ પાડે તેટલે. નથી જતો તો જાએ બોલ, જઇએ

છે તો ખોઇએ તોલ.

દોહરા—કામની કહે કહ્યું તે કરો; દશ દોરી નવ નાડ,બાંધો તેહને બળકરીઆડ કી માને આડ. વરેહ જાચ્યા ૮શોર, બાંધો ને તેના ઠામ: જ્યાર સુધી છુટે નહી, દેહના આપે કામ.સુખે જઇને ત્યાંહ રહો, પ્રેમદા પાસે પ્રીત; કહે કામની સુખે કરો વાખ ચરીત્રે રીત. એવું કહેતાં હરખીયા વડબુદ્ધિ બે વીર, ઉપાય કરીને આવીઆ, નીરમળ સરોવર તીર. દીવસ એક ઘડી રહયો;કામની આવી કોય; નીરખી હરખી નારીયો, દીઠી જુવંતી જોડ. સાન કરી શામા ગઇ, પુઠે પુરૂષ પળાય; ઉતાવળા એ-કાંત બે, તારૂણી તત્પર થાય. બે જણ જુદે માળીયે, એક નર એક નાર, પરઠયો તેને પ્રેમસું, કરયા વીવેક વિચાર. અકેક ઘડાંએ કરે દુધનો યોગ;એકત્રીસ એમ કોડે કરયા ભામની સાથે ભોગ. ચેતી મનમાં ચીતની, એતો વીપ્રીત વાત; નારી જોવા નીસરી, રહી એક મહુરત રાત. બાળક ઉભો બારણે, તેના હાથમાં દુધ, કાઢી લીધું કર થકી, પીવું પ્રેમદા બુદ્ધ. સુતી જઇને સેજમાં. નર આવ્યો નીજ ઠામ, આકરકર દીઠો નહીં, કોડ વણ સાદયું કામ. વીતી રાત વહાનું થયું વનીતા કહે વીવેક, સત આપોજી સામટા, ઓછો ઉતરયો એક; પુરૂષ કહેરે પ્રેમદા, તે લીધો મારો માલ સો આપ તું સુંદરી, ત્યારે મેલું પ્યાર, વઢી પડયા એ બે જણાં, રચીયો એ પરપંચ; ન્યાય ચુકાવા આવીયાં પરઠી એ પરપંચ, વાત ઉઘાડી કેમ કરે, નરમાં નારી નેટ; લેહેણા દેવાને મશે, ઠગ કરી આવ્યો ઠેઠ. એ મત તો થઇ એહની, બીજાની કહું વાત, પોહોટયો કંઠ પ્રીતે કરી; પડી જેવારે રાત; હાવ ભાવ પરપંચ બહુ, કામની કીધા કરોડ;ડગે નહી દીલ તેહનું, માનની મેલ્યો મેહ. આલિંગન અદકાં કરે, ચું-બન તો ચોલાત, પલક પુરૂષ ડગે નહીં સ્ત્રી ચરીત્ર સેહેસાત, બે ઘટીકા બાકી રહી, ચતુરા ચેતી ચીન; નીંદ્રાવશ તે નર થયો, ખરે દીલથી ખચીત. તારૂણીએ જોયાં તે તેના, કરી ઉઘાડાં અંગ; બધી નાડીયો બંધ કરી રામા લાગ્યા રંગ. છોડી નાંખી બળ કરી, જાગ્યો જન તે ઠામ; શરીર સઘળે વ્યાપી રહયો, કામની સંગે કામ.ભો ગવી ભાવે ભામની, સારી પેર સુજાણ; વહાણું વાયુ તેટલે, વનીતા બોલી વાણ. પુરૂષ આળ પરઠયું મુને, જે બોલ્યા છે બોલ; ચતુર થઇ તું ચુકીયો. ખોયું તાહરં તોલ.નર કહે નારી સાંભળો; મન વિચારી જોય; તારે મોઢે તું કહે કબુલ કરે નહી કોય તે છેતરીને છોડીયો, મેં રાખ્યું તારૂં ન.મ કબુલ કરો તે કામની, તારી મળે કામ માગુ સત તારી કને, જુવતી બોલે જુઠ; ન્યાય કરવા નૃપ કને, આ વેળા તું ઉઠ.કંક ઉઘાડું કયમ કહે; વારૂ કરી વીચાર; ખાતે જન ખેતર કહયું, પુરૂષ વંતો ભાર છોડી મેલ્યો છેતરી, તેહ જોખમાં જાય; રીઝે રૂડુ દેખતાં, ખપ હોય તો ખાય; નાડ ના છોડત એહની.તો નવ ચુકત દેહ;સાચો પુરૂષ સુલક્ષણો, જુઠી જુવતી એહ. પહીલી નારી પરોઢીએ, ઉઠીને નવ જાય; તો બત્રીસે પુરાં કરે. કળી શકે નહીં કાય.

જુઠી એ બે સુંદરી, સાચા નર બે નેટ; વનીતા વાદ કરે ઘણો, તે તો ડહાપણુ વેઠ. વીકરમ કહે કેમ માનીએ,એહ નામ નહી વાત; પુછ્યું સરવ પટંતરે. ખરી માનવી ખ્યાત ન્યાય ચુકાવ્યો નરનારનો, મુળ મનાવ્યું મન;સતસત આપ્યા ઘેરથી,ધરણી પતને ધન ભાર રાખ્યો તે ભુપતી, અકલ કરી એકાંત;બુદ્ધી વધારી બેયની, ભાગી મનની ભરાંત.વનીતાને વેળાવીયાં, જુઠા બોલી જાર;ચાકર ઉપર ચીત કરયું, ન્યાય ચુકાવી ચાર, વીક્રમસેને વીચારીયું, દીલ ડાહ્યા એ થાય; મોટા મન કહે મહીપતી, માન ભંગ થઇ જાય.

ચોપાઇ–વીક્રમસેન વીચારી બુધ્ધ,એ ચારેમાં શી છે શુધ્ધ; પ્રથમ કાજીને કુડોક હયો લક્ષણુ ઘેટાનો લહયો.પછી વાત અજરણની કરી, સારી નિદ્રા મનમાં ધરી;ડાહયા થઇ નગરમાં ફરે; કરૂ ઉપાય એ ચારે મરે. ચાર ખત રાજાએ લખ્યા, છાની વાત કોજે નવ ભખ્યાં;જાણે એક પોતાનું મન.બીડયા કાગળ કરી જતન,તે ઉપર પોતાની મોહોર, ચારે મોકલ્યા ચારે કોર; ચરાચર જોજન ચારે દેશ, કરો ઉતાવળા પુર પ્રવેશ ઉતાવળા અહીંયાં આવજો; પ્રતી ઉત્તર પાછો લાવજો, ચાર પત્ર લેઇ તે ગયા; કહયાં નામ તે ઠામે રહયા.પ્રથમ સત બુધ્ધિ છે નામ, આપ્યો કાગળ તેણેઠામ તેણે વાંચી જેયું પત્ર, સતબુધ્ધિ સાથે બોલ્યા તરત; કાં ભાઇ કાગળ લાવ્યા તમો, તે વડા કરીએ છીએ અમો. કાન નાક છેદન કર, નીર વાહન ગામે ફેરવું; દીસંતા દેવ સરખા આપ, શો ન્યાય કરો છે પાપ; શું વણસાડયુ છે રાજા તણું, દુઃખ સહેવા મોકલીયા ઘણું.સતબુધ્ધિ કહે કહીંએ અમો કદાચ વળતુ ન કરો તમો;કામ ખરાબ અનારૂં થાય.કરે રીસ અમને રાય;માટે જે લખ્યું તે કરો, ઘડી એક ખોટી નવ કરો. હશી બોલ એવો મન અડયો, ત્યારે ભાર અહંકેરો પડયો. મહારાજ સજ છે તુજને આજ.જે ન કહે તારૂ મન કાજ; કાગળમાં લખ્યું છે એમ, તમો હશીને બોલ્યા કેમ દોહરો–સતબુધ્ધિએ સાચું કહ્યું, એક ઓસક મારે વરત; કાનનાક સજા થશે, ઘડી ચારમાં તરત. ખરવાહન કરી ફેરવો, ગામ તાહરે જાગ; અણચાંતવી ઉડશે,તારા ગામમાં આગ અ કરવે સમરથ નથી, વીક્રમ પોતે વાસ; જેવા તમાસો માહરો પરઠવો છે પરવાસ,અજર કેરો જડી એકની, તો તો મારા સમ; મોટા મહીપતી જે લખે તે ના પાળે કેમ.

ચોપાઇ–તેણુ મન વીચારી પેર, એને મોકલ્યો મારે ઘેર; એ તો કાંઇક કઉતક વાત;હું તો નવ કરૂ મારી જાત સાજી દેહ તમે તો રાખો,પ્રતી ઉતર પોતાનો લાખો સાબાશ રાજા સમા છો ઘણું, ગામ બળાવતાના અમ તણું; અમારૂં લખ્યું નહિ મરે, પરદુઃખભંજન તમને નહિ ઘટે, ઘણો ઠપકો દેઇને સાથ.કાગળસોંપ્યો સતબુદ્ધિ હાથ. સહસ્ત્રબુદ્ધિ ગયો છે જ્યાંહ તેણે આપ્યો તે કાગળ ત્યાંહ. કાગળ વાંચી બોલ્યો તેહ, તે ઉપર આણીને નેહ; ભાઇ તારો શો પડાઓ વાંક, અહીંયાં મોક

કહ્યો આડે આક; લખ્યું લેખ માંહે પાળજો. ખેર અંગ માંહે બાળજો, બાળવા તાણી અગ્ની કાય, તેની કરવી શી ચીંતાય; એક વાતનું આવી અડયું,તમારે અ-હીંયાં મરવુ પડયું. દોહરો—અજર ન કરો એ વાતમાં, ઘડી એકની ઘેર,હર હર કરીને હોમ કર, જે પરઠી છે પેર. લખ્યું ના પાળે રાયનું, છુટે તારૂ ગામ; અજર કરે એકે ઘડી, તે નહી તારૂ કામ,

ચોપાઇ—સહસ્ત્રબુદ્ધિ સાચીકહે વાણુ,ના કહેતો ઇશ્વરની આણુ; બોલ હશીને એવો કહયો, અચરત પામી તે તો રહયો. મારે મન તો ભરાંતજ વસે,ઇહાં મોકલ્યા કઉતક હશે;સહસ્ત્રબુદ્ધિ કહે કહુ જો તુને,તો નાખો નહી અગ્ની મુને;અપવાદ આવે મારે શીશ, કરે રાય અમ સાથે રીસ; ત્યારે પેલો લાવ્યો પાગ, તેડી ગયો એકાંતે જાગ મારા સમ જો સાચુ કહો,ત્યાં ન જાઓ તો અહીયાં રહો;સહસ્ત્રબુદ્ધિ કહે સાંભળ વાત તારે ગામ થશે ઉત્પાત, મેં ઉપાસન અગ્નીનું કરયું વશ કીધો અગ્ની મન કરયું વશ કરિ બાંધી દીધો તેહ, બળે નહી તે મારો દેહ, તે પરિક્ષા રાજાએ જો ઇ રાખ્યા ચાકર મનડું મોહી;કાંઇ તમ સાથે દીલમાં વેર, મોકલ્યો મુને તમારેઘેર; નાંખો અહી અંગારા કાપ, થશે ધુમાડો બાધે ગામ; નાકે વાસના આવે મોડ,સઉનો દેહ થશે રોગ.કોટીરાય થસે તુજ નામ, હુ જઇશ ઉજેણી ગામ; બાળે રાજા મુજને ત્યાંહ વારેકાણુ ઉજેણિમાંહ,શીઘ્ર કરોલખ્યું પાળીએ, મારી દેહ અગ્ની બાળીએ; હવે કરો હમારી પેર;પછે જઉ હું મારે ઘેર. દોહરા—કોપ્યો ધણી તે ગામનો, લખ્યો પર એક હાથ સાબાશ રાય વીક્રમ તુને,સારૂ કૃત્ય એ સાથ નથી વણુસાડયુ તાહરૂ, નથી વાચાનો લોપ;પુંઠે નિંદા કરીશઅમ ઉપર કોપ,કદાચીત ચુકયાં અમો, મુરખ છો એમ મન, તોયે તમોને ઘટે નહિ, રૂડા છો રાજન.

ચોપાઇ—પત્ર લખી આપ્યો તેહને, નવ બોલ્યો તેનિ દેહ,લક્ષબુદ્ધી મોકલ્યો છે જ્યાહ, શું નીપન્યુ તે ગામ ત્યાંહ; આપી પત્ર તે ઉભો રહયો; વાંચી ઉતર તેણે કહયો, ઓરે ભાઇ ભલે આવીઆ;આ કાગળ તે શો લાવીયા; એમાં લખ્યું તે પાણુ અમો; મ્રત્યુ પામશો તરતજ તમો; ગણુ છેહ કે ઘોળજો ઝેર ઘણુ તેજ ઊપર છે વેર, પીજો તે પોતાને હાથ; સોંપશો નહી કોઇ ચાકર હાથ.વારતો ન લગાડવી વળી દેજો ઝેર એને આ ઘડી; માટે જેર ઘોળું જાું અમો કરો સાધન ન રહો તમો એવો બોલ રૂદેમાં વેસ્યો, લક્ષબુદ્ધી હેતેથી હસ્યો.કરમ અડાડે પોતે હાથ, તે બોલ્યોલક્ષ-બુધી સાથ:હસુ આવે છે સુખે કહીએ,મોત ભાગો તું શાનો બીએ,હાથ અડાડયો આપે કરમ, મારા સમ તે કહોવે મરમ; લક્ષબુધી કહે નહી કહુ અમો, પીધી જેર ઘોળજો તમો. તારા હાથનો પ્યાલો પીઉ. મોત થકી હુમાને નહી બીહુ,મોત નથી એમાંમાહરૂં, રહયુ આયુષ આવિ તાહરૂં. તમો નહોને સાધન કરો. મારા હાથમાં પ્યાલો ધરો, કરો પુન્ય ધરમને કામ. સુપે પુત્ર વહાલાને ગામ, રૂડુ જાણે ચેતાણું

અમો, પીશુ અમોને મરસો તમો, માડે હાથ અડાડયો કરમ. તે મુજ પાસે કરાવો ધરમ કર ઉતાવળ લાગે વાર, તેમ તેમ પેલાને પડીઓ ભાવ, ખોટી કરે ન બને માહારે, પીઉ જેર હાથે તાહરે.દુખ કેરા શાગરમાં પડયો,લાગી પાગ એકાંતે અડયો અલાવાલા કીધા ઘણા, સંદેહ ભાગ્યા મનડા તણા, તમો પીયોને મરિએ અમો; એ અચરત કહો ભાઇ તમો;બીજાનો પાયો નવ પીઉ, તુને લેખ્યું તે કારણ કીયું ઇશ્વર આણુથી સાચુ કહો અમે તો વાસ અમારે રહો; લક્ષબુધી કહે વીવેક. મુજમાં વીદ્યા મોટી એક. ગુરૂ કામરૂ દેસે આપ;પામ્યો વીદયા દે વીપ્ર તાપ, જે મુજને ઠારે તે ઠરે. જે મુજને મારે તે મરે,કપટ મુજ સાથે નવ અડે વિખ મુજને દે તેને ચડે તે રાજા આગળ ભાખીયો મુજને તો ચાકર રાખીયો કાંઇક તુજશું દીસે વેર. તારે હાથે પીવરાવું ઝેર, મારનારા હોય તો રાજા પાય; કોણ જોરાવર કરશે નાય, માટે તારે હાથે પાઓ. સ્વરગ લોકમાં સેજે જાઓ.ખોટી એમને નવ કીજીએ,લાવ ઝેર પ્યાલો દીજીયે. નીરચે માનિ તેણે વાત, જોખમ ઉપજે મારી જાત. એહ કામ હું નવ કરૂં, નત્ર ખુટે શા માટે મરૂં. લખ્યો કાગળ આપ્યો હાથ. સંદેશો કહાવ્યો એ સાથ. મોટા રાજા પ્રથ્વી પતી; નીરમળ છે તમારી મતી, અમ ઉપર એવડુ કેમ ઝેર. અમે રાયના છેઇએ ચોર; અપરાધ અમારો અતિશે આંક ક્ષમા કરવો. ઘટે છે વાંક. શા માટે મારો કપટે કરી, કહો તો મુસ્તક આપું ભરી; અમો તો તમારા દાસ, કેમ મોકલો મારી પાસ. રખે કરો હવે એવું કામ; અમો ચાકર તમારે નામ; એમ કહી બોલાવ્યો તેહ, શીરપાવ ઉપર સારો દેહ કરોડબુધ ગયો જેટલે, સુપ્યો હાથ કાગળ તેટલે;સભા ભરી તે ગામની, ચીઠી વીક્રમ કેરા નામની વાંચી તેહ ચડાવિ શીશ, સહે સાંભળતાં તેને દીશ;ભાઇ તારૂં મુસ્તક કાપવું રૂધીર ભોમ ધરતીને આપવું; ભલા અક્ષર માંહે ભેદજો, શીર સભા મધે છેદજો;માટે તે કરીયે કામ સંભાર એક ઘડી તું રામ,રૂડો પુડો દિસે ઘણો, શો એ વાંક એ વડો તુજતણો;આવ્યો કાગળ તુ આપવા. મોકલ્યો છે માથું કાપવા; કર સાધન દેહનું તુ આપ,એમાં નહી અમારે પાપ;કરોડ બુધ્ધી તો કરે કલોલ મરડેમુછ તરતી પે તોલ.નથી નાહાકુ નથી કહેવું રામ, શીઘ્ર તમારૂ કામ. નહાતા પાળે તારો વહેવાર. પુરણ ભાગ્ય મોટું માહરૂં, પામો સભા મંદીર તાહરૂં એ અવતાર ઓશીગણ થાઉ;સ્વરગ લોકમાં સેહેજે જાઉ; પરદુખભંજન જાણી માખીયું,તેણે દુખ મારૂં ભાગીયું,પુરી મારા મનની આશ, મને મોકલ્યો તમારી પાસ, અવેર ઘડી એક થાય છે. પલક લાખ પાંચ જાય છે. ઇશ્વર તારૂ રૂડું કરે,જે તું ખડગ મારે શીર ધરે;જીવ જે વેળા મારો જશે, તેને પુન્ય જગતનું થશે, પળ માત્ર નહી લીધે પાપ, કરો ઉતાવળ કારજ આપ; જેમ તેમ કરીને કારજ થાય. સંદેહ સઘળો મનનો જાય,

દોહરો—સભા માંહે સંદેહ પડયો;અચરત મોટું એહ; માગે મોત હેને કશું

નીરમળ વરવા નેહ. કહે છે પુન્ય થશે ઘણું ખરડે નહી કાંઇ પાપ; પુન્ય હોય તો પોતે કરે; વીક્રમ આપે આપ, એકે વાત ન ઉકલે,તેડો આપ એકાંત ઇશ્વર આણુ સાચુ કહો, ભાગો મનની ભરાંત કોટી ઉપાયે કરઅરે, લોક સહુકો લાખ. સાચું કહે સભા વિષે,સાની માનું શાખ. કરોડ બુધ્ધી કહે કહું,એમાં વણશે કામકહાય તમો મારો નહી, પછી જડે નહી ઠામ.

ચોપાઇ—સમ દીધા તે માટે કહું, નહિતર મનમા રાખી રહું; તે પેહેલા જનમનો દેવ, કરતો નીત સદા શીવાની શેવ. પુજા કરતે ચુકી ગયો, શ્રાપ મારે માથે થયો, માનવ થઇ પૃથ્વીમા પડયો. ઘણા દિવસ રણમાં રડવડયો, કોઇક છેદશે તારૂં શીશ; ત્યારે આવતું ચરણે ઇશ; ઘણા દિવસ રણમાં રડવડયો, મનુશ અવતાર થકી છુટશો; સુખશાગર ઘણું લુટશો, તારૂ રૂધીર વઅનીમાં અડે. આ ત્રષ્ટી તે ઠામે પડે; બાર વરશ ના વરશે મેહ, દેહવટ જાયે તેનો દેહ. પણ મારયા તેતો નવ મરે કોપ ઈંદ્ર તો ઉપર કરે. એ વરદાન ઈશ્વરે કહયો, શ્રાપ થકી પ્રથ્વી આં થયો જાતી સમજણ મુજને હોય,વાંકવીના નવ મરે કોય;દાણો પાણી ઉજેણુ આ આવીયો દુખભંજન રાજા જાણીયો.અરજ કરી રાજાને અમો.કહે આપુ હું માગો તમો ત્યારે મેં માગ્યું તે દીશ;રાજા છેદ તું મારૂ શીશ.ત્યારે એને અચરત થયું,સમ દીધા મેં કારણુ કહયું;ત્યારે એને ચિંતા ચડે, અનાવ્રષ્ટિ ઉજેણી પડે. જે માગુ તે નાપે કેમ, જે વાતના ખાધા સમ; માટે મુજને દીધી આશ. મોલ્યો મારવા તારિ પાસ. શીશ સભા મધ કાપીએ, મુજને એ માગ્યું આપીએ,મારો જીવનો સ્વરગે જશે તેનુ પુન્ય તો મુજને થશે, ખોટી નાકર તું ભાઇ મુને, મણુમી પાગ લાગુછું તુને. વાત વરત સરવે બુઝીઆ, થરથર તે રાજા ધુજીઆ; એનુ રૂધિર અવનીએ અડે, અનાવ્રષ્ટી આ દેશે પડે,કરોડ ઉપાય કરોમાં કામ.લખ્યો લેખ ઉજેણી ગામ.સઘળી ભોમ એતો તેમ તણી;બધી પ્રથ્વીનો તું ધણી;અંતર આંખ જુવો છો મુને, મહારાજા ઘટે નહિ તુને. એતો લક્ષણુ નહી સાહરાં મામ ઉદવસ્ત કરો માહરાં; એતો અચારોરૂડો થયો, કસમખાધા તેતો કહયો. અમો રાય તમારે નામ, રખે કરો તમ તેવાં કામ શરપાવ કરોડ બુધીને દીધ, સુપ્યો કાગળ વિદાય કીધ, ચાર ભાગથી ચારે આવીયા, પ્રતી ઉતર પાછો લાવિયા. મળ્યા ચઉટે એકઠા ચાર, રાયને કરયા જઈ જુહાર; કુનસ ચારે કરિ ચુકીયા. મુખ આગળ કાગળ મુકીયા; પ્રતી ઉત્તર ચારેના વસ્યા, હેન ધરીને રાજા હસ્યા. ચતુર ચાકર ચારે મહારા,પુરૂ મનોરથ હું તાહરા;મનનુ માગ્યું આપુ અમો, સાચાં નામ તમારાં તમો; તમ ઉપર મુજને નેહ ઘણો,સંદેહ ભાગ મનડા તણો;ચતુર શિરોમણુ ચારે ભ્રાત,ત સઉ સાચી કહો વાત, પ્રથમ ગામમાં આવ્યા તમો, તે દાડે દીઠાતા અમો; વાણીક જાત કાળજીનો કહયો, પછે કારણુ ઘેરાનો લહયો.જોયો ગજરથ કેરો અંશ,વખાણ્યો અમારો વંશ;અદ્રષ્ટ

વિદ્યાથી મેં લહ્યું,કારણ તમને નોતુ કરયું;મેં જાણ્યાતા જુઠા જન મનાવ્યું આજ મારૂં મન;નથી ચાકરી આવ્યા તમો, અક્કલ શકી દેખીએ અમો.શા આમે આવ્યા તા આપ,જુઠું બોલે બ્રહ્મહત્યા પાપ;ચાર જણે જોડયા છે હાથ, સાચુ બોલ્યા સ્વામી સાથ; ખરી નીશા રાજાની થઈ.પુરવ વાત માંડીને કહી.આવ્યો છું કહેવા અંકાર; અમ ચારમાં એકજ ચોર.મારવો નહી તે પુછવી વાત ત્રીજે કાનના જાએ ખ્યાત; માંહોમાંહે નવ જણાય,તસ્કરમાં તે નવ ગણાય. તે બાંધવ હળવો નવ પડે,તેનું તો રતનજો જડે; ત્યારે દુઃખભંજન જાણિયે,મોટાં મારાક્રમ પ્રમાણિયે.વઢી લઇએ તો વાવ વેર. બાંધવમા ઉપજે બહુ ઝેર. તમ આગળ કહે શું થાય, તમથી બીજુ ધન અપાય. રતન આપે તેનું તેહ, મોટો મનમાંએ સંદેહ, માટે તમને કહેતા નથી, સાંખી રહીએ છીએ સરવથી, વણ પુછે જો પેદા થાય, તો ઉપાય કરોજી રાય,જેમ અમારો રહેજી ભાર, ચારે ભાઇમાં ના પડે ખાર.

દોહરા—રાજા બોલ્યો રિઝમાં સાંભળો ચારે ભરાંત;પુછયા વીણુ પેદા થશે,તોજ કરિશું વાત અહીં રહો આનંદમાં, કરો ચાકરિ અરથ; ખાઓ પીઓ ખુંશી કયો. કયો ઘણેરા ગરથ.ચોપાઇ—વિસરે પડી તે વાત, એક દિવસ બેઠા છેરાત;એકાદશીનું હતું વરત, જાગરણ બેઠા તરત, ચાર ચતુર અક્કલ આંચમાં પાસે એર રાજા પાંચ- માં ભાઇ વાત નવી કહો મુખે,રાત આપણિ જાએ સુખે એતો ચારે ચરણે નમ્યા,ઘ- ણા બોલ રાજાને ગમ્યા, અમો જનતરા જડીશું રંક,વાત કરતાં વાયે આંક;માટે રા- ય, સમરથ ધણી તેના વરમાંય.રાજરીદ્ધ ઘણિ ઘરસુત્ર ચાર પ્રતાપિક પ્રૌઢ પુત્ર તે પિતાને જાણે દેવ,સારિ પેઠે કરે છે સેવ; કો દહાડો કરે નાહ કોપ, વચન પીતાનું ન કરે લોપ;પીતાએ આપવા માંડયું રાજ પુત્ર કહે નહિ આવે કાજ ચરણપ્રત લઇ મુ- સ્તક ધરૂં, રાજ તણું સુખ તો નહી કરૂં. એહ વચન કહ્યું છે આપ. ત્યારે બુદ્ધ વીચારિ આપ;જાણી ચારમાં ડાહયો કિયો;ઘર રાખે તેવો છે કીયો,સમજીને કરશે જે કામ, તે ડાહયા થઇ રહેશે આમ, સમજી જે કરે વેપાર, સાખ વધે શરવેમાં સાર, ઘેલચંદ થઇ ઘર થઇ ઘર ખુએ વનુ પારખુ રાજા જુવો;પાસે બેસારયા ચારે ભરાત,કહ્યું પીતાએ વારૂ વાત, જોઉ મુરખ કે ડાહરા, સારા નરતા સુત માહરા; એકને આપ્યા તરવાર, જા તું તારિ માને માર, બીજાને તો હુકમ દીઓ ઝેર તણો આ પ્યાલો પીઓ. ત્રીજાને આપી એક જામ. જાઓ થઇલનાં મહેલો આમ એક એક ઉપાડી દયો કામ જેને મન હોએ જે હોય, ચીંતાતુર તે ચાર ભરાય, ભારે કામ તેનો કેમ થાય વચન જાય જીવતા તુજ તણું. તેનો પાપ શીર લાગે ઘણું, ઉપાય કરેલો તેનો કરો વીવેક વચન તેને દીલ વશો. પીતા તણુ જો વચનજ જાય,તણુ લોક તો પ્રલે થાય; પીતા વચન પાળીશું આપ, એથી નહી બેસે કાંઇ પાપ. વડે કામ કરયું જે શીઘ્ર, પ્રથમ ઝેરનો પ્યાલો ફ્રીધ્ર મારો પ્રાણ જશે છેટકે, દેહ પાપ નહિ લેટશે.

બીજો કહે મારો તોસ હેલ,બાળા મુકુ મારો મહેલ;રળી ખાઇશું દુઃખે અંન નાંખી છાદને વશશુ વન,ત્રીજો કહે મારશુ માત, કરૂં પેટ પાળીની ઘાત,ફરશુરામે કરશું શું જેહ,મારે વચ્ચનપાળશુ તેહ નાનો કહે હું લઉ રતન,નાંખુ જળમાં કરી જતન;રતન ચારતે લઉ ગયો. વીચાર આપ મનડામાં થયો,જેર ના પીએ ત્યારે ના મરે,ત્યારેથી શા પીતાજી કરે, મેહેલના બળે તો જાણે તાત, તો પીતાજી કરસે ઘાત માને ન મારે જીવતી રહે, તેને પીતાજી જુઠો કહે, રતન ચાર પાસે રાખીએ, બાપ આગળ જઇને ભાખીએ, કહેશું જઈ નાખ્યા જળ માંહ, કોણ શાખ પુરે તે ત્યાંહ; ત્રણે કામ દીધા તે કરયાં, ચોથે રતન ઓઠડીએ ધરયાં, જેરનો પ્યાલો પીધો જેટલે; જોવનવંત થયો તેટલે; કનક સરીખી કાયા થઇ જર રૂપની વ્યાપી ગઇ શુભ થયો તેનો સંયોગ,દેહ વ્યાપે તેને રોગ બીજો મહેલ બાળે જેટલે,કાતક એક થયું તેટલે. બળે મોભ ને ધરતી ધણિ, ભરી પાટડે લક્ષમી ઘણી; માલ અનંગળ અપરંપાર હગલો થઇ રહયો તે ઠાર.તે મેહેલ માંહિ જે કોવશે,યક્ષ દુખ દે કાયા કળે;તે ઠેકાણે લાગી આગ.તેણે ખોળી બીજી જાગ. ટુંટી પાટડો હેઠે પડયો,ગરથ અનંગળ જુગતે જડયો ત્રીજો પાસે આવિયો, જે માને પોતે ધાવીયો, તે માતાને બહુ ભોગ, ઊંદર ઉંદરી કેરા રોગ;પાળી પેટ મારી જેટલે,ગાંઠ રોગ.કાપી તેટલે છુટયો પ્રભા તે પાણી તણો;ગયો રોગ દીઠેથી ઘણો;માતા પોતાની સાજી થઇ વચન પળ્યું ને લજ્યા રહી જેણે રતન રાખ્યાતાં પાસ, તે ગયો વેપારી વાસ; આ અમુલક જુટતે જોડ. એકનું મુલ કેટલાએક કોડ. વેપાર એ માલજ કશો, કયમ હાથ અડાડી હસ્યો;એહ નંગન આવે કામ, એકે મુલ્લે બાર બદામ. કાચ તણા ઓપાવી કરયા, ઠગ વીધા છે કોડે ભરયા, હઇડા માંહે બળી તે રહયો, કારણ કો આગળ ના કહયો ચોર નીમા કયાં પગલાં જુવે,કોઠીમાં મહો ઘાલી રૂવે;પીતાએ સરવે જાણીયો જુઠો પુત્ર તથા પ્રાણીયો વીક્રમ શેન તો વાતજ કહે, ચારે બેઠા લક્ષણ લહે; શરખાં કામ ચારેન દીધો, એ ચારેમાં રૂડો કીયો. જેને મન જાણે જે આપ, તેને શિર બ્રહ્મહત્યા પાપ; સાચી વાત કહેતાં કાંબિયો, રૂઠો ભુંડો કુડે. કીઓ.

દોહરા—સતબુદ્ધી કહે હું કહુ, ડાહ્યા કેરી વચન, સરવથી ડાહ્યા જાણજો; જેણે લીધાં રતન, ખોટાં પડયાં, તો શું કરે, શી આવી ત્યાં ખોડ;પરથમ નાખી પાધરી, ચતુરાનિ હોડ. પ્યાલો પીધો જેણે, મરી જાત વે તરત; આગળથીનો તું જાણીયું; એમા છે અમરત.બીજે બાળ્યું બારણું,ન્હોતો જાણ્યો માલ ભાગ્યે તે સવળું થયુ પરથમ મોટા થાલ. તોળી જુઓ ત્રીજે કહયું,મારી નાખત માત, આવરદાથી ઉગ-રી હત્યા શીર યાત, દોશ નહી તેમાં કશો, હોતી મોટી હાણ; ભાગ્ય થકી સવળું થયું,પણ તાકીતી વાણ.સહસ્ર બુદ્ધિ કહે સાંભળો, એ વાત તો સહેલ; હવ ડાહયો હશે માહરે, જેણે બાળયા મહેલ પાપ તો કરતું નવ પડયું, જીવ ઉગારયો આપ,

એને ડાહ્યો હું કહ્યું. જેને શીર નહી પાપ. લક્ષબુદ્ધિ કહે મેં લહ્યું. જાણે મારી ઘાત; તે ડાહ્યો મન માહરે, કરી અચાનક ઘાત. નારી વાહ્લી નાથને, બીજાને નહી અન્ય; ભરથાર ભુંડું કરે નહી,એમ વીચારયું મન; દ્રઢ વીસ્વાશ પોતા તણો, નારા ચણપર નેહ; લક્ષ રંતા લઘુત્તરાં, મારે દીલતો નેહ, કહ્યુ કરોડ તે બુદ્ધિયે પીછી એ-તો પેર; સહુથી ડાહ્યો, તે ખરો જેણે પીધું ઝેર, રાજા મન રીઝયો ઘણું, વારૂ સાં-ભળી વાત; ભોજન કાધાં ભાવતાં,અરૂણ ઉગ્યો પ્રભાત.ચેત્યો રાજા ચીતમાં, અં-તર માંહે આશ, રતન રહ્યુ છે એહનું, સતબુદ્ધિની પાસ;માગવું નહી પુછવું નહી, માર નહી આળ.નહી કોને જણાવવું: નવ ચડાવવિ આળ,જણ બીજો જાણે નહી, સોંપણ નહી કો સાથ; એક ઉપાય કરયા વિના હેતે લેવું હાથ. ગુણકા એક છે ઘર તણી, રામા રૂપનુ ધામ, સમજાવ તેને કહ્યું. કરો કહું તે કામ. ઓળખાવ્યો આ-ગળ થકી,સતબુદ્ધિ સુજાણ,રતન કર્યુ છે એકને પીછજો તો પરમાણ; પાછું લેવું પુછયા વિના. આપે આપથી મન; આંખ ચોળી આપે રહે, અવર ન જાણે અન્ય સત સલામ સેજે કરિ, કરૂં કહો તે કાજ;રત્ન છોડાવું છેતરી લાવું નહી હું લાજ.

ચોપાઇ—મારગ ચાર તણે છે જ્યાંહ, નાખીચક બેઠી ઘર માંહ; તે પણ રાજા કેરો મેહેલ. તે આગળ શોભા સઉ સેહેલ,જળહળ જોતા જડયા શુભ મણિ. શોભા ગોખ તણી છે ઘણી;ખાસ મેહેલ આકાશે અડયા, કઉસ્તુભ મણી જે ભાને જડયા; ઈંદ્રપુરી આકારે જાગ્ય,નીરખે મેહેલ ઘણું જે ભાગ્ય. પડદો નાખી બેઠી ત્યાંહ નર નિરખી શકે જ્યાંહ; નિતે ચાર સલામે જાય. શીરજ મેહેલ તળેથી થાય. સતબુદ્ધિ આવ્યો જેટલે,કરયો પડદો ઉંચો તેટલે; જેમ વીજળી આકાશે થાય, કંચન સરખી દીઠી કાય. મોહ પામ્યો આકુળો થયો, લાલચ લાગા તે લક્ષણ લહયો, તરત ફરૂકો કીધા જાણ, મારયું કામનું કોટીક બાણ; પડદો નાંખ્યો પાછો વળી, ટહાઢ ઘણેરી એની ગળી,ખરોપરોનેપાછોજાય, પાણિ અન્ન મોહોડેનખાય; થયો દુબળો ડાહપણ દેહ,નારી સાથ વધુ ધોતેહ, નિતઉઠી પભાતે જાય,દરશાન એહ વરાંતે થાય, વિત્યા છે દીન સેહેજમાં સાત,વનિતા સાથે કાહાવિ વાત.મારી રાખિ દેછે માન,પ્રીતે તમને આપ્યાં પાન;ભુરકી નાંખી નાથી નેહ, પરવશ થયો ડહાપણનો દેહ, ઘણોગરજુદીઠો જ્યાહરે, તે રાતે તેડયો તાહરે;દાશી સાથે તેડયો દેડીએ.મારગથી અડયો મેડીએ,દીઠું રંભાસરખુ રૂપ,અધીક તેજ ને અકલ અનુપ; મોટમ દિધી દીધાં માન; પ્રીત ઘણે-થી આપ્યાં પાન. તમો દીઠા કો જેણે દન, તે દહાડાનું માન્યુ શું કરીએ જે રાજા આપ, અકકી બુદ્ધ ચાલે કેમ આપ; આજ લાગ પડયોછે ઘણો, ત્યારેમેળાપથયો તમ તણો,વળી મેળાપ ક્યારે થશે. વળી લખ્યું ઇશ્વરનું હશે, લો ઘડી એક લાખેણો લાહો ફરી નપામ્યા બીજો દાહો;બેઠા સત પરણીને પેર, દિપક ગયો એવામાં ઘેર,થયું તરત અંધારૂં ઘોર, ચતુરથયા આજાણે બે ચોર; દીપક વીના તે ડાહાપણ કશા, હેત હશે

ડાથી હશું, મુખ જોયા વિના મહીમાય, પદમણિતો પ્રસન્ન ના થાય; માસે નહિંકો માનવ વરત. જે દિપક લઈ આવે તરત. કામનિ કહે કરો એક કાજ. એવીવાતન થાએ આજ; વળિ લખ્યું હશે જાહરે, ફરિ તમે મળો તાહરે. સત બુદ્ધિ કહે સુણ સુજાણ, વનિતા શી જુઠી કહે વાણ, તમ સરખાં ત્યાં શી છે મણા, તમે ઉભાં ત્યાં દીપક ઘણા, ઇશ્વર આપ મેળવ્યો છે મેળ, ખરી રીતે ખેલીસું ખેલ; રાખ્યુ તું કેહેડ કંદોરે જતન, રિઝાને કાઢયું તેહ રતન; સાત દીપકનું તેમા તેજ, દીઠે પામી રાણિ હેજ. પલંગ પાઇએ મુકયું ચોગ, કરયો ભામનિ ભાવે ભોગ; શાબાશ શાબાશ કહે તે સાથ, લીધું રતન પોતાને હાથ; વાળી મુઠડિ જુકિતએ જોર. તરત થયું અંધારૂં ઘોર. તજી સજયા બેઠા બારીએ, તે નરનેવાહયા નારીએ; ઘડિએક મારયા ફાંફાં ફોક, હવે રહ્યું તો દેખે લોક. ઝાલો મુજને કો આ દિશ, તસ્કર જાણી છેદે શીશ. અથડાવ્યો અહકું અકવડયો, પાંચ પગથીયેથી તે પડયો; ભાગ્યું શીશ હડવડિયો દેહ, પાછું જોવાને ન રહયો તેહ, અહિયાં થકી ઉગરિયો આજ, પહોત્યાં કોડ થયું મુજ કાજ ભામનીથી ઉતરીયો ભાવ, તરકડી તેને આવ્યો તાવ. રતન તો ચીને નવ રહયું જીરવું પોતાને ભારે પડયું, પુગણ પુન્ય તેની તો હેર, ઘણા ભાગથી આવ્યો ઘેર, ત્રણ ભાઇએ પુછી વાત, કયાંહા ખોટી થયા તા ભ્રાત, અઉઢ ચાંહન ખેડાં રમે, તે સહુકો રશીયાને ગમે; વિર પ્રત્યે બોલિ કહિ વાત, પોહોડયા એકઠા ચારે ભ્રાત. કડામ ખાધો કોન કહે, રાજા હંડયો તે કયાંહાં રહે; તસ્કરણાં કયમ રાજા રૂવે, નાગો માણસ તે શું ખુવે.

દોહરા—કુવા કેરી છાંયડી, કુવાં માંહ સમાય, મનોરથ નીરધન તણા, આલે વેલે જાય, કો આમળ નવ કહી સકયો, કોને ન દીધો દોષ, લખ્યા લેખ છુટે નહી જોશી શું જુવે જોશ, પુછવું કોને નવ પડયું, સમ નવ દેવા સાથ; બીજાએ જાણ્યું નહી, રતન રાયને હાથ. કિંમત મુલ કરાવિયું, એહ અમુલખ જોડ, ટકા હેમ ટંકશાળના, પુરા પંચાવન કરોડ; રાયે પાસે રાખીયું, વીત્ય છે કંઇક દન, મહીપતે મન વિચારયું, જોઇ ચારેના મન, ચંડાળ ચોર કે જાર છે, કે શુભશીરોમણ શાહ; પુરણ પરીક્ષા હું કરૂં, રતન આપું કે રાહ.

ચોપાઇ—-એક દીવસ તે ચારે જણા; કહયા બોલ રાજાને ઘણા; કરો વિદાય અમને જો આજ, તો કરોડપ્રકારે કરયુ છે કાજ.જઇયે અમે અમારે વતન. રીઝયા પામ્યા લાખ રતન; રાજા કહે રહો એક માસ, ઇશ્વર સઉની પુરે આશ, બાંધો માં ઝાઝી બાકરી. જે કહું તે કરો ચાકરી, ખરા થશો તો હામજદેશ; ખોટે રતનમણિ લુંટી લેશ, રૂડો છે એ રાજદરબાર. વિશ્વ જાણે પાળે વહેવાર;એમ કહીને રાખ્યા વાસ, પ્રીતે બેસારે નીત્યે પાસ, એક દીવસ બોલ્યા મહારાજ,રહો ચોકી નીત્યેથી આજ, પોહોડુ આપ અગો જકાંત, રહો નીરભયથી નીર ભરાંત, એકેક પહોર

નિત્યે જાગજો. વારા ફરતિ મન માગજો; પોહોડયા રાય પ્રીતે બારણે રહ્યા ચાર ચોકી કારળ નિચિંતપણે નિદ્રાછે ઘણી. પહોડયા સેજ ઉજેણિ ધણી; પલંગ પાથ-રયો બહેક બરાસ, લક્ષ શોભાછે લીલ વીલાસ. કુસુમ તણી શોભેછે સેજ, સત સુરજ જેવાં ત્યાં તેજ, ઈંદ્રપુરી આકારે લખી પોઢયો મહીપતિ પ્રિતે સુખી. રાત પહોર થઇ જ્યાહરે, કઉતક એક થયું ત્યાહરે, ભોરંગ એક ભયાનક રૂપ, રાક્ષસ કેરૂ રૂખડ રૂપ, મોહજેરીને માથે મણિ, તેને હુશ હઇડામાં ઘણી, દુધ સાકર મેં પુ-રણ પીધ, ઘણા સ્વાદથી લહાવો લીધ રાખ્યા ફુલમેં ચાખ્યા અન ત્રસ કરધ મેં સઘળેથી મન; અછુરત પાખી તેવિ દેહ. એના રૂધિરતણોછે નેહ, રૂધીર પેટ ભરીને પીયું. એથી સુખે તે બીજું કિયું તાકને તાકને દહાડા જાય, લે દહાડે બન્યો છે દાય, મેડે ઉતારી કાચળી, જાતી સ્વભાવના આચળી. પગે આવિ તે હાકીયો, ચા તડા સાથે નવ ચુકીયો. આંતરીક્ષ ઉપર એ જ કહ્યું, ભોરંગ કે ઉપર જઇ અડયું, પુંછ ભરાવ્યું છે તે માંહ, આંટ બેચાર દીધા ત્યાંહ; અધો મુખ થયો તે આપ, સાવા માંડયો અંગુઠો સાપ, ડંસે દાઢ વડે જેટલે, સતબુદ્ધિએ દીઠો તેટલે અરે રાય મારાના ડસે, વેર ઘણો તે ઉપર વસે; ઘરી ઢાલપછે તેના તળે, કાઢિ ખડગને મુકયું ગળે, લાગે વાર કરતાં વાત. કીધા કુડકા તેના સાત, મુકિ પલંગ તળે તે ઢાલ જા-ગ્યો રાજા તેણે કાળ, ખડગ ઉઘાડું વજ્રજ જુવે. કરી મથી તે રાજા જુવે; જાગ્યા રાજા આવ્યો ખાર; ભુપતને મન પડિયો ભાર. ખોયું રતન તેખીજયો એહ. મારત મુજને નીસ્ચે દેહ, માટે એને પણ હું હણું. ગણતીમાં હત્યા નવગણું, એટલે રાત રઇ એક પહોર જાગ્યો શહસ્ત્ર બુદ્ધિ તે ઠોર; હુકમ રાયમુજને દીજીયે, ફરમાવો તે કારજ કિજીયે; રાજાએ કહ્યું તે દીશ, સતબુધિનું છેદો શીશ ફરિ વાત ન પુછોવડિ અરજ કરો મા એકે ઘડિ. દોહરા—સહસ્ત્રબુધિ તે સમજીયો, નાતે કેમ કહેવાય, વગર વાંકે કેમ મારીએ, તો વરાશે રાય, અરે રાય પ્રથિવિપતી, સાંભળ વારૂ વાત; વાહાણું ગમે તો મારજો, પોફાટે પ્રભાત, હવણાં હણશો એહને જો સમજો નહિ સાથ; પછે ઘણું વિમાસશો. ઘસવા પડશે હાથ, તેહ તણિ કથા કહું; રીઝે રાજા મન રીઝમાંહે જો રિઝશો, પછે દાઝશે તન.

ચોપાઇ—સવબુધિ રાખ્યો એકાંત, ભાગી નહી મન કેરિ ભ્રાંત; સિધપુર નામે સુંદરી ગામ, નારસિંહ રાજાનું નામ, વસે એક બ્રાહ્મણ મહામતિ; પતીવ્રતા તેને ઘેર સતી. પેટ નહી પુત્ર કે તન, ઇશ્વર ઉપર એનું મન, વિવિધ પ્રકારે કરે તે વ્રત, કરે રૂડાં આચારણ તેનાં કત્ય, નરનારિ બે પવિત્ર નેટ, નોય પુત્ર ન આવે પેટ; મન-માં રાખે મોટિ મયા, વસે દેહ પોતાને દયા. આપ ઘેર એક નોળનું બચું, તરફડતું તે આગલે વસ્યું પાશે માત નહી તે તણિ, દયા ઉપતિ મનમાં ઘણિ; રાખ્યું પાસ પોતાને ઘેર, પાય દુધ પ્રિતે શુભ પેર, પોઢાડે સજ્યામાં જોડ, કુંવર તુલ્ય પહોંચાડે

કોડ, થયું મોટેરૂં તે તો બાળ; ન કરે એકે અદકી આળ, વાચ્યા નહી મુખે તે તણી, અકલ મનુષ્ય તણિ છે ઘણી, નાંપગથી પછીનેટ; આવ્યો પુત્ર તે નારી પેટ. તરીયા તોરણ બાંધ્યાં બારણે; પુત્ર પોરાઢયા છે પારણે; આનંદવધ્યો દીવાળી દન, નોળ ઉપર માનિાનનું મન, તનમન ધન જાણે તેહને, દયા ધરે અદકિ દેહને; એક દીવસ છે સુત પારણે જુવતી ગઇ જળ કારણે, સોંપી નોરને પેલો પુત્ર,તજસારૂ એ છે ઘર સુત્ર,રખે એહને રોવરાવનો; રીશ, કરી રખે મારતો; બાળક ઠપકો દેશી મુને;નો હું ગાળો દેઇશજ તુને સુપ્યો બાળ.જળ ભરવા ગઇ. વાર ઘડી બે ચારેક થઇ; ચઢયો પારણે મોટો નાગ. બાળક ડસવાને લાગ,અંગુઠે વળગે જેટલે,નોળીતે દીઠો તેટલે, અરે મારા બંધવને ખાય,એ પાપી કયાં નાશી જાય; એમ કહાંને હાંધિ દોટ;કરડયા પહેલી ઝાલી કોટ;મરડી કીધા કટકા સાત.એવી આવતી બેઠી માત. વધામણિ કારણે.આવ્યો નોળ સામો બારણે, વાચા નહી તે બોલે કેમ, સામો આવી ઉભો તેમ. મુખ લોહીયાળુ પેલે કર્યું, જાણ્યું માએ બાળક મર્યું; દીઠું લોહીઆળુ જે મુખ, દાવાનળ થઇ લાગ્યુ દુખ, અરે પાપી તું કુરો કાળ, માર્યો મારો નાનો બાળ. નાંખ્યું બેડુ તેની દીશ, મુઓ નોળ ચગદીયુ શીશ; ઘરમાં આવી માતા જુવે, પોઢયો બાળક પારણે રૂવે બોલયો બાળક આપો આપ,મુજનેખાને તો આ સાપ; એ નોળે માર્યો આ કામ.નહિ તો મારૂં કરતો કામ. એમ કહિ ચેતાવિ માત, પડયા દિલ કકડા છે માત;કર્યું કલ્પાંતને ઘશીયા હાથ, બાળવા માંડયુ તેની સાથ. જીવ કાઢવા તત્પર થઇ. શિક્ષા લોકે તેને કહી; પ્રથમ મન સમજી નહી માય, હવે હાથ ઘસવે શુ થાય, તને વિમાશણ કરવિ પડી, જે ચેતી નહી પહેલી ઘડી;એમ સમજાવી કહે છે લોક.હવે દુઃખ કરવુ નો ફોક.

દોહરા—રાય પછે વિમાસમો રાખી દીલમાં ધિર, અડધી રાત એવે ગઇ; જાગ્યો બીજો વિર. લક્ષબુધ્ધિ છે જેહનિ.ગયો રાયનિ પાસ; કરિ સલામ ઉભોરહયો, અહિં કિધ આશ. હુકમ હોય જે રાયનો; તે અમે કરિએ કામ, વાદે વચન ના લોપીએ, અમે તમારે નામ. રાય કહે હું તે કરો;કહાડો ખડગ આ દીશ, એહ કરીને છેદએ. સાંભળી ધનું શીજ, લક્ષ વસાએ લક્ષવરાં, એક કહું હું આજ, વહાણામાંહે વિમાસમો શ્રી મહીપત મહારાજ. અદકો થાશે ઓરતો,દમવો પડશે દેહ, તે દ્રષ્ટાંત તમને કહું નરપત આભા નેહ,

ચોપઇ—ચોખા પાટણ ગામ ગભીર, નિરમળ છે અરણુનનું નિર; ભુપસંગ એક ભારે ભુપ, રાજ તેજ રૂડેરૂં રૂપ, મહા મનોહર નીરમળ. મતી. રૂડિ કરમનિ રેખા રતી; લાડકવાયો તેને તન, મહીપતને મન તે તો ધન. વહાલો પ્રાણ થકી પરતાપ, અધિક લાડકો આપો આપ,ઘેલો અજાણ્યાજુ છે ઘણું,લક્ષણ લાખ કશડ તણું, ગયો આપ શરોવર તીર, નારિ ભરતીતી ત્યાં નિર; ઉભો રહયો

પાણીનો ઘાટ, વનીતા એક આવે છે વાટ, ભરયું બેડું તે પાળે ચઢી; પુત્ર તણી તે દ્રષ્ટે પડી; ગલોલ હતી તેના હાથમાં; નાખી ગોળિ સહિયર સાથમા, નગરશેઠ તણિ દીકરી, મદોન્મત જોબન મદ ભરી; જોબન રૂપતણું છે જોર. અહંકાર પુરમાં અંકોર, છુટયો ગલોલો ત્યાંહા ગયો, ઘડો કુંરીવનો કાણો થયો, ચાલી ઘરને નીકળ્યું નીર, ભીંજ્યું ચંપક વરણું ચીર; તેને વકારી વખાણિ સહુ, તાહરો બાપ છે બળિયો બહુ. તેમ સરખાં સાખી ઘેર જશે, બીજા ગરિબની શી ગત થશે, બાળક બુદ્ધિ હતી તે બાળ દીધિ મુખ ઘણેરિ ગાળ, ભાર બોલ ભામની તે ભણી, રાંડે રજગતા મેહેલ્યા જણી, કુંવરે સાંભળ્યુ તેવું કાન, પડયો હળલો પીપળપાન, સાથી કહે બુલ્યું તા. હરે; કહ્યુ કરે નહી માહરૂં; ગાળો ખાયે કામનિ કાજ, આગળશુ કરશોજી રાજ; રીસે ભરાણો રાજકુમાર; બેડુ ફોડયું તોડયો હાર. નગરશેઠ જુગતે જાણીયુ, અહકું ઝેર આપે આણિયું; રાય સાંભળે તારૂં નામ, નહી રૂડાને રહેવાનુ કામ, લાડકવાયો સુત તાહરો, નહિ ધરમ રહેવાનો માહરો. રાજા કહે તમો રહો ગામ, મારૂ પુત્રને કું તો ઠામ; તે વાતનો કોલજ દીધ; પાવા વાસ રઇયતને દીધ; પ્રધાન પુછેછે તે પેર, જઇ ચેતાવું રાજાને ઘેર. ચેનો તો ચેતાવું હું, હવડાં ઘેરન જાઇશ તુ; તુ જાણે જે ગુનો સાંખશે, જોતામાં મારી નાંખશે, માસ છ માય વીદેશ જાઓ, જો ચીત માંહે રૂડું ચાહો, વચન સાંભળી વીવિધ વિવેક. લીધો ઘેરથી પાપટ એક. પાછેપગલે પંથ પળ્યો, પ્રધાન પુત્ર મીત્રને મળ્યો; અરે બંધવ ક્યાં જાઓછો. આવડાં કા દુખીયાં થાઓ છો, માંડી કહિછે તેને વાત દેસવટો દીધો છે તાત; પ્રધાન પુત્ર કહે સાથે થાઉં, તુમ વિજોગ અન્ન ન ખાઉં. સુપ્યા બે બાંધવ તે સાથ. હર્શાપોપટ બેઠો હાથ, રાત દીવસને સાંજ મારગ મેલે અપરંપાર, અઘોર વનમાં તે જઇ ચઢયા, દિશા ન સુઝી ભુલા પડયા, ઉનાળે અગનીની ઝાળ, થયા ખરા મધ્યાનજ કાળ. ન મળે કાંઇ નવાણ ને નીર, સુકી ગયા તે શુભ શરીર; પાણી પાણી ઝંખે વાણું. તન તરફડે ત્રણુ તણુ જાવા માંડયા પાણી વીના પ્રાણ, બંધવ પત્યે બોલ્યા વાણ; વડ મહોટો હુતો ગંભીર જઇ ઉતરીયો તેર, આયુષ મારૂ આવિ રહયું, ગણુ મારૂ તો સુકાઇ ગયુ, જીવ જરૂર પણ જાય છે, પાણિ પાણી ચીત ચહાય છે; પ્રધાન કહે રાખોજી ધીર, એક ઘડીમાં લાવુ નીર. એમ કહીને ઝાડે ચઢયો, કુપ સેઅળો દ્રષ્ટે પડયે,, રાજા મુકયો વડલાહેઠ, ગયો પ્રધાન પાણીને નેર; રાજા ધ્યાનઇશ્વરનું ધરે, પાણિપાણીમુખથી કરે; પચાળીનાંપુરયાંચીર, તેમ મોકલ નારાયણનીર, ઇંડારાખવા આવ્યો ધિર, તેમના રાયણુ મોકલ નીર, બાળક કાજ આપે છે ખિર, તેમ મોનલ નારાયણુ નીર, શીતળ સુધન્વાનુ શરિર, તેમ મોકલ નારાયણુ નીર. પાણી પાણી ઝંખે જેટલે, પડે ધારા પાણીનિ તેટલે; ધન્ય પ્રભુ મોટા માહારાજ, તુજવિણ કોણ કરે આ કાજ; સાનકેરો પ્યાલો ધરયો, પલ એકમાં પુરો ભરયો; માંડી મુખ પીયે જેટલે, પોપટ ચિત ચેત્યો

તેટલે, મારિ ઝોટ તરત તે તિર, પ્યાલો ઢોળી નાખ્યો નીર, ભુપતીએ તો કોપજ કરયો, પાછો ફરિને પ્યાલો ભરયો; બીજી વાર માંડે છે મુખે, પોતે પીવા કાજેસુખે. પોપટ પાંખ જોરે ઝાલીઓ, પ્યાલો કરમાંથી પાડિયો, અતિ રાયને ઝાઝી રિસ, મરડિ નાખ્યું શીશ. ફરિ પ્યાલો ધરે છે જ્યાંહ, આવ્યો પ્રધાન એક પલકજ માંહ; પાયુ શીતળ નિરમળ નીર, વાતો કરવા બેઠા વિર. અરે રાય મુરખ હારિયો, શા માટે પોપટ મારિયો, કૌતુક માંડિ તેને કરયું, અહીંયાં તો એક અચરત થયું, તમો ગયા તા ભરવા નીર. મેં સંભારયા શામ શરિર, ક્ષણુ એક એક નવ લાગી વાર, અંતારિક્ષથી ઉદ નીરધાર; પ્યાલો ભરી પીઉ જેટલે, પોપટે તેટલે પાડયો. એક ગુનો મેં માફજ કરયો, બીજી વારનો પયાલો ભરયો; પીવા માંડયો અમરત કોળીયો;તરત દેખતાં તે ઢોળીઓ. લાગી મારા ચીતમાં ચોટ, મરડી નાંખી ક્રોધે કોટ; એટલે તો તમો આવિયા, લખ ટકા પાણી લાવિયા. તે પીધાથી ટાઢો થયો. પ્રતી ઉતર પ્રધાને કહયો, એતો કરમી વાતો વીર, અંતરિક્ષથી નવ આવે નીર,એવા સત્યવાદિ જે તમો, તે વાત કેમ માનુ અમો.અહો સંદેહ મનમાં અડયો; વાળી કાછડો વડલે ચડયો;આટલા માંહ છે એક વિવેક,સમળીનો માળો છે એક,અજગર એક લાવિછે તેહ, ફોલી ખાય એની દેહ, જેર કાળજેથી નીકળ્યું; નીરતે માંહેથી ધરણી ઢળ્યું. સોહેજે અડયા શી ગત માત, પલક એકમાં સામજ જાત, જાણ્યો તે શું આપો આપ, તેતો પોપટ કેરો પ્રતાપ. દ્રષ્ટે દીઠું તે દ્રષ્ટાંત,ભાગી મનની ભાવે ભ્રાંત. એ શું મેં કરયું આ કામ; મારયો પોપટ ફાંસ ઠામ; પેટ પાળી મારિને મરૂં, પોપટ પાખી દેહ નહી ધરૂં, પ્રીછવિઓ પોતે પ્રધાન ઉતરયું મહીપતનું માન; પ્રથમ સમજયો નહી મન સાર, હવે સીદ થએ છે હાથ. સાંભળરે સતવાદી રાય; વિમાશણ કરશો મનમાંહ; પછી જાણશો તજીએ દેહ; ઉપજશે નીરમળ નેહ.

દોહરા—કરોડબુદ્ધિ કહે કહું, તુને વીમામણ વાત; હવડાં એને મારશો, ઘસવા પડશે હાથ. ચોપાઇ—હામદેશ તણો મહીપતી,રાણિ તેને ઘેર મહા સતી,પટરાણિનેઠામે તેહ, નરપતને મન ઝાઝો નેહે, ભામની દિઠે ભાગે ભુખ, દીઠા વિના દીલમાંહે દુઃખ સમજાવે સોળે શણગાર; રાણિ તે હઇડાનો હાર; વાડીરૂડી પાનજ તણી, તેની શોભા છે અતી ઘણી, વડિ રાણી વાડમાં જાય, રમે રીઝે રાણિને રાય. એક સમે બેઠા છે ત્યાંહ, પિતે પાનનિ વાડિમાંહ. બેઠા છે કુવાનિ તીર, લાગી તૃષા મન સમરયું નિર, અનગળ પાણિ પીધુ આપ, તન પેઠો તંબોળી સાપ, પડયો પાન હેઠેથી નેટ, પાણિ માહેથી આવ્યો પેટ, ભામનિ કેરિ જુઓ ભોગ રે રૈ વાધ્યો દેહમાં રોગ; દહાડે દહાડે હસ્તેજ ગળ્યાં. ચઇતન દેહ અધાંના ઢળ્યાં,જેને માથે ધોળંધર ધણિકરે નઇદ વિવેકી વણિ, કંઇક ઓસડને કંઇક રાગ; એહ વાત ન લાગે આગ કરોડ રેચને; કરોડ કવાથ, એકે રોગ નઆવે હાથ,કરોડ ભુવાને ઉતાર, એકે વાતનિપીછી

પાર, કહી કહી કલ્પના સારયા અરથ, ઘણો કરીને ખરચ્યો ગરથ, રાણિ કહે રાજા સાંભળો; મેહેલી દે મનનો આંબળા,વીંછી લક્ષને વેદના થાય છે, જીવડો વણમોતે જાય છે,માટે મુજને ઝેરજ પાઓ મુજને કાશી લઇ જાઓ. જળ સાહી કરી ત્યાં મરૂ, ભારે દુખ હઇડે કેમ ધરૂં. કરોડવાર શું કહીએ કથી, વેદનાએ રહેવાતું નથી, વચન આપ્યું રાજાએ હાથ, હું પણ આવું તારી સાથ; તુજ વિવા જીવી શું કરૂં, જળસાઇ કરી હું મરૂં. માયા મમતા કીધિ તાજ,સોપ્યું પુત્રને રૂડુ રાજ; પ્રધાન મુકયો વાશી-એ, કાઢી સંઘ ચાલ્યા કાશીએ, કરે ડંડેરા દીનને રાત. આઘે દેશ કરે છે વાત;રાણી ને સાજી કરે, અર્ધરાજ મારૂં મન ધરે,અલખત આપણી બીજી ધણિ, પુત્રિ પરણાવું પેટજ તણિ, અનેક એવા હેતુ હોય,તેનું દુઃખ નવ જાણે કોય. રાણી દુઃખજમાટ, લીધિ કાવિ કોરી વાટ; પ્રૌઢ દિન પંથે પરવરયા, વન માંહ ઉતારા કરયા, ઘણો વડ મોટા ગંભીર, તાણ્યો દેહેરો તેને તીર;આગળ પાછળ ચોકી ઘણી, ડેરામાં ઘણાયા-ણી ઘણી. કહે માહો માંહે વાત, અમ કરતા થયો પ્રભાત; શેહેજે પહોડી છે નાર, ભુમી સુતો છે ભરથાર, નરનારીને ઝાઝો નેહ, ભરનદ્રા થાય છે બેય; શામા ક્ષણું એક પામી સુખ, વિકાશી માનુની કેરૂં મુખ. તે વડ ઉપર મણીધર હોય, તેનો પાર ન પ્રીછે કોય. જ્ઞાન તેહના મનમાં ઘણું, દુખ જાણ્યું તે નારી તણું. વડલ. હેઠે ઉતરયો, પ્રિત ધરી પોતે પરવરયો; તેને તંબોળીઓ આવ્યો છે ત્યાંહ, પેલી રાણિ-ના મુખ માંહ મણીધર તો પગલે ચઢયો, તેને તંબોળીઓ દ્રષ્ટે પડયો; મણીધર કહે સાંભળરે સુઢ, દેછે રાણીને બહુ દુખ, રાણિ ઉપર મરસે રાય, બ હત્યા તને શિર થાય; માટે નીકળિ જુગને જાય. પાન વાડીમાં સુખીયો થાય,કહયું અમારૂં જેનહી કરો, ઉપાય કરિશું તેને મરો, પેલો કહે ન જાઉં હું, જખ મારે મણિધર તું તારૂં ચાલે તે કર આજ, જો કાંઇ થયું હોય તુજ કાજ. કરિ ટુંકારા નરપટ નેટ, પાછો જઇને પેઠો પેટ. મણીધરે વીચારયું મન; મરશે રાણીને રાજન; ઉગારૂં એબે પ્રાણ. એમ વીચારી મનમાં વાણ. સજ્યા ઉપર ચડયો સુખે, મુકયો ગલ રાણીના, મુખે મારૂં ઝેર ઉદરમાં જશે, એ રાણિનો સાજી થશે. એમ કહિને વળે જેટલે- રાજા તરત જાગ્યો એટલે, ઉઠયો હાંકી આપોઆપ, દિઠો આશીકેમણિધર સાપ;મારયો કો જોઇને લાગ, કરયા નાગ તણા બે ભાગ; તે વિખધરને વાચા થઇ, વાત એકરા જાને કહિ, મુજને મારયો તે માઠુ કરયું, મેં તો રાણિનું દુઃખજ હરયું; પ્રાતઃકાળે વહાણું થશે, રોગ તારી રાણિનો જશે. જો ગુણદેખો તો ભાખજો. મારા અસ્તગંગ નાંખજો; એવો અવાજ અચાનક હવો, તરત મણિધર તરફડી મુઓ. લાગ્યોરેચ નારીને નેટ, પ્રેમદા સુખ પામી પેટ; સાજી તાજી રાણિ થઇ, અંગો અંગથી વ્યાધી ગઇ. દુઃખ પામ્યો તે રાજા આપ- ફોગટ મેં મારયો તે સાપ, ઘસે હાથને ધુણે શિશ, એ શું કીધું શ્રી જુગદીશ; પાળી મારવા માંડી પેટ. સહુ વારે નરપતીને નેટ, હવે-

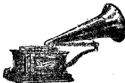
અર્ધ નવ આવે કશુ, પ્રથમ મારુ હલમાં વસ્યુ, વીધું સપનું સાથે અંગ, પધરાવુ ગુણવંતિ જંગ. તેની મીત્ય લુંટાવ્યો ગરથ, તેહ થકી સરયો સઉઅરથ. કરી જાત્રા ને આવ્યો ઘેર, પાળી પ્રજા રૂડિપેર; જીવ્યો ત્યારે વિમાસણ કરી, ઘડિ એક બેઠા નહિ ઠરી. દેખે રાણિને જ્યાહરે,સાંભરે સર્વ મનમાં ત્યાહરે;ને વેળા મુકેનિસ્વાશ, પણ તેનિ કેમ પોહોંચે આશ,ઘણા દિવસ ઘસિયા છે હાથ, કરોડબુદ્ધિ કહેરાજા સાથ, કહી વાત આણ્યો મન વહાલ, પ્રગટ્યો એવે પ્રાતકાળ, વિક્રમરાય બેઠા બારણે. હાતાણ પાણિને કારણે; નારાયણ તણો જે નુર; પુન્ય પરમારથ કેરો પુર અભિનવોઆ પે છે કરણ.અશરણ કરે શામ દરશણ.મોટા જન સહુ મજરો કરે,રાજા વીર્ક્રનજાયકના હરે, રાય સાંભળે રાજા કરણ, પાસે ઉભાછે ત્રણ જણ; સલામ કરિ ઉભા જ્યા હરે, સામું જોયું રાયે ત્યારે. હુકમ રાવળો સાથે ધરૂં, જેવો કહો તે કારજ કરૂં; હું સેવક છું તાહરો, રખેઅવગુણ કરો માહરો.

દોહરા—રાજા બોલ્યો રીશમાં, રવી ઉગમતે દિશ; રજુ કરે ત્રણે મળી, સત બુધ્ધિનું શીસ. તે ઉમરયો ત્રણ જાણે, કરી વાત વીવેક; કહેતાતા જે વિમાશશો તે દેખાડયો એક. અકેક ઘા ત્રણે કરો અજર કરો માં આપ, નહિતો દેખાડો પારખુ; જો ગુણતા હો પાપ. સમશેર સતબુદ્ધિ તણી, પડી હેઠ પલંગ આપો અધિપતીઆપ તે; તો રહે રૂડોરંગ,રાજા ઉઠયો રીશમાં; આવ્યો પલંગની પાસ, ઢાલમાં કડકા સહી, મુકયો મન નીશ્વાસ. અહીંયાં કયાં આવીયા નહી રહયાની જાગ; સતબુધ્ધિ સેજે હતો, તેતો મારૂં ભાગ્ય અધિપતી ચડયો અટારીએ, વિખાણ કરતો વ્રષ્ટ ઉતારીતી કાંચળી, તેતો દીઠી દ્રષ્ટ આનંદ પામ્યો અતીઘણું,જોતા આવ્યો જેમ; કટે વીટીઓ કટકટો, તેનો દીઠો તેમ, સતબુદ્ધિ સમીપે તેડીયો, મળ્યો મહિપતને માન, સણગાર સુપ્યાં સઉ અંગના, પ્રીતે ઉપર પાન, તોલે નહિકે તુજસમો, મારા મનનો મીત્ર; આરે ચતુર મેં જાણિયા, પુરણ પરમ પવિત્ર, માગોકાંઇક મુજ કને, જે મન ઇચ્છા હોય; તેહ વચન ચુકું નહી. દુઃખમાં કરશો કોય, આપી શકો તો આપજો, વારૂ કરૂ વચન, અમારૂ અમ પાસથી રૂડુ જેહ રતન. અરણ ન આવે અભીનવું,તારાઘરનો માલ, રાજી થઇએ રત્નથી ખરો અમારો ખ્યાલ, દુખભંજન હાતાવડો વીખાણ કરે લક્ષ લોક,આશા પુરા અમ તણી, કય ભહુ બાકી ફોક.બુદ્ધિવંત બળાયાઅમો, કરૂં ચીંતવ્યા કાજ; ટોગ તળે કાઢો તમો, રત્ન આપ્યાથીઆજ. વીલાયકરો નહિતો મુને; ઢીલ કરો શા માટ, કરિ ઘણેરિ ચાકરી, તેનિ ઉઠિ વાટ; ઠામ ગમે તો હિજીએ કરવા હું સમરથ; દુખ ભાજે હલડા તણું. છે ઘણો રત્નમાં અરથ, હલ ડાહ્યા ઘણા અમો, કરવા ઇચ્છું કામ; તમ આગે કર જોડિયે; મુકી મનનિ મામ.

ચોપાઇ——રીજયો રાજા અતિ ઘણું,આપ્યું રતન ચારે તણું;ત્રણેમાં ભાવિથીભળ્યું. એક ક્રાંતિ એક રૂપે મળ્યું આપ્યું, હાથ નવ વાગી વાર, ચતુર પારખું ડાહ્યા

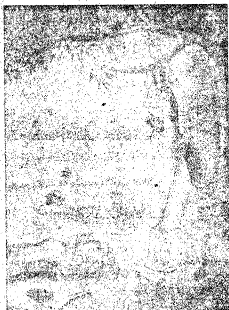
ચાર,ધન ધન વિક્રમસેન મહારાજ, તુજ વીણા કોણ કરે પર કાજ; બીજા સહુ કરે છે વાત. ખાધી સુંઠને તારી માત. આશા નોતી અમને આજ. વણ પુછે કેમ સરશે કાજ;કેમ રહેશે ચારેની ચીત, રત્ન આવશે કેવી રીત, તું દાતાર ને તું તો દેવ, તું સાચો સદગુરૂ શેવ; તું તો યોગી ભોગીને સીધ, તું રાજા તું પાસે રીધ, તું ભુપ ભલપણના ભાણ.તમ આગળ દાહ્યા ને અજાણ; સુર્ય ચંદ્ર તપે યુગરાજ, આરોગ્ય અવિચળ રહેજો રાજ. દો આજ્ઞા તે કરીએ સીધ,રત્ન એકેક વહેંચી લીધ; હસ્તી શણગારયા શુભ ચાર.દશ દશ આપ્યાં તજીતોખાર.કર ઘાલ્યાં સોનાનાં કડાં,શુભ શણગાર સોના સાંકળાં;વાઘાવસ્ત્ર વિવીધના ભોગ,સોંપ્યો સઘળો શુભ સંજોગ,શુભ પત્રે કાગળ કહાવજો,મન થયે મળવા આવજો; બીજાં રૂડાં દીધાં રતન, વોળાવ્યા જનચાર વતન કરયાં કામ, જવાં ગુણ ઘણા. પાળ્યાં લાડ તો પ્રજા તણાં; એવો રાય સતવાદી હોય, જેને દેશ દુખીયો નહીં હોય. ભોજ આગળ પુતળીએ કહ્યું, લક્ષણ એનામાં જે લહ્યું; પટીત કાળીદાસ જ જાણ,લખ્યું પુરાતન તેહ પુરાણ પરમારથ તણી એ કથા, ભેદ ચાતુરી જાણો જથા, અકલવંતને વહાલી અતી, મોટા જનની નીરમળ મતી, પુન્યવંતને વહાલું પુર,નિરમળ માણસનું છે નુર, પરમારથ જનને તો પ્રેમ, હરીભક્તને હઇડે હેમ. કથા ઉતમ વીક્રમ ચરીત્ર, સાંભળતાં થાય તે પવીત્ર.

દોહરો—શામળભટે શુભ કર્યું,પરમારથ પવીત્ર;રામ કથા રસથી અધીકવાર વીક્રમ ચરિત્રકહે પુત્રી ભોજ સુણ, વીક્રમ મહીમા કરણ; એવાં પરાક્રમ જે કરો, તો ધરો સીંહાસન ચરણ,એમ કહીને પુતળી,આપે ગઇ આકાશ: એ કથા પુરણ હવી, કહે કવી શામળદાસ.શ્રોતા વક્તા સમજતા, કહે કવીતા કરજોડ;શામળભટ કહે બોલજો, જે જે શ્રી રણછોડ.

વાંચો સચિત્ર **સતી સીતા.** કી. ૦-૧૦-૦

(વાંચો) ... કી. ૦-૮-૦

(વાંચો) ... કી. ૦-૧-૦

(વાંચો) સતીત્વ કેવું બચાવ ? ૦-૧૦-૦

બુકસેલર રણછોડલાલ મોતીલાલ, રીચીરોડ—અમદાવાદ.

આ બુક સુબોધપ્રકાશ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં મુળચંદ ત્રીકમલાલે છાપી છે. કાળુપુર ટંકશાળ—અમદાવાદ.